

עוזי גדור

ניצב על עין המים

תמוז

עוזי גדור
ניצב על עין המים

ציור עטיפה: ענת גדור
התקנה והגהות: בני מזרחי
סדר ועימוד: טפר בע"מ
תיאום הפקה: ריקי בלכר

© All Rights Reserved

© כל הזכויות שמורות

Tammuz Publishers 1988 Ltd. תמוז מו"לים 1988 בע"מ

P.O.B. 21360 Tel-Aviv 61213 ת.ד. 21360 תל-אביב

Printed in Israel – 1997 – נדפס בישראל

קורות חייה של דינה אבולפיה מצטרפים מקטעים שונים מנקודת ראותם של כמה מספרים. גם לוח הזמנים אינו עוקב ורציף, וכולל פרקי ילדות ובגרות המובאים שלא על־פי עיתוּיִים הכרונוֹלוֹגִי.

כדי להקל על הקורא, נפרט את שמות הדוברים ואת לוח הזמנים כפי שהוא מתייחס לגילה של דינה:

בפרק הפתיחה, "גברת סימנהוייז", הניתן מפיה של אשה זרה בעלת שם זה, דינה היא כבת ארבעים וחמש. כך הפרק "נועה" (כשם הדוברת), שמועדו מקביל לפרק הפתיחה. יחד עם פרק הסיום "דינה", שהוא המשכם מבחינה כרונוֹלוֹגִית, הם מהווים את התקופה המסיימת את הסיפור.

חטיבה לעצמם הם שלושת פרקי ילדותה של דינה (בת האחת־עשרה), הניתנים ברצף התואם את היותם המשך זה לזה, אף שהדוברים בהם שונים: "ראשל" (המסופר על־ידי סבתה של דינה), "כמטחוי קשת" (מפיה של דינה עצמה), ו"אדון אבולפיה" (מפיו של אביה של דינה).

בין אלה לאלה – הפרק "ניצב על עין המים" המסופר על־ידי נועה שפי, שבשלב זה היא כבת שתיים־עשרה, כלומר קודם לפרקים המסיימים בכשמונה־תשע שנים. (דינה היא, אפוא, כבת שלושים ושבע).

תוכן עניינים

5	א. גברת סימנהוייז
23	ב. ניצב על עין המים
51	ג. ראשל
78	ד. כמטחורי קשת
106	ה. אדון אבולפיה
132	ו. נועה
164	ז. דינה

גברת סימנהוייז

א.

בזמן שצועדת על המדרכה, קצת אל הצד בגלל התרמיל שגדול יותר ממנה, מרחיקה תלתל שנדבק אל המצח בתנועה שמנגבת את הזיעה, להיות שוב בלבוש של פעם, שסתם בלי שום הקפדה, רחב ויורד. וכשרואה שעומדים על המרפסת מנפנפת ביד ועוצרת, לשמוט אל הרצפה את כל הכובד.

מכריזה, אני פה.

שעות שמרעיש גם ברחוב שלנו, שבקושי שתי חנויות ושלישית בקצה, מעדנייה מוטי. ובדיוק הגיעה המשאית לפרוק ארגזי ירקות, מעיף למעלה את התיקים ואת הספירה בשאגות אל ארון שוקר. גם צפירת המכוניות שמנסות לעקוף, ואיך, אם נעמד באמצע הכביש, לא מבין מה החיפזון.

רחב החיוך שלה והשיער שכבר פרוע על הכתפיים, להדגיש שינוי, להדגיש הגעת. וזה האח שצועק, תשאירי תשאירי, ובקפיצה מעל המעקה אל תוך הגינה, על הצמחים של הזקנה פיטובסקי, ובטוח שתיכף יגיע קול אזהרה.

תומר, תומר.

בקול נבהל, להזכיר את הפרחים שקוראת חבצלות, ממש עכשיו

בשיא היופי לצמוח גבוה ובקצה כותרות שכמו מקרטון צבעוני,
כמו קישוטי חתונה.

לא השם שלהם, הסביר תומר, לא חבצלות. רק אם לבן, והרי
אדומים.

אישה כבדה גברת פיטובסקי, שמקפידה על הצורה שלה
להתעטף בחליפות פולניות שמגוהצים הצווארונים וקשורים
בעניבה. בכל זאת מתכופפת בכל יום לתלוש עשבים ולהשקות
בצינור.

יודעת את השמות בשפה אחרת, ואיך בעברית לא מתווכחת.
תומר תומר, זהירות.

זה הילד שאַת אוהבת, אני מתגרה. יודעת שלא תענה.
כבר שנים לא מפנה את הפנים אלי. לא אומרת שלום. והקריאות
אל הנכד שלה, תעלָה הביתה. כי לא מתאימים בשבילו הילדים שלי
להיות חברה. ודווקא את תומר מתבבת מאז שקטן ומתרוץ סביבה
כשמתעסקת בצמחים. אומרת לאמא שלו, ללמוד אגרונומיה.
תמיד בשבת, כי בשאר הימים כל הזמן בעבודה. במדים
מגוהצים והדרגות על הכתפיים, ישר אל המכונית הצבאית.
סגן-אלוף רות שפי.

ועכשיו זו שקטנה בגוף כמוה, ורק סמלת, לכן אזכבה. לחקור
מה התפקיד שם. והתשובה, מורה לחיילים. המשך לסבא שלך
שנדמה לי שגם כן במקצוע הזה.

לצפות מהחלון שלמעלה. וכל הזמן הצגה שמתרחשת על
המרפסות ובחצר ועל המדרכות, וסתם סיפורי שכנים שמתלחשים
במכולת ובין הילדים. ומה שמאחורי הקירות רק לנחש. הנה אדון
יחזקל שנרתף לטנדר שלו, צועק אל האישה, עד שאגיע שוב
בקרוב, לא יודע מתי בדיוק.
סימן שלפחות שבועיים.

כך הדרך שלו להופיע פתאום לקצת, לפעמים נשאר לילה שלם, עושה לה בטן ותיכף מסתלק.

וגברת דבורין מהבניין ממול, שהביאה את הבריון ההוא מהמוסד למשוגעים, איפה שעובדת, להחזיק אצלה כמו בעל.

ועכשיו נועה. לדעת שסיימה ואולי שוב בבית.

תשאירי, צועק תומר, אבל צוחקת לעומתו, מרימה בתנופה ותיכף אל הכניסה, להכריז ששומרת את הזכות לפעם אחרת. אם תצטרך משהו גדול יותר.

תמיד בעקיצות, שאת יחיד, ועל מי יכולה להרים קול.

כך היא.

והתשובה שעונה, אַתְּ הצהוב שליך הפה שלך, מהביצה שאכלת. ועכשיו כבר כּפּנִים שלושתם. לא גברת שפי שאיך להגיד את השם שלה בלי הדרגה שעל הכתפיים. עסוקה מדי שתמתין בוקר שלם לקראת אחת קטנה שבוודאי אכזבה בעיניה. להתפלא אם חזרו למקומם כל השאר.

ב.

אנשים בשכונה הזאת כל הזמן מתים שממש פחד. לספור רק מהשנה האחרונה, אדון דושינסקי והשכן וילקובסקי וברגמן. פתאום האנגליה מבניין עשר שבלי שום אזהרה. ומסבירים שצמח בבטן ואיך מצא דוקטור פרידמן את הבליטה שכמעט בגודל אגרוף, וזו עומדת מולו, צוחקת, ואחרי חודשיים כבר מכוסה באדמה.

וציפורה אנדלמן.

מאז שהקימו את השיכון הזה, בקושי עשר שנים, ואפשר לעבור בית בית, לבדוק מי אצלם. להתפלא על הגורל כי יכול לקחת את

הזקנים וכאלו שלא ייגרם שום נזק. דוגמה אחת למצוא אצלי בבית, שקוראים זליג. לשאול מתי עושים שימוש בשם שלו הוא או אחד מאיתנו. בעצמו פורק את הסמרטוטים הישנים שמקבץ ברחובות, אחר־כך מחפש לשים אוכל בצלחת, ובלילה על מזרון שסתם מונח הכי רחוק שאפשר, כי להקיא מהריח. אבא שלכם, אני אומרת לנערים, כל־כך מאושר בחייו שלא רוצה להיפרד מהעולם. מוכנה להישבע שיקבור את כולנו. תשימי רעל, מציע צביקי, לא תופס איך מצליח לעבור בשלום את הכבישים עם עיניים שכמעט עיוורות. יקבור את כולנו, אני אומרת.

לא מצליחה להבין את העסקים שלו ואיך בכל זאת צובר כסף מהאשפה שמביא בכל יום שק שלם. מאמין שמצליח להסתיר מאיתנו, לנעול בחדרון הכביסה, ואת המפתח אצלו בכיס. לא מעריך נכון את החכורה, שמשחק בשבילה לטפל בכל דלת. רק לא אצל השכנים, אני מזהירה.

חזרה הילדה למטה, אומר שימעי, ואל הכיס שלי שני שטרות כסף.

את הכל, אני דורשת.

זה הכל, הוא משקר.

ואני מטה את הראש הצידה במבט תקיף.

טוב, הוא אומר, מושיט עוד שטר.

את הכל, אני מתעקשת, ואת היד בתנועת אצבעות לסמן אלי אלי. ומחליף חיוכים עם האחרים לשלוף מהכיס שאראה. רק שניים אחרונים באמת.

אחד בכל זאת מגיע.

סמלת שפי, הוא אומר, ואיך מהר חלפו שנתיים.

צעיר בהרבה לעומתה, אבל לא לפי הגובה והכוח. טיפש לשלוח עיניים לכיוון ההוא כי לא יקבלו אף פעם. לא אמא שלה שבטוחה

שבטעות כאן יחד, בשכונה אחת. לנחש לפי הדרך שאומרת שלום, בלי להפנות את הפנים ותמיד ביובש. לא בוקר טוב או לשאול מה שלומך, שמגלה את מה שבראש. ודווקא הוא אחר לגמרי וכשפוגש מברך בחיוך, להרגיש את הלב וגם עם הילדים שלו כמו חבר. מציאה בשבילה, אמרתי לשכנה וילקובסקי, לשים לב לעדינות, לחום. ועוד עם כזו השכלה.

ועונה שלא פחות ממנו באישיות. אפילו יותר.

כך מאז הפרשה ההיא, פתאום מגינה עליה. וקודם דיברה באופן שונה לגמרי. שיחות שזוכרת מהמכולת על הדרך שלהן להשיג את הדרגות, מרוב שעות שנמצאות עם הקצינים, חושבות שרחוק מהעין. מיני סיפורים שממש בושה. לכן התעניינתי מה קרה. אולי התברר פתאום שמאותה משפחה. עד כמה שידועת לא נקראה וילקובסקי לפני שהתחתנה. גם לא אני, היא עונה, ומתפלאת על הפנים התמימות שלי שכאילו לא התרחשו דברים אצל משפחת שפי.

אם קרה משהו לעיניים שלי ויכולה להמליץ על רופא טוב.

כאלה נשים בשכונה הזאת. שיושבות בבית והתוכנית בכל בוקר לבחור עגבניות ובצלים וכרוב מהארגזים של שוקר, גם בישול אטריות לצהריים, והניקיון ככה ככה. לפי הבגדים שתולות לייבש בחצר. הכי הרבה לשים בילדים.

עניין קבוע. ולא אכפת אם בבית הספר או לשוטט בשוק ועל חוף הים. בכל זאת חוזרים לקבל את הארוחות, לחטט במקרר ומה שאפשר מהארנק כתוספת. אפילו כשכבר בצבא, לחשוב שהנה הסתיים החלק שלך, פתאום מופיע להגיד שיגור בבית כי שלחו אל מחנה קרוב להיות עוזר במוסכים. שמחה אמיתית, אמרתי לזה שלי, ועל חשבון מי האוכל והכביסה. ליפול עלינו כל ההוצאות. במקום לשמוח שלא זרוק על הגבול, רוטן צביקי. ווייליק אליו

בתנועה מבטלת, לצאת לסיכוב העירה. יעשה רושם במדים שלו.

אתה לא, הם דוחים את שימעי.

מין בילוי שכבר מכירה. נמשך עד אמצע הלילה, וכמה ששואלת
איך, מניעים את הצוואר במין הטיה שסתם. משחקים, מסביר
שימעי, וגם בירה.

שום עבודה מסודרת, ירטון זליג. והתשובה שחייל, ומה צריך,
רק להישאר חי. ווייליק הרי ניסה בהובלות, יודע בעצמך. ניסה
ניסה, הוא נוהם, ולא שבע רצון. אולי רוצה שכמוהו, מגלגל
באשפה. לא מסוגל להעריך את הברכה, את הצורה, גברים בריאים
שתענוג לעיניים. להשוות אל חידלי האישים שבשכונה, חיוורים
והחזה ריק.

פתאום התעוררת, אמרתי לשכנה וילקובסקי, כי מפטפט
סיפורים הליצן ההוא שְׁנורצי, שאולי סתם המצאה. אחד שאף פעם
לא תסמוך על המלה שלו ואפילו בדברים שכאן מתחת לאף, ומה
במרחקים.

ג.

האופן שמשתרע על הגדר, דורס את השיחים להימעך מהכובד
שלו. ומהקיפול של הגוף מוכרח לפתוח את החגורה שתשתחרר
הכרס. מכריז מחיה נפשות. פינייה שוורץ, אחד שרק הנאות ושואג
את האמונה שלו שרק דברים שעושים בשכיבה. אם מבינים למה
מתכוון, חה חה.

ושאלתי על אוכל ושתייה.

יכול גם את זה, הוא צוהל, בתנאי שיהיה כר רך להשעין את
הראש וידיים רכות שיגישו. ואמרתי, שוורצי שוורצי, אחד שעובד
בפה.

בכל עבודה, הוא מתמוגג, בכל עבודה.
ממנו השמועה שמכנה אנשי העולם הגדול. קטן עליהם המגרש
שלנו, אולי לא די טובה הסחורה. אולי להרחיק מן העין. ובדיוק
עוברות לנשום אוויר, לאה גלוברזון ושרה פיינגולד, שואלות, מה
מה, כי לא שמעו את ההתחלה. ואומר, אפילו כאן למטה
מהשאריות של יחזקל. ללקק את השפתיים.

עכשיו כבר מתבונן בשתי אלה. לשאול איך מבלה בשעות האלו
אדון גלוברזון, מאז שמצא דרך חכמה להשכיר את הטכסי, ולעצמו
השאיר רק את ספירת הכסף. הרבה מאוד עבודה בדבר הזה. בכל
זאת יכול להרשות לעצמו קצת זמן פנוי לצבוט מהצד. גבר משלנו,
הוא מריע, גבר משלנו.

ומתבונן אחריהן איך מתנועעות לאט מנפנות בידיים לפי
השיחה. אחת ששווה לתחוב יד למשש את הסחורה.

להיות בטוחה שלא לגברת פיינגולד. יודעת את הטעם שלו.

אולי בחושך, הוא צוחק.

וביקשתי שימשיך את הסיפור ההוא שאמר מהאח של זיגל,
ייצור ושיווק כלי פח מבית המלאכה שלהם. ומסתובב בעולם עם
טנדר, לפעמים לוקח איתו בטלן נוסף להתהולל יחד, אבל לא את
פינייה שוורץ, בשום פנים ואופן.

גונב לו את הסחורה, מתמוגג שוורצי, כי יותר זריז במקצוע ועד
שפותח את הפה כבר לבד על הבמה.

עם כרס כזו, אני אומרת, רק אם עיוורת. אולי בעלת מום.

לפי הטעם של אדון שפי, הוא מריע.

ממה שסיפר זיגל, פורק גיגיות כביסה אצל כלי בית אויסלנדר,
פתאום מזהה בכביש את הפורד הכחול.

ממשרד החינוך, הסביר אויסלנדר, להתפלא אם מכיר.

וענה, שכן שלי.

מפסיק את הדיבור כי תקוע המבט בחלון של יחזקל וכמה לחכות. עד ששאלתי מה קרה.

אולי אורחת אצלם, הוא אומר, חזה שאף פעם לא הכרתי. כי מטושטשת התמונה דרך הזכוכית. די חשוך לחשוב מי יודע מה. ואם תראה באור, ביטלתי, סתם אחות שלה ויותר מבוגרת ממנה.

אז למה מתלבשת מול החלון.

תיכף תופיע לשאוג שהורס את הצמחים. איזו מין צורת אירוח בשכיבה על הגינה. יכול לטפס למעלה, להיכנס אליה. כך תגיד, דיבור גס. אחת שאם הגעת לפה שלה לא יועילו מים וסבון. ונגדי במיוחד, נגד ההתערבויות שלי.

תמיד בערב, ממלא את החצר הרעש ונשפך לרחוב. צעקות של אדון יחזקל שכמו קללות בשפה שלהם. סימן שנתפס. מהמעשים שעושה להכריח ארגזי עגבניות וחצילים, גם ביצים. ואם מצליח ימכור בלי לרשום קבלות. הרבה כעס בפה שלו כי פתאום מחסום בדרך שעובר את ואדי מוסררה, מונחים על הכביש קוצי ברזל ומתבוננים בנהג אם כהה העור שלו ואז לעצור בצד.

לא מבינה את המלים שמכניס בעירקית ורק ההתרגשות שניסה לברוח, ממשיך בנסיעה כאילו לא מביין את הסימן. ובכניסה לשוק מקיפים, מכוונים את הנשק.

כך הערב בשכונה הזאת, מצטופפים במרפסות ואם שכנים שרוצים לדבר מוכרחים קריאות בקול. לכן התערבתי להגיד שבאשמתו, כי עושה בלי שכל, ממלא את כל האוטו ועכשיו הלכה הסחורה ועוד יהיה הקנס כתוספת.

לא תתקעי את האוזניים, צועק יחזקל.

ועניתי, מזל טוב שחזרת הביתה. כבר דפקו על הדלת כל מיני

אנשים. והאישה שלו מזדרזת להסביר שהדוד שלו סמי. לא רק הוא, אני אומרת.

בעצמך, היא צועקת, מחפשת בחושך שלא יראו את היבלת על הפנים המכוערות. במקום זה תשבי בבית ולא יבוא אף אחד. כך ממש. לכן לסובב את הפנים, וגם את שוורצי להזהיר מהחבורה כולה. יותר טוב לגמור את מה שהאח של זיגל. ואומר הו כן, הפורד הכחול, מגיע לעיר שלהם בכל שבוע. חונה ברחוב ממול.

הרבה שעות, קרץ האיש מהחנות לכלי בית שקוראים אויסלנדר. והתפלאתי, האוטו של אדון שפי. תשמעי, תשמעי עד הסוף.

להיות בטוחה שנושא לשיחה בעיר ההיא, סיפור מופר, כי די קטנה להכיר זה את זה ועוד אחת שבולטת לעיניים בגלל הצליעה ברגל.

ואמרתי, את זו. ובתנועת יד של זלזול שזוכרת מהביקורים כאן אצלם, כמה שנים מאז, אולי חמש שש אפילו יותר. כמו קרובת משפחה. לא ממש אבל מין קשר.

שהסבירו שהולך אל ההורים של אדון שפי.

מה שיכול לצמוח בראשים שלהם, מרגישה באף את הריח. אולי אחרת, אמר פינייה, להבין ששיחת העיירה ועוד את המשפט שאמר לזיגל, לאח שלו, שממש קשרים הדוקים בין העיר שלהם ושלנו. לכנות ערים תאומות.

זהירות בדיבורים, אמרתי, לפני שבדוק היטב כי אולי דומות המכוניות. וצוחק, להגיד שממשרד החינוך. בסדר, אמרתי, יהיה של אדון שפי, לבקר ידידת משפחה, אשה נכה שמעוררת רחמים.

לילות שלמים, צוחק פינייה, עומדת הכחולה הזאת. להגיד שנהנים כמונו ואפילו לא אניני טעם במיוחד. וכל מה שלמדו

השכלה גבוהה וקוראים באנציקלופדיות, מילים גדולות שלא מסוגל לחזור, בכל זאת בשר כמונו.

דווקא יותר טובים בעיני בגלל זה, הוא מתמתח במין הזדקפות לאחוז במכנסיים שלא יפלו לגמרי. הנה עוד מכוערת, הוא מסמך על הדיירת של הוברמן, שצריכה לגלח את השפם.

ד.

הנושא שקוראים חיי משפחה שבכל מיני צורות. להביט על יחזקל מלמטה, שלא מתעניין כלל. לא אכפת אם חולים, אם הלכו לבית הספר, אולי סתם משוטטים ברחובות, ורק לכעוס כשיוולדת בת. כמו מכונת לידה האישה שלו, ולאט לאט מקבלת צורה שמתאימה להתנפח בבטן ובאחוריים והשדיים כבדים ונופלים למטה. החלק שיודעת לעשות, ומה שאחר-כך לא עניין שלה. שונה מהמקום שבאתם, אמרתי, שסתם מתרוצצים ברחוב או בשוק, והבית רק מקום לחפש אוכל. לקרוא הצלחה למי שחזק בידיים או זריז לגנוב. ועונה שבעצמה בלי קריאה וכתובה ורק להחזיק במטאטא וללוש בצק, סוג המלאכות מאז שזוכרת. שונה לגמרי, הסברתי, ומי שבעל שכל להיות פקיד או מנהל, כאלה שיושבים על כיסא מרופד ומקבלים כבוד וכסף בכל חודש. לא אכפת אם מחלה או חג, גם בעד ימי החופש.

ושלך איך, היא מחזירה, לא רואה שום הבדל.

מיני טיפוסים שאספו לשים בארץ הזאת, עם צבעים שלא מצליחה להבין את הקשר, התנהגות כמו ערבים וגם הצורה. להגיב ככעס על האופן שמצרפת בשכל שלה. אחת שלא יודעת אות או מספר, ורק כביסה וכישול ושטיפת כלים. להגיד חוצפה.

הרבה יותר מוצלחים חיי המשפחה שלנו. גם עם הזליג הזה שכבר מן ההתחלה ידעתי שללא סיכויים. קישוט בלבד. ככל זאת צמחו שלושה עם צורה ובריאות.

אולי רק זה הקטן שעלוב לעומתם, נגרר כמו זנב ומרגישה שעניין רע. השגיחו על שימעי, אני קוראת, ולאט, כי לא יכול בצעדים כאלו.

להיות בטוחה שבמקום טוב גם בלי עזרת אמא.

והדוגמה האחרת מעבר לגדר. הוכחה שיש אלוהים.

כל השנים שקינאתי איך חלוקת המנות שרמאות גמורה. להיות מקרה לפי מה שנולדת. שתי דירות שממש נוגעות ורק להחליף את התינוקות בבית החולים. גם האיש שפי ופה את זליג, החלק שלי. בטוחה שמסוגלת לתפקיד כמוה להיות קצינה ויותר מוצלחת לפי המוח והגמישות. לא היום עם כל השומן והגב. להיזכר כשעוד נערה. ואמרו, בן דוד שלך, שמכירה מאז שתינוק ואת אמא שלו דודה גנסייה.

דווקא לכן, יודעת שאפס. לכן טוב, צחקו הם, ותוכלי כל מה שרוצה.

כל מי שרוצה.

אחר-כך לשאול, איך החיים. בקריצת עין, יודעים דברים. אפילו בלילה הראשון עצמו, חומקת התוצה ושם כבר מחכה. כמין נקמה. וכששואל איפה הלכת, לענות, סתם לשבת בחושך לבכות על הבתולים.

תמיד המלים בפה, ואם ינסה להתווכח, אדרבה. יודעת להתנפל בכוח, זורם בלי רווחים. וממהר להתכווץ בפינה לדעת את מקומו. לא כל מי שרוצה.

לאט לאט מתעגלת הצורה והגוף שמתנפח מלידות ולא חוזר. לקנא בזו למטה, רות שפי.

ועכשיו איפה תקועה. ובמקומה את מי משכיב לידו במיטה.
להגיד, צדק.

לדבר הזה לא יכולה להאמין, אמרה השכנה וילקובסקי, לא מסוגלת לתפוס בשכל שלי. ועניתי שעשויים מבשר כמונו, זוכרת שקטנה בצורה ורזה. להיות הטעם שלו גם עם האחרת. מכוון את הצעדים לאיטיות שלה ואחר-כך נוסעים יחד ועוד מצרף את הילדה.

ילדה, תמהה וילקובסקי.

והסברתי שאת נועה, שעוד קטנה בזמן ההוא. מקפצת עם כל האחרים על הכביש ובצעקות מהר מהר כי התעופף הכדור מעבר לטנדר של זיגל ויכולים לרוץ בין התחנות, להספיק להגיע אל ההתחלה. בכל פעם כאלה ויכוחים, קריאות לא נכון לא נכון, וטוענת אל צביקי, שיקרת כי לא נגע בעמוד.

פגע, מתפרצים השניים שלי, והתערבתי לטובתה להגיד לא פגע. אחר-כך על-יד השער אמרתי שבצדק, כי ראיתי בעיני. גם אם ילדים שלי לא מסכימה לדרך שלהם ששיקרו. לזכור שרק משחק. ואמרו, לא עניין שלך כי לא שופטת, ומתרחקים בכעס. היתה אורחת, אמרתי לנועה, שגם נשארה ללון. והסבירה שמהתלמידים של סבא שלה ויחד נטעו אל בית הקברות. סימן שהיה מצטיין בעבודה אם מגיעים אחרי כל-כך הרבה זמן. לחשב לפי הצורה שלה שלפחות עשרים שנה. ומנידה בראש לא יודעת כמה בדיוק. צולעת ברגל, ניחשתי, אולי משיתוק ילדים, לכן להוסיף מסכנה.

לא מסוגלת להבין, נאנחה וילקובסקי, אולי סתם עלילות שזורקים מאחרי הגב. מה שחשבתי גם אני כי איש חביב ומלומד, ולאט לאט הסימנים שבאמת. כי לא רואה שיוצאים יחד לבקר חברים או נסיעות בשבת. גם את תומר שמחפש התעסקויות בחצר מאחור, שעות שלמות חופר תעלות בציפורניים ולא מדבר.

והתקרבותי להגיד אוי ואבוי איך מלא כוץ על הבגדים ובנעליים, להרגיז את אמא כשתחזור. ומנער במכות את הבד, כל החול וגם מהידיים, להתחמק אל הבית פנימה. אולי הוכחה שמשוהו אצלם, מצטרף אל הסיפורים של שוורצי, ומה אצלה לא יודע אף אחד.

מי, היא שואלת.

ועניתי שהרבה סיפורים על הסוג שקוראים קצינות גבוהות, שעד איפה מוכנות כדי לעלות בדרגה. לא אומרת דווקא עליה. דברים שלא יודעת, לכן שותקת.

להוסיף לשיחה את גברת דושינסקי מהבית ממול. אחת שבעצמה גרושה, לכן מתאמצת להגן. מיני הסברים שאולי מחפש נחמה אצל ההיא. כל-כך עדין ומנומס, ומה שמקבל כאן מי יודע, שבעצמך סיפרת על מה שבמחנה הצבאי.

הנה הדרך שמתחיל, רגזתי. שמועות שיעברו מזו לזו ועוד לתלות על הצוואר שלי. להגיד, איפה אמרתי, איפה.

ועונה, על הנשים המפקדות, עכשיו עכשיו.

אולי חירשת, אמרתי, לשאול את גברת וילקובסקי שאיתי כאן עוד לפני שהצטרפת. עד איפה מוכנות, אישרה וילקובסקי, אמרת שלא יודעת.

לא שלי הסיפורים, התעקשתי. ומנענעות בראש בהסכמה, ששומעת מאחרים וממני אליהן.

להיות בטוחה שכבר יזרום מעצמו.

וניענעתי ביד שלחנם מתאמצת.

אחר-כך התחלתי לסמן במחברת אם עומדת המכונית לפני הבית. בכל ערב מציצה מהמרפסת, וצביקי שאל מה.

לא עניין שלך, התעקשתי, כי מנסה לחטוף בכוח ולהציץ.

אמא רושמת, הכריזו אליהם, לא מספרת מה.

ועכשיו שלושתם מקיפים, חוסמים את הדרך להתחמק. ואמרת, עניין שלי ולא נוגע אליכם.

בקול חזק.

אולי את ימי המתזור, הציע יוייליק, והדגשתי שפרטי הדבר הזה ולא חייבת להסביר.

ה.

דווקא בקיץ, כשחודר הרעש מכל החלונות, אנשים שמאחרים אל תוך הלילה מתווכחים בהליכה, כל-כך קרוב שנדמה שבתוך החדר. לפעמים טרטור מכונית שבכל כוח המנוע, גם הסיום בטריקת דלת, שיכול בשקט ודווקא. מכירה את הבריון הזה גדי אנדלמן, שתמיד בלגלוג, מה שלומך גברת סימנהוייז. אם להעיר על המהומה אמש בחצות, יגיד מלות התפעלות מהבריאות שלי, שכל-כך חדות האוזניים והעיניים, גם הסנטר. כאלה.

לפעמים בכי מרגיז של תינוק צווח צווח, ובפעם הזאת זעקות כאב שמוכרח להיות אסון.

היה חשוד מההתחלה. לפי הלילה שאולי סתם מכות שנותן לאשתו. לנחש מי מהם כי כמה כאלה. הרבה נחת אם גברת רובינשטיין או סוזי אייזנר, שמותחות את הצוואר נפוח מחשיכות מרוב אופנה ומלים צרפתיות. בסוף כמו כולן, את הכתמים שבאדום ושחור, וכמה משחות שימרחו לא יסתיר.

להיות סוכנות רכב רודי אייזנר, ולפי הרישול בלבוש והכרס שנשפכת דרך כפתורי החולצה כי בלי גופייה בקיץ, לא יותר מכובד מסתם גרין או בידרמן מהמכולת. גם הקול שצורד, קורא, תביאי את הצינור, ותיכף מטביע את המכונית והמדרכה והכביש,

שיטפון שלם. להיות מתנשאת, הסברתי לבידרמן, שוכחת שאישה שנייה אצל הפרופסור הזה, ובטח יותר מעשר שנים בגיל. אבל אלגנטית, מתמוגג בידרמן, חליפות מבד אנגלי להבליט את הגזרה, והשיער משי. לבדוק את העיניים, הצעתי, אם לא מבחין בעובי האיפור.

לא שלה הצריחה, וגם הקריאות שאחריה שמגיעות מכיוון הבניין שלמטה, קולות גברים ונשים מלאי התרגשות. ואמרתי, אם שומעים. סתם, מבטל צביקי, מסוכב את הפנים לקיר וגם האחרים ממשיכים בצפצוף שכמו נחירה. ומה יכולתי, רק לעבור אל חלון המטבח ומשם.

רואה שלא סתם, מרוב אנשים והתרוצצות. בסוף גם הפנס הכחול של המשטרה, ואז כבר מוכרחה לצאת בעצמי.
חנק את סוניה דבורין ונמלט אל הפרדסים, הסביר אדון שוחט.

1.

אנשים שכל חייהם הצטופפו בחדר אחד חמישה, פתאום במקום רחב, עם תקרה גבוהה וקירות לבנים והול ומרפסות מלפנים ומאחור, ואז התיאבון לתפוס בשתי הידיים. עושים את כל החצר משטח לבן מבלאטות, מוקף עצים וצמחים שמציפים את הגומות, שופכים טונות של מים. להיות מקום לשבת, גם לאכול בשרים על האש, והעשן ממלא את הכל, סותם את הריאות ובעיניים.
עד שיצא הבן שלי מלמעלה צועק שלא שלהם החצר ושייכת לכל השכנים.

את זו הרצפה מי עשה, אולי אביך הפוזל, שואל פרג. ויויליק בחזרה, לעזוב את אבא שלו בשקט, ומה שבנו, על אדמה שלנו ומחר נהרוס.

אבא שלו זליג.

ואיך צרח אליו המכוער הזה, מניף את האגרופים והכינויים גנב ופושע. מני ביטויים שממש לסגור את האוזניים, שקורא חתיכת אפס.

ערבי שכמוך, צועק יוייליק. ועכשיו כבר יחד כולם, כל המשפחה שלמטה והקרובים שהזמינו לסעודה, קללות בשפה שלהם, מין ערבית אבל מהשוק, ואני קוראת, ילדים, להיכנס הביתה ולנעול את הדלת שלא יחדור הלכלוך.

ליפול לפה של האישה הזאת שקוראים סמירה, ומספרת שבני-דורים וגם בעל ואשה. דרך שעושים לקמץ בהוצאות ונותנים בחזרה את האחות של פרג לאח שלה. מוכנה להישבע שממש אותם הפנים לשני אלה, להיות בטוחה שאח ואחות. וכבר בהתחלה כשבאנו ועוד קטנטנים השלושה, וזה צביקי שצוות, תיראי תיראי איך דומים השכנים מלמטה ולך תשתיק. אם גרו באותה חצר בכפר שלהם, ויכול האבא לעשות גם לאשתו גם לאחותה. להקיא ממחשבות כאלו.

לכן כשרק מתחילה להכריז, מלוכלכת בעצמך, ואת הכינוי זונה, שממש מרגישה את הלב מתנועע בכוח, להיות סכנה לבריאות, ומוכרחה לדחוף אותם אל הדלת להתרחק מכל אלה שגמורים בראש וגם הילדים. יודעים את הסיבה.

לדבר על מפגרים, היא צועקת וכל המקהלה בחבילה של קללות עד שכבר מציצים מכל הבתים, מכל החלונות, או סוגרים את התריסים.

עוזבו, אני מתחננת אל שלי, ולא שומעים. ומה יכולה, רק בעצמי להתרחק אל הרחוב ומשם עצה אל הבת של שפי, לסלק את אחיה מהמרפסת האחורית. גם את הנכד שלך, אני אומרת לזקנה פיטובסקי.

באכונים, מתגלגל הקול של שימעי, באכונים. ויוייליק מצטרף בצעקות שממזרים כולם, גזע קופים.

לשמור על הפה שלהם, אומרת פיטובסקי וגם זאת הילדה נועה שמתנגדת לביטוי שזורק עליהם. הרבה אסונות מרעיונות שמחלקים את האנשים לסוגים.

כאילו לא מבינה בעצמה שעניין אבוד.

יכול להושיב את המורים הכי מוכשרים ללמד חשבון וקריאה, אפילו מהאוניברסיטה. סתם יישפך הזמן כי סגור המוח. מאה שנה לא יעזרו, אני אומרת.

להיות מורה בעצמה בזמן שחיילת, לכן יודעת. כל אלה כאן מאיפה שבאו, אם מלומדים מאמריקה או שגרו במערות, לא אכפת. וכעסתי. להתפלא על כזו דעה שמוכרחה לכנות שטות. כי מכירה את הדוגמאות שמסביב וגם בכיתה שלמדו איתה יחד, ואיך יכולה להגיד.

אם יתנו הזדמנות שווה, היא מתעקשת.

וצחקתי. לדעת שתמימה. לא מאמא שלך, אמרתי, דעות כאלו. שוב התגבר הקול של צביקי, מכריז שמטנפים את כל השכונה. ופרג מלמטה מייעץ להביא גם את ההורים. ובקול חיקוי את הפזמון שלו, אלטה זאכן, להגביר צחוק.

אלטה זאכן, צהלו קולות הילדים.

ושאלתי אם לעצמה, מתוכם, זאת אומרת חתן.

אדומות הפנים שלה מרוב בלבול עד שתמצא לענות. וחשבתי, להוריד את האף, לזכור את הסוג שבחר אבא שלה לבלות לילות שלמים. לפי השם שאמר שוורצי, בטוח שאחת פשוטה.

אם נחמד, היא צוחקת.

אולי סיפור שנגמר. לפי הסימנים שרשמתי על הדף. להיות בטוחה שלפחות חוזר בכל ערב. האופן שסימנתי קו אם עומדת

המכונית אצלנו ברחוב, ועיגול כשאיננה. פתאום חודש שלם רק קווים, וקודם לפחות עיגול אחד בכל שבוע, גם שניים. מזה להבין שסתם הרפתקה, וכל ההשכלה והספרים, קונצרטים שמנגנים בפטיפון שלהם, ודרך החלון לאוזניים שלנו להראות שמתרבות מכובדת. כך עד שתשים את הדבר הזה ומאבדים את הראש המלומד.

כבר לא רושמת במחברת, שאל שימעי. ואמרת, לא עניין שלך.

ניצב על עין המים

א.

הדרך שלו לספר במשפטים מקוטעים. קיפוץ אל מדרגות בית המועצה שכאלו מפואר מרוב כסף ששפכו. להגיד, ריח של חדרי שירותים, גם אם מתוך דמיון. אולי מצבע השיש, צהבהב וכאלו לח, והשומר שחוסם להדגיש שעדיין סגור, ורק בעוד זמן שתהיה השעה שמונה.

השלטון המקומי, אמר אבא, מראה אחד בכל מקום, ואותן תנועות ידיים.

לא אוהבת את החוויות שלו שמרוחות בבוז, להגיד, הדור השני שבעיקר סביב אבזרי נוחות, ריפוד הכורסאות בחדר ההמתנה והמייחס שכבר חדרון משלו, לשאוג לקלרה אם הציעה קפה לאורח. ביד רמה, צחק אבא, צווארונים לבנים וכל מה שעל שולחן המנהלים, תרבות של ציוד משרדי, מאפרות שמדליקות סיגריות והתאריך על גבי כדורים, לשאוג אל שושי שאיפה האנשים, איפה אפרון מהחינוך.

אשמה שלה כי מנהלת הלישכה.

ולהכריז, שאת כל שיחות הטלפון לדחות בינתיים, כי מוכרחים לקיים דיון ענייני על הצרכים. מה שסביב הנושא שלנו, בהזדמנות זו שהגיע נציג הממשלה.

תמיד בלא פמליה וכך מתקלקלת כל ההנאה, שיהיו עורכים את שולחן הישיבות הגדול, ולזמן חבורת מנהלי מחלקות, כל אחד דף בתיק שהכינו במיוחד, להציג איך יעיל הארגון. להפגין שליטה.

מר טל ממחלקת כוח-אדם.

מר פרח מהגבייה.

נצחק אבא שהנה אחד בשמו המקורי, ואיך האחר, אולי הבן של ארון טוויל.

וצחק גם ראש המועצה.

להגיד, את מר אפרון מנהל מחלקת החינוך שהיא עיקר ענייננו. יודעת את המבט שלו משוטט מבודח על פני אלו, וכמוח מחפש רעיון של קונדסות, שיהיה המשך הולם לתעלול ישיבת ההשכמה שזימן עמם. שבע ושלושים במדויק.

אם אמרת מר אפרון.

המליצות שאי-אפשר בלעדיהן, לגלות את אוזן החבורה שאחד משלנו האורח הנכבד, וכאן עשה את ילדותו. כמה שנים חלפו מאז, לחשב עשרים שנה ויותר, ואנו כאן ההוכחה שלא בוזבזו סתם.

אם אמרת מר אפרון.

זה הטיפוס נפוח הכרס, בשר רפוי ומתנדנד בחזה ובכל מקום. תערובת גוונים על הפנים שכמה יתגלח ותמיד לא די. איך מתחבר לתפקיד שאמרו, מחלקת חינוך. רק אם מהכיפה שמכסה בשחור, ושחור גם השיער. לכן רגע ארוך עד שהבחין. וכל השאר נשיפות סביב המספרים, כך וכך במקום שקוראים אוהל מאיר, ואחוזת שרה, מפני שבנפרד הבנים והבנות, והסוג האחר בשמות תל חי וויתקין, לבחון אם יודעים על שם מי.

אלה הראשונים. שרה שאולי מהאמהות, אבל האחר בוודאי

ספר. עד שהסבירו שהרב הראשון של העיירה, איש צדיק. זיכרונו לברכה, התעצב מר אפרון.

פתאום העלה את הרעיון לראות בעיניים. הפתעה בשעה בלתי-צפויה, מיד עכשיו. כך ללא כחל וסרק, כשעוד מזדנבים המאחרים, ומבין המורות כמה שמתנשפות בפרוזדור, כאלו שאמהות לילדים ועד שמצליחות את לחץ הבוקר, ובחיפזון אל הכיתות.

בואו, קרא בעליזות, ומושך ביד את ראש המועצה. לצאת מנוסחאות של פקידים, למשש את האמת.

יכלו לסרב, סח אבא, לכנות מעשי קונדס, מפני שהיטיבו להתכונן לביקור, ריכזו נתונים, העלו תוכניות ולשם מה.

להסביר שעסקני עיר שדה, שבוודאי שרשרת ישיבות הכנה ובהן תחבולות איך יוכל הזר התמים, יראה אצבעות מורמות להשיב על שאלה שכבר מאתמול. וטפיחות על השכם שמלוות קריצות. צריכה להכיר את אלו, הוא אומר, כנופייה מלוכדת שלא תיתן אמון זה בזה, אף לא בדברי עצמם. ואיך התרוממו להצטרף.

ב.

להגיע אל סיפור הגן. עושה בדיבור ארוך, ממש כפי שהתרחש. ואמרתי, בדרך הזו יום שלם אם ינסה למלא את כל הפרטים. בזמן שאוכלים ארוחת בוקר של שבת, וקודם הכנת הסלט שמומחיות שלו. יחתוך ריבועים של מלפפון ובצל ואת הצנון במגרדת, ואני עורכת את השולחן, צלחות, סכינים, ומהמקרר גבינה וזיתים, כל מיני כאלה, ואת הלחם שפרסה אמא. אומר, מה שבכיתות, ציורים שהדביקו על-גבי גיליונות ועבודות חימר לעשות את הסיפורים הקדושים, כבשים שמקיפות באר וזו שפורסת ידיים ארוכות לעומתנו, להיות דמות רחל הרועה שאולי מבקשת לחבוק גנס כהה

עמוס אבן. בתמיהה אם מועילים להעשרת הנפש, כל אלה שמכנה
הבלים, שנולדו בהשראת נשים דלות דמיון שקוראים גננות.
מחזיקות בילדים שלא חטאו לאיש, הוא אומר.
דיבור שמכעיס את אמא, כי אוהב לבטל את הכל. אולי יציע
דרכים אחרות לקרב את אלו הקטנטנים אל החומר שמוכרחות
ללמד. דרכים עדיפות, היא מדגישה, ומושך בכתף.
הרי לא מחסור ברעיונות. למשל משחק שמתחפשים לנוודים.
אולי לראות במרעיניהם, טיול אל שבט רועי צאן ואת הבאר
והשקתות. לא זה, הוא מדגיש. וכשמבקשת לדעת מה, עונה, מה
שמחפשים.

ויכוחים ללא סוף, כי לא יודע לקבל את הדברים הפשוטים. סתם
הנאות של אנשים, טעם האוכל ותסרוקת חדשה לשיער, ומה
שמציירים התינוקות, מורחים צבע, עמודים שלמים לחשוף להציג
מתוך הראש. מי שחכם יותר ועוד יתפתח, והאחרים שגם בלי
החוכמה יהיו אזרחים מועילים הזכאים לאושר ולתענוגות שיפים
בעיניהם.

ואנחנו בכל זאת מושכים למעלה, הוא אומר, או אולי אחיזת
עיניים.

להחזיר אל העיירה ההיא שמכנה נידחת. שאולי מרכז העולם
למי ששם, קומץ תושבים מטפסים זה על גבי זה לתפוס גובה, וגם
אותך שמייצג את סמכות השלטון מקור הכוח.
ושאלתי איך.

להסביר את הכללים וחלוקת התפקידים. קביעת המטרות, אומר
אבא, והגדרת הכלים. ומה שלא תעשה במורידך יצטרך להם.
שיתוף הפעולה, הסביר אבא, צורה של תשלום.

ואמא בכעס, שגם כאן ליד השולחן, אתה מדבר וזו לא אוכלת.
לשאוב כוח מהממשלה שהנה באה לביקור ומאשרת את

המעשים, ואת השבחים להדפיס כותרת בעיתון המקומי.
ולא שיבחתך, אמרת.

עד שהגיעו אל הקטנים ביותר. במין פינה מגודרת בקצה החצר,
כמה נדנדות בצד ארגז החול הקבוע, וקול תרנגולת מקרקרת מפינת
החי. ומי שפותחת את המנעול, תנועות ידיים זריזות וביניהן
תשובה על ברכת ראש המועצה שקורא בשמה.
אבולפיה.

כמו בפטיש על הראש, לחש אבא.

ג.

היו התעלות מעקמות את פני השטח, והעשב צומח לתת שוליים
חיים לאבן. בוודאי נוף של עוני, כולט מקירות הבלוקים הנמוכים,
כמו מחסנים שלא כוסו בטיח, והסדקים שמתרחבים להיות מעבר
לרוח ולקור. להיות מחסה לזוחלים ואם יחדרו לבית פנימה. עולם
זר, הדגיש אבא.

בעיניים של ילד. וכמה שמנסה לחזור לאחור כל השנים מאז ועד
היום, להיזכר בהרגשה הישנה, ואם היו פרטים של ממש בציור
שבמוח הילד בעת שמתבונן על השכונה ההיא שנפרדת לעצמה.
עשרים וארבע שנים, הדגיש אבא.

ומסביר שבמבט של זלזול, גם במעט פחד. ואחר-כך כשהחלו
עוברים אל בית הספר שלנו, מצטרפים אל הכיתות. וגלעדי המחנך
בדיבור תקיף את הצורך במאמץ לסגור פערים, כי עלובים
לעומתנו, ומה שלמדו שם, בשכונה שלהם, מעט מאוד.
לראות אם יעמדו במבחן.

לא גילה אהדה המורה גלעדי, חייך אבא.

עלובים בלבוש, שעושה מראה לא נקי. ותיכף העיר על לשון

הדיבור שמשובצת קללות. לא יהיה אצלנו. ועכשיו לעמוד מאחרי הדלת.

כי מרביצים ושלנו בחזרה, מהומה שלמה. וכערב כשסביב השולחן כל המשפחה, לספר איך היכו באגרוף בפה של דדי גרייצר, ודם. ואמר סבא, בסבלנות עד שיתרגלו גם אלו גם אלו. הרי בעצמו מורה, שח אבא, והגיעו גם אליו שלושה או ארבעה, ומספר על הילדה הצולעת.

להבין שמחזיק בהשקפות כמו כולם. זאת אומרת הזלזול בחבורה כולה, בכינוי ערב רב ומה לעשות, רק להקפיד על מרחק הולם, ואם בעוד דור ושניים. לא מאמין גם בזאת. ותמיהה אם באמת בשר מברננו.

להתבונן בהם מגיעים בהליכה נסחבת, יחידים וחבורות. מכווצים מקור הבוקר, והתיקים עשויים בד במרושל מהכתף, ומה בפנים, כמה מחברות וקופסה שבתפקיד קלמר ונתח לחם עטוף בנייר עיתון. נקרע הטור עד שחדל להיות, ורק אחרונים שעושים את דרכם עם הישמע הצלצול, ולא נחפזים. ככל זאת עוקפים את מי שגוררת רגל להגיע אחרונה.

ככיתה שלו, סיפר אבא, ודווקא נשאה חן בעיניו, להגיד, נערה נבונה.

כבר היה אדם זקן סבא ישראל ומעבודה פרש לפני שנים. כל הימים על-גבי הכורסא הסגולה וטובע בתוכה, שקוע בספרים שלא מעוררים סקרנות. כריכות ישנות והשם הוצאת מיצפה והאחרת שטיבל. וכשהיינו מתקרבים לברך בשלום, מחליק ביד רכה על הפנים שלנו, ליטוף שלא נגמר. שואל, מה בכית הספר.

עד שמת.

עדיין במלוא כוחו בעת ההיא, הסביר אבא. את מי שאוהב, אם מוכשרים ונאים, ואת האחרים במין זלזול שאין לו תקנה, מפני

שמואלים בלבוש ופרועים, ובחומר הנלמד אינם מוצאים עניין.
פועלים כאבותיהם, ולמה משחיתים את זמנם בכיתות.

הדעה שלו.

ואל זו בהרבה אהרה. חלקות הפנים שלה והמבט פיקח. ואיך
דווקא בחלקה הנכות הזו. לתמוה אם מלידה כי גוררת רגל במין
תנועה שמעוררת רחמים. ומשבח את כתב היד שלה, אותיות פנינים
ומנוסחות יפה התשובות.

אבולפיה, אמר ראש המועצה, ואבא הסתובב במהירות אל עבר
אלה השניים, יודע שבאמת.

ד.

מין עוגה שמערבבת מיץ תפוזים ונהיה הבצק לח וצהוב. כמה
שתכין לא יחזיק עד סוף השבת. וטוענת, למה בארוחת הבוקר,
כשכבר על בטן מלאה, ויותר טוב להמתין לקפה של עשר. יכולה
להגיד את הנימוקים וללא תועלת כי אוהבים את הטעם, אומרים,
רק פרוסה אחת דקה להרגיש מתוק בפה. ואבא תומך בצד שלנו
לנמק שלשם מה אופה אותן, הרי כדי לפטם, והנה ההזדמנות. לא
הסוג שתובע מזון ילדי המשפחה, ובכל ארוחה הגערות של אמא,
להפסיק את השיחות כי לא מתרוקנת הצלחת. חיש לבלוע, היא
מאיצה בתומר, ובתנועת ראש של ייאוש, להזכיר את כל הטירחת
עד שהכינה ועכשיו יהיה מושלך אל הכיור. וגם את שכבר בת
שתיים-עשרה. כי לא אוהב את הטעם של הצנון, אומר אחי, מנסה
להרחיק פיסות לבנות קטנטנות. ואמרתי, סתם תירוצים ובכלל לא
מרגישים בתוך כל הירקות.

תמיד מתחיל הריב בצורה הזאת. תשובה שלו ואני אחריו, אותן
המלים אבל במנגינה לועגת. במהירות נהיים קצרים המשפטים,

וצעקות עד שמוכרחים להתערב, לקרוא, חידלו מיד. להדגיש את הנימוסים הרעים אם נכנסים כך אל תוך הדברים שלו, כי הרי באמצע הסיפור.

אכולפיה, הזכיר אבא, עולה השם מעולם רחוק, ומין תחושה לא ברורה כשמתבונן בה, טורחת סביב המנעול, להזמין פנימה את האורחים הנכבדים.

גני ילדים כמו לולי תרנגולות.

לגעת בפרטים, שאם לא, לא יוכן בשום אופן. חבורה שמעוררת שמחה ואפילו התבדחות, ובדרך מוזרה פורקת מנשקף, כי מתערכבים הצדדים, לשכוח שלקטוף פירות מביקור השלטון המרכזי. במקום זאת חיקויי קולות במנגינת ילדים מול עיניים שמבריקות בסקרנות גלויה. הבט אל אלה, הצביע ראש המועצה.

בשכיבה על האדמה חבורת פעוטות סביב משאית צעצוע, ומלקטים מהחול נמלים, להטיל אחת אחת אל הארגז. כה שקועים בעשייה שלא הבחינו בנו שמתקבצים סביבם. ואמרתי אם מבינים שיצורים חיים.

יצורים זזים, תיקנה היא, אולי תשובה. ואוחזת באחד מהם לכפתר את הכתפיות.

פתאום המחשבה שלא נשואה, כי קרא בשם המשפחה הישן. וכל האירועים שאיפה נטמנו שנות דור, פורצים אל מין רחבה של ארגז חול ונדנדות, בין כל המלווים הכעורים שאיתי יחד. לקלף את השנים, אמרתי לה, כמו קליפות בצל. ומחזירה מבט תוהה. שפירר, הוספתי, שהיה מורה שלך.

ותיכף זינקה, תנועת קפיץ, קוראת בשם שלי.

להבין את הקשר, את העומק, שלא דימיתי עד כמה. ילדת מעברה נכה, והוא הרי כבר בצד היורד, בגרות של השלמה, מעבר

להתלהבות. אם האיר פנים, בוודאי בגלל הנימוס, אולי מעט רחמים. ואומרת שחייבת את חייה.

מי שהגה את הרעיון להכניס בסדר היום שלנו, ויכול אל אחד הגנים האחרים. עניין של מקרה, כי לא העלו בדעתם את ההתרגשות, שעומדים זה מול זו ולא מניחה להתכונן בפנים שלה שנרטבות בעיניים.

את החיים שלי, היא אומרת, בזכות המלים שדיבר, שלא לשים לב אל אלה, ורק להמשיך. אחר כך גם את הפרס של סוף השנה.

עדיין שמור בארון. קובץ סיפורים כרוך בתכלת וכפנים הקדשה, על הישגים בלימודים פרי כשרון ושקידה. ואת המעמד החגיגי. לא זוכר, התנצל אבא, אולי מישהו מבין השאר שעומדים סביב מגזכים. רק את האמירות שלו בארוחת הערב, משבח את התכונה והחן, ואמא עונה, שאולי בזכות אלה, לכסות על הפגם. לפני שנתיים נפטר, סיפרתי לה.

פנים דקות טובעות בשיער שכמו ערימה ומושך אל הכתפיים, להנמיך את הקומה יותר משבאמת. עור שכבר בלא ברק ורק העיניים, אולי מהתרגשות. ומספרת איך צף ועולה הזיכרון שמלונה במבטה את הקטנטנים החוזרים לבתיהם. מכירה ויודעת מה שממתין לכמה.

מהיר הדיבור שלה ורק כשאומרת, הלך החלום לבוא אצלו לספר.

כל השנים כאן בבית הספר, כל האירועים. מות בני המשפחה ומעשה ההטמנה של מרי, ואיך יצאה העירה על-מנת לשוב אל הגן הזה שמכנה פיקדון. ולא, לא התקשרה לאיש, עניין שגם עליו ביקשה להתנצל באוזניו. ועכשיו כבר מחוייבת להגיע אל הקבר. לפחות זאת.

רק בביקור הראשון. הוכחה שנקי ממחשבות זרות. וכשהרהרתי מקץ שנים שאולי דווקא לכן, חושש מפני עצמו, אולי מודע לחולשותיו ואני כמו גדר. בגיל שתים-עשרה, להיות בטוח ששמחה לכל נסיעה והשוטטות בין המצבות, שדה קוביות לכנות ערוכות בשורות, ואף יוצאות הדופן משיש שחור, צורות מקדשים או כמו עץ כרות, להדגיש שבטרם עת. לא הסוג שהניחו על סבא, משטח פשוט ומצהיב וחקוק השם שלו והתאריכים. אם כואבים, לא על גבי שלט, נימק אבא.

היה האירוע חוזר בתאריך קבוע, הוא והדודות ומי שהצטרף ילדים שטרם צמחו, וכמה קמוטי פנים, שרידי משפחה שכבר התארכו הענפים, רחוקים מכרי לזכור, עד שזורים לגמרי. צורות זקנה שנמוכות, עטופות עמו חבילה ובלי צוואר, נדחק הראש כמו פקק אל תוך הכתפיים וכיסוי של צמר לשמור את המראה העגול. שנה ועוד שנה שנאספים, וכמו במכוון מתקדרים השמיים ורוח חדה אל הפנים, כל-כך עזה שלשווא המטריות ולאן להתחבא מהמבול. היה מנסה לדבר על לבנו שלא כדאי בפעם הזאת, להאמין להכרזת החזאי שמזהיר במפורש, והתעקשתי.

טיול רטוב, רטן אבא, סוג הנאות שמוצאים לעצמם אנשים. מי יבין.

אחר לגמרי הביקור שלה בעונה שעוד מבולבל מזג האוויר, מערכב שמש ועננים עד שמתאוננת אם זמן להחליף את שמיכות הקיץ ומה בתאי הבגדים לשים קדימה. עוד בסנדלים, הסברתי לה, דוחה את הסוודר שדוחפת ליד שלי. בסוף יילך לאיבוד ואז מה תגידי. לשים באוטו, היא מתעקשת, והרי סתם.

שעות טובות אחרי הצהריים, לחבר שורות בקפיצה, לספור את

הצירוף הגדול עד שנכנסת צורה אחרת ואז מחדש.

היזהרי, קורא אבא.

אם שמת רגל על האבן, אולי מתרגז האיש ששוכב למטה. להיות עלבון. פייגה פייר שכתוב זכרה לא ימוש מאיתנו ולמה יבשים הצמחים ששתלו. דווקא אלו של השכן וידיסלב סלוצקר שפורח גרניום אדום ויכול לכבד גם אותה בריח החריף. רק עלה אחד, אני אומרת, כי אוהבת ללעוס את הטעם שלו, לתמוה אם יכולים להחליף מלים למטה, ישר באדמה. אולי מבקש שתזהיר את האחרים, להגיד, זו שמקפצת בלי נימוס, ומי שיצליח להפיל, לשרוט את הברכיים. לכן להזדרז לפני שיבינו, ורק השניים שפתאום כפופים בשורה האחרת, ילדה כאן לא מגרש משחקים. ממש במפתיע, חבויים מאחרי האבן האדומה שחקוק מהגב קופרשטיין. ואבא קרא, לאן נעלמת.

הגבר השמן שהתרומם להשמיע אזהרה, מנופף בידיים. קירח הראש שלו ורק מהצדדים פרוע שחור. ונמלטתי אל הכיוון שלהם, הרבה יותר זריזה לעומתו כי בצעדי הליכה, ולא קל רגליים. וכשיגיע אלינו יגער גם באבא על החינוך שנותן לבת שלו, לזלזל במתים. גם מאשים בגניבה כי נעלמו עציצים שהניחו ליד הקבר שלהם ואולי ראיתי. יותר מדי משוטטים חסרי כושה, לא אכפת לקחת מהמתים.

ויורק בקול.

לאן נעלמת, שאל אבא.

היה אבק על המכנסיים כמו סיד, ותנועת יד לקראתו, רק רגע, אנקה אותך, במכות טפיחות על הבד שמאלה וימינה. נעים הקול שלה.

שבי כאן, אמר אבא, מחזיר פניו אליה.

אומרת, יכול לדמיין את הפחד, כי נפל הנר שהדלקתי, נפל

מהיד, ובחושך צרחתי מדלגת בזינוק על הגוף שצנח ואל הדלת,
צווחת הצילו.

עד שבאו, אבל להגיד שבלי רוח חיים.

הזמן שמנסה להזיז את הבריה, ברזל חלוד שמחזיק בכוח, ומה
מאחור, אולי יתפסו בה ידיים. לא מסוגלת לחזור אל הרגעים האלו,
עד שפורצת אל השער, שוברת את השקט להעיר.

רונה אפריאט, השכנה ממול.

לא קלת רגליים, היא מחייכת, ואיך.

שום פתק להשאיר אחריו הסבר או ברכה. ורק שנים אחר-כך
עלתה התמיהה, כי עשה בסדר ובתכנון. הכשיר את השטח. גם לא
משהו שכמו פרידה, ארוחת ערב בגוון מיוחד או הערה שאפשר
להגיד בתוכמה לאחור שהנה מין רמו. רק המשכורת החודשית
במעטפה לבנה, להיות תאריך מופר עשירי לחודש, וכל הניירות
שאולי יהיו נחוצים, חוזה השכירות ופנקס הבריאות, ודף שכתוב
על החלקה של אמא, לקבור לידה.

בחבל, אל הקורה למעלה.

ונהיה שקט. עד שאמר אבא, לא הכרתי אותו ושום תמונה לא
עולה בזיכרון. רק השם אדון אבולפיה. היה דומה לאבא שלך,
הסבירה, אולי קצת יותר בגוף, בשר רך. הסוג שלובש חולצות
לבנות, כתמי זיעה בבית השחי. תמיד מלוות הדאגות על זוטות
שבבית, רגל מיטה שנשברה ותוחב ארגז להשעין, או דליפת גשם
מהגג. ידיים שלא מסוגלות לחיקונים של ממש, ואם קורה, תיכף
מתמלא פחד, להתהלך קודר ימים רבים. גם דאגות הפרנסה, שלא
יודע להפעיל כוח ורק בהפצרות, בשידולים, לבקש התחשבות.

רעי לב ממילא, והנאה בשבילם להאריך בביוררים, להגיד, עוד
לא התקבלה החלטה, לא הגיעה תשובת המשרד הראשי. אולי
בשבוע הבא.

לתמוה על הטעם בחיים כאלו.

הקול שלו שאומר, היית אַת.

ומנענעת בראש להגיד, יודע שלא, וגם האחרים.

מחשבות שבאו הרבה אחר-כך, כשכבר בגרה. לכבד את אומץ הלב. כי הרי רבים רבים כך את חייהם, בלי סיכוי, בלי תקווה, ורק כאב. אם עשה על-פי תוכנית או שצץ ומתנפח בזמן שרובץ במיטה, שכבר לעצמו בלבד. כמין החלטה שאולי בגלל המחנק של ליל חמסין, מתערבב בְּרִיחַ של מרי, של סבתא, דבוק היטב במצעים ולא עוזב גם כשכבר אינן. ואם חשבון נפש או סתם בחילה, די חזקה להקים ולקשור את החבל.

אומרת, נשאר גם הַרְיחַ שלו, שכבר לבדי, מתעקשת להמשיך שם בכוך, וכל הדיבורים שבאו סְמִיהַ שוקרון ומונירה אבוהב וגם מהוועד, הצעות לצאת אל ההוא המוסד שמיוחד לנערות כמותה, כי עדיין צעירה וצריכה השגחה, יד מבוגרת להכין אוכל וכביסה ובזמן שחולה חלילה. לענות שכבר מזמן כל אלה, וגם בשביל אבא. כאילו לא יודעות שכבר שנים בעצמי את הכל. עכשיו רק יקטן העומס.

ואף פעם, אף פעם לא חוֹלָה.

אבא אמר, בערך שנה וחצי אחרי שעזבנו. כך לפי החשבון. מתפלא אם הגיעו אליו הידיעות, מפני שלא זוכר שום דיבורים. ועוֹנָה, הרי כתבתי.

ופתאום מתרוממת ובתנועת כריעה להעביר אצבע על האותיות הדוהות, לאט כמו ליטוף, ללחוש, תודה על הכל.

1.

בשנה שבת עשר וצריכה להוביל איתי תלמיד כיתה אלף ולהשגיח בכביש. ואומרת, סבא מת, ולמי תראה את הקריאה שהתקדמת.

איש זקן, אמר תומר, שיער לבן וכמה קמטים בפנים ובצוואר. ואיך נושם חזק כשמתרומם מתוך הכורסא. כמה שנים עד שהבנתי שרק בן שישים ושבע, ועוד יכול להמשיך לקרוא אלף ספרים צפופי אותיות אנגליות, לשמוח על התשובות שעוֹנָה בתורה ובמולדת, ואיך לכתוב בלי שגיאות את המלה חוכמה. סימן שחִקְמָה. ועכשיו התור של תומר לראות אם יצליח.

יכול לסבתא, אמר תומר. ועניתי שלא. לא מתעסקת בלימודים האלו. אחר־כך היינו עומדים מול האבן ונזכרים בדברים ואיך אמר על זה על זה משפטים שמעוררים צחוק. תמונה של איש טוב וכל הראש שלו מלא רק בתלמידים. מושיב אצלו שעות על שעות כדי להשלים את החומר. ואם מדמה שצל על הפנים, לוקח הצָדה לשאול מה סימני העייפות בזמן השיעור, נעצמות העיניים. ואיך ירדו לאחרונה הציונים, לא הרמה שמורגלים. לפי ההסבר של אבא שקורא יעוד. חכם לדעת שיוסיף ויסתובב העולם באותו קצב, וגם מזג האוויר ללא שום השפעה ובבוא העת יימחק בלא עקבות. ארמון חול. וההנאה שבמעשה כל התגמול כולו. חכם לדעת שלא יגיע איש מכל אלה, לחסוך מעצמו את צער האכזבה. ואמרה, כמה מכתבים שכתבתי, כמו ערגה אל הליטוף שלו, מחליק את השיער ובלחי. בבקשה את השאלה השנייה, שימעו תשובה מלאה. או שמזמין אל הלוח לרשום שבע דוגמאות בסדר הנכון. להיות לכם למופת. ועונים, כי צולעת ברגל, לא למשחקי כדור, ואיך זינוק על הקרוסלה שצריך בצעדי ריצה. במקום זה כל הזמן רק במחברות, כותבת כפופה. עד שהעיר אבולפיה אם לא חבל על העיניים שמרוב חושך בסוף ייהרסו לגמרי.

מול חבורת הילדים, אלה ששלחם הבית, החלק הוותיק. והשאר, חמי וצאלח כל מי שמהשכונה, אפורים מצבע הבגדים והברכיים שרוטות. להיות דחויה מכאן ומכאן כי לא מסכימה למבטי

הרחמים, לא מוכנה בשום אופן. לבד בשולחן אחרון, להסתתר מאחרי הגבוהים, ורק העיניים שלו בזמן שמסביר את הפרק ומכוון את המילים אלייך, להגיד, כל אלה שבאו מאחרי הצאן או ליקטו שיכולים ששמטו הקוצרים.

הרי עובדה.

שכתבה לו, כבר אין שיחות עידוד לאחר הלימודים. גם אין צורך כי מחזקת די. לפעמים מדמינת את ההמשך, אם יהיה מקצוע זה או זה. לא בטוחה שידעת לבחור. עד שענה גנת ואת הנימוקים. דבוק אצלה המכתב באלבום התמונות.

אם עצה טובה, שאלה אמא.

מזכירה שמתקרב התה בכוסות. גם את שאריות עוגת השבת שבוודאי התנדף רוב הטעם. הסוג החביב עלי, שמערכת מיץ תפוזים ותבלין וניל, וכשחותכת חמה מהתנור, לבלוע פרוסה אחר פרוסה, תבנית שלמה. רק ביום הראשון, הסברתי, אחר-כך כבר כמו לחם, ומושיטה יד אל הצלחת להיות דעה משלה.

לצרף אל הבית, היא אומרת.

ולא הבנו.

עוד בשנים שהמשיכה בשכונה, והרכה זמן עד שהעזה לצאת. כעצמה תמהה איך האריכה לחיות בין הצללים. מקיפים בחושך, כאן לידה על המזרון הרחב, לנשום את הריח שלהם.

ואמרתי שמפחיד.

לא, היא אומרת. שקט הקול שלה ורחוק.

להיות נערה לבדה במין בית שבקושי את הגשם. לא מחסום מאנשים שדי אם יהדפו את השער וכדחיפה בדלת. אנשים מכאן. הרי יודעים שלבדה. ואמרו השכנות אם תצעק לעזרה, לבוא מהר אם ישמעו. ועכשיו צוחקת.

כי מתחה חבל על השביל, קשור אל פח שיהיה נופל ברעש וכך

להתעורר. ימים שהיתה שוכבת, מאזינה. עד שנתקלה רונה אפריאט, כי באה לכבד בפרוסת עוגה שאפתה לכבוד יום הולדת. כמו פצצה, וקול זכוכית מתנפצת, כי נפלה הצלחת מהיד שלה. הלכה העוגה, חייכתי. ואמא בקול משתתף, שיכולה לדמיין את ההרגשה הזאת, כמו לכד ביער. ומושיטה את היד לגעת בשלה בתנועה של ידידות.

היו הם סביבי, ואפילו מרי שכמה שנים שוכבת, לא זזה, לא מראה סימן, בכל זאת קיימת. ובעניין העוגה, אדרבה, ליטול פרוסה נוספת.

.ז

היה אחר־כך בביקור שאיתו יחד וביקשתי לראות את הקברים כולם, בייחוד של זו.

כי חוזר המראה להפחיד בשעות החושך, ומותחת את השמיכה מעל הראש, והשוליים לקפל פנימה שיהיה סגור היטב, שלא יחדור. ואבא תמה אם מרוב קור.

נוגע במצח שלי לבדוק את הבריאות.

לא טוב לישון כך עטופה, הוא אומר, כי לא די אוויר לנשימה. וכשעומד לידי כבר מתרחקים הקולות.

שיחות שביניהם, לשמוע לוחשת, מה שמציק לילדה, אולי מבית הספר או אחר. ואלי בעדינות, לזכור שהורים שלי, כתובת בעת צרה. אם חלילה מאיים איש או מזהיר מלספר. אם חלילה תחושת כדידות, אמרה אמא, אולי חושבת שמעשה שעשית נורא מלקוות לסליחה. אַת ילדה שלנו ואיך אפשר שלא נבין.

וכל הדוגמאות מהעיתון, מיני התעללויות, גם פחדים של קטנים שמדמים שאשמתם, טובעים בחרדה. לשוחח עם המחנכת, היא

מציעה. וענית, לא קרה דבר, ודווקא רות שמכינה את חגיגת הסיום, כל הזמן עסוקה בחזרות. בכל זאת, היא אומרת, להבין את ההרגשה שלהם, שרואים איך אחוזת דאגות עד שבלי שמחה.

חודשים צפופים של חורף, ובא האביב לפשוט את חולצות הצמר, לנעול סנדלים. לאט לאט מתארכות ההפסקות, כי בחבורת הילדות שאיתי בכיתה, בדרך לספרייה העירונית, או על סרט חדש שמציג בעיר וכדאי לראות, ואחר-כך גלידה וכאלה. משתתפת בדיבורים שלהן כי קלים, ואם פתאום נמשך אל דמעות שמספרת עדנה רוזין שאצלה בכית נפרדים ההורים, או בעניין מיכל בנדל שמגלה בלחש פרשה קשה. ואז פתאום חושבת אם כדאי לצרף אל הסוד, להדגיש שבוודאי לפני עשרים שנה, שהטמין איש ששמו אבולפיה בחלקה שליך הסכתא ומהצד האחר אחת נוספת שמורה בשבילו. בגלל שעובד במשרד ההוא שגם את ענייני הקבורה, ויכול לסמן במפה, לרשום תפוס. אחרי זמן ייקח מעדר ובעצמו את עבודת החפירה, טומן ומכסה.

כי שבה מבית הספר לשאול לאן נעלמה. ואומר, מתה. לא האריך בהסברים. כך הדברים שלה. ולמה בכזה חיפזון, הרי בשבילה כמו אמא, ויכול להזעיק מבית הספר. גם לתמוה איך הבחין בשינוי, כי לא אוכלת, לא מזיזה אבר והמבט קפוא. פתאום ראיתי, ענה.

מסרב להוסיף.

וסיפרה שלא התעקשה לחקור. בשקט הניחה את תיק המחברות והלכה בלי לטעום ממה שערך על השולחן, ארוחת צהריים. אם כדאי לגלות לחברות. להגיד, זה הסיפור ששמעת, לא מסוגלת להפסיק לחשוב שהניח פנימה וכיסה באדמה בזמן שעוד חיה. לא מסוגלת להפסיק.

אחת שכמו צמח, אולי פחות, שגם להטות את העלים אל האור, לינוק מים בשורשים. ואיך נחנקת באדמה ששפך מלמעלה, גורף ומהדק.

ושתקתי.

רק אל אבא בפעם אחרת. לשאול איך אפשר ששוכבת שבועות וחודשים, לא מתקלקלת, סימן שתִּיה. איך ייתכן. ומקמט את המצח בתנועה של תמיהה, להגיד, מיני דברים שקורים בעולם.

אולי עד עכשיו, אמרתי, רק לרחוץ את הבוץ שדבק בעור ולהחזיר לשכב.

ומחייך, סימן שלא.

כי מיהרה אל הקבר לראות שבאמת נחפר, וערימה מלמעלה, טרייה לגמרי. תקוע לתוכה קרש פשוט ועליו השם מרי אכולפיה. שום כלי עבודה, מעדר או אָת, ויכולה בידיים לנעוץ את האצבעות וכך חופן אחר חופן.

ולא הגיעה.

עכשיו שבאנו כבר היה כבוש כמו בטון ואבן מלמעלה צהבהבה אפורה, חרוט פנימה גם תאריך והגיל עשרים וארבע. אם נשארה כמו קודם, תִּלקוֹת הפנים ובהירות. ואם לא, אולי קמטים של זקנים על המצח ובצוואר מרוב שנים שעברו. וחייכו. אבא הסביר שרק עצמות כל מה שנשאר, ובעתיד גם מאיתנו. ובדמיון להוסיף להיות כמו בפעם ההיא שראינו. לא ראיתי, הסברתי, וכשבאה בחושך בלבוש ארוך ושיער תלולים פרוע, פנים עגולות וקשות.

ואמרה, לא היא, לא כזאת הצורה.

ועניתי, כך באה.

היו עשבים נמוכים, בצבע שכבר דהוי הירוק, וממהרים להצמיח שיבולים דקיקות להיות המשך. ומשכתי לעקור בתלישה, להשאיר רק את הצמחים ששתלה לנוי, צמחי אספרגוס מטפסים על

התלולית על האבן, והלאה אל הצד שקבור אדון אכולפיה וזה שאחריו שיותר ישן. אומרת, של אמא שלי וכך שוכב באמצע, אישה מכאן אישה מכאן, ואת סעדה השאיר לאחרים.

אחות של מרי, היא מפרשת.

יבש, אמרתי, כי לא נעקר השורש. אחר־כך יצמח מחדש. והתשובה שלה, לא אכפת שנשאר תקוע. אדרבה. טיפה של צבע לשמח את הלב. הרי שדה קוצים, מראה מוזנח, כי מתו הנשארים להיקבר שם למעלה בחלק הנכבד, או התפזרו לגור רחוק, ממש כמוה. אחדים ראיתי, צחק אבא, שתולים היטב בעיר שלך.

ומוציא שמות מהזיכרון שלו, פרח ואפרון וטל.

אפילו אלה, היא אומרת, לא בשדה הזה, לדבוק בצד האחר. ומשתתקת. לכן גם אנחנו, שלא מבינים. אולי רק אני. לפי המבט שמניח עליה בהתבוננות מחייכת, עמוקה. עד שאומרת, דווקא אלה.

ח.

אם באמת התלקחות מאוחרת, שכנתה אמא בלא לפרש, לא לנסות להסביר למי שעדיין קטנה בעיניה. והתבוננתי מהצד לחפש בדרך שלי. להגיד אלי. כל השנים ששקועים בעבודות שלהם, ויותר היא שבמדי צבא, ומצלצלת להודיע שמוכרחה להתעכב. תפקיד שצריכה לתת פקודות, להגיד, תעשה כך תעשי כך, ואת זה לאחרים. אם לא תאהב למה להידחק דווקא לשם. והוא שמשוטט במיני מקומות, או כותב את מה שראה ומוסיף המלצות. לפעמים מוכרח להקדים לשוב מפני שמתארכת אצלה ישיבת מפקדים ואיך להשאיר לברנו בשעות שכבר חושך. בייחוד זה הקטן, הוא אומר, שרק בן ארבע וצריך השגחה. ערבים שבילינו יחד בישיבה על הריצפה, סביב קוביות עץ שמטפסות זו על זו להתרומם מגדל.

ומכריז, עכשיו נקרא שירים. כאלה שכבר יודעת על-פה מהשנים שתינוקת וקבועים בזיכרון. אם היתה מגיעה פתאום ואומרת, עדיין לא במיטות, בקול שנוף. אבל לרוב מתאחרת מאוד וכבר ישנים כולנו בזמן שחוזרת. כאילו חילקו ביניהם להיות בשעת בוקר, והוא בחלק האחר, הארוך. וגם הקול יותר רך, מציע לעשות כך או כך, לא בפקודות אפילו כשמכריז, עכשיו לישון.

אם היו באים בשבת משפחות. ממלאים את הסלון קולות ילדים, ואז אומרת-תיקחי אל הדשא או בחדר להשתעשע בצעצועים. ואמרתי, לא אוהבת את התפקיד הזה, ויותר טוב להישאר איתכם להקשיב לדיבורים של אנשים מבוגרים. לא שיחות לגיל שלך, היא אומרת, כי מספרים ממה שקרה במשרד או על חברים שפתאום התעוררו בעיות במשפחה, נפרדו האישה והבעל. לא לגיל שלך, היא אומרת. ומוכרחה לציית.

יכול להתערב לטובתי. להגיד, סתם ביקור בלי שום מטרה מיוחדת. לשתות קפה ואת העוגה שקנתה במעדנייה. וכשמשבחים את הטעם, תגיד אמירה של צחוק, שמבטיחה להעביר למוכרים. ואבא יתערב שבכל זאת בחירה שלה ומגיעה מחמאה גם על זה. להמשיך כך, היא אומרת, ואז אליך, שבחירה שלך, זאת אומרת להיות אישתי.

יודעת שלא מסוגל להתערב. ועוד כשנמצאים אורחים שאחר-כך יודרו לספר על מריבות. מעדיף להניח לה את הדברים שכאן, ולעצמו עולם משלו בקצה הכבישים. כבר ארבע פעמים ביקר בעיירה ההיא החוקה. לפי שרשום בלוח.

מעשה שאולי לא לגמרי נאה.

אישה של כבוד, ומשתדלת לשמור את הדברים בראש שלה. גם חכמה שלא לפלוט דיבור שכמו גפרור בוער, מדליק שדה שלם. בכל זאת מתפלאת איך התנהגות של נער, ואת הביטוי התלקחות

מאוחרת. בקול מלגלג שאומרת אל עצמה ואם נמצאת קרוב לשמוע.

כמו בתוך עשן סמיך, ההרגשה בבית.

בשקט. את האוכל שמוכן בסירים, ומשפטים קצרים על מעטפה שהגיעה בדואר, הודעה שאת הפנקסים החדשים במשרדי קופת-חולים. על סתימה בצינורות הביוב ומה שצריך, מנה מהחומר ההוא ששופכים פנימה ומשחרר בן-רגע.

לא מתאונן שעיף מדי להתעסק באלה, כי היה יום גדוש נסיעות. ואומרת, בגלל החום שאפשר להשתגע ועוד במכונית בלתי-ממוזגת. הגיע הזמן גם לזה.

כבר בלבוש ביתי, ובכת-אחת אישה, בשיער צהבהב וגוף נערי ודק. בכל זאת נוספות שנים למראה שלה כשרק מסירה את מדי הצבא. לא עושה טוב חלוק הבית שתמיד מתעטפת. אבל נוח, היא עונה.

אחר-כך יספר את החלק של היום הזה, שכולו נערים. בגיל שלך, הוא מדגיש, ובוהן אותי כאילו לא ראה אף פעם. שלוש-עשרה, אולי שנה לכאן או לכאן, וקטנים בגוף. יושבים מולך, ראש מתכווץ אל החזה להיות נחבא, וכאילו מחיצה ביניכם מהמבט המתגונן, החשדני. לכנות כשות את מי שמנגד, וזה אתה. לכנות שלטונות.

נערי רחוב, ואיזה בית אצלם, לפעמים אָם קשישה שמלא ערפל המוח, כל היום באנחות. לפעמים אב אלים. אם ניתן להשיב כאלה. ומספר על תוכניות, על ניירות שכתבו, תוצאות מבחנים. ואת היתומה שהרחיקו מבית הקרובים ופתאום רואים רוח אחרת.

כי חשדנו, הוא אומר, בגלל הבהלה בעיניים, גם הגמגום. וכששאלנו איך מתנהגים, בייחוד הגבר שחי עם הדודה, איך מתייחס כשמגיעה בחופשות ועונה במלים קצרות והעיניים ברצפה.

מיני דברים שלא תעלה על הדעת, מסכימה אמא.
ושאלתי, מה.

אנשים רעים, היא אומרת, למצוא בכל פינה.
בשעות שעייפה. מתאוננת שנורא כאב הראש, לבלוע כדור
שתוחבת עמוק לפה ולא יכולה בלי לגימת מים. תבלעי סתם, הייתי
צוחקת, אם רוצה שאראה דוגמה. ועונה שלא מוכשרת כמוני.
כמה קָבל, נאנח אבא, להתבונן מהצד ותפילה שיעצור מעבר
לדלת.

ט.

אחר-כך היו ימים של קולות. בייחוד היא. מאבדת לאט-לאט את
צורת הניסוח וכבר לא חדים ודקים, משפטים כמו לחם, תקוע בפה
בלי לבלוע וכמה שתלעסי. הייתי אומרת, די אמא, מפני שלא משיב
כלל, מתכנס מאחרי ספר, ואם קורא או סתם מסתתר בין העמודים
להמתין שיחלוף.

אם ליטף את שערי, בזמן שרק שנינו. מתבונן במבוכה וכמו
מתנצל. ושאלתי למה כועסת, אולי לא מכירה את הסיפור שלה, כל
הקטעים המפחידים. להיות כמו השכנה שחושבת שממחלה מה
שקרה ברגל. לא יודעת שדרסה מכונית.
כבר הגיעה זו, כעס אבא.

והסברתי איך שאלה והתשובה שלא יודעת. תמיד עומדת על
המדרכה וכשרואה שיוצאת לשחק מתחילה לדבר.
הכי טוב לענות כך, אמר אבא, קורא לגברת סימנהוייז תרנגולת
שמחטטת באשפה.

ועדיין בחלומות שדה של אבנים. עומד באמצע כמו ארגז גדול
והדלת סגורה. עד שיוצא איש ונכנס הבא בתור. לא להידחק לא

להידחק. כי יושבים על האדמה קהל רב וכפוף, וזו הזקנה שמכנה סבתא, ערימה של בגדים, וביד חופרת צורת ריבוע עד שמעינים שלא ייכנס הגוף לתוך כזה בור. לא להידחק, צועק האיש ששומר בכניסה, מזמין לבוא לראות שמלא הפרוזדור. יכולה להאמין לי, אמרתי לילדה, כי בעיניים שלי. ומניעה את החבל בקיפוץ שלא אכפת. בין כה וכה תקועות בחלק הרחוק, ליד הבור של מרי. יוציאו, הזהרתי, אם לא יהיה רישיון כתוב על פתק. רק אם יזיזו את אלה שכאן שממש על הקירות, ובכל רגע יפלו פנימה. פתאום הקול שצועק זהירות זהירות, כי גושים וחול סותמים את כל העמל. זהירות, זועקת הסבתא, וגם לשים לב שדורך על המים, שרק עכשיו שטפה את הריצפה.

רק לעבור, הסביר אבא, מתנצל על הנזק.
בלי התחשבות, ממשיך הקול להתנפל, להגיד, כאילו הכל מגיע.
אבל מה קרה, כי לא נשאר שום סימן.
וממשיך אל החדר שלהם, להגדיל את המרחק, להגיד, החום הזה.

איך התערבבו הקולות בתוך החלום, רחוק אל האנשים הבלויים, שמרושל הלבוש והשיער פרוע. צורת פועלים זרים, להגיד, ללא המשך אדון אבולפיה, וכל המאמץ לשם מה. כל הנשים שלוקח הביתה ולא מביאות ילדים. להימחק בלי זכר. אבל את, תמה אבא, שעוד יכולה. למען סבתא, למען האם. לא למען אבולפיה, היא אומרת, מפני שכנראה באמת לא ממנו.

היה החום, כזה שעוטף בזיעה. והתרוממתי לצאת מהדיבורים שלהם שאמרנו ליד הקבר, ואיך חזרו פתאום, שאולי למען הסבתא, להיות זיכרון לכל המתים.

עד שמתה גם היא וכבר לא אכפת.
עכשיו בשביל עצמך, אמר אבא.

לשטוף עם הזיעה וטוב שיהיו קרים המים, זרם עז כמו קיר, כל-
כך חזק שבקושי את הנשימה, לתפוס לתפוס; ונהיה יותר נקי,
מפיץ ריח של סבון, מעלה קצף.

לא ממנו, היא אומרת, ובעצמו יודע.

שורת המגבות שבצד הכיור, ראשונה של אמא ואחריה אבא
ואני ותומר. להיות קבוע הסדר. ומי ספוגת מים, דווקא זו. והרי לא
התרחצה כלל. אם התבלבל, חשבתי, אולי חושב ששלו. ומין חשד
שיחד באותה מגבת, ואת השנייה משליכה לכביסה נקייה כמו
שהביא, בלי להשתמש כלל.

אפשר שכך כל השנים. מאז שעברנו לדירה הזאת, וכך יימשך
בלי שידעו, ורק אם אגיד.

ולא אמרתי.

לבנות את החיים שלך בלעדיהם, הפציר אבא.

וענתה שמקיפים את המיטה כלילה, סבתא ואבולפיה, ואת מרי
מרגישה ממש נוגעת, כאן לידה על הכר, עד שמתעוררת.

לחוש מין ריח.

דקות הפנים שלה, ואור לח בעיניים, לוחשת, כל החלומות
שמתחלפים עם השנים, לקוות שאת זה ואת זה, ובכל פעם נמוך
יותר, עד שנמחק גם הוא. עצובות הפנים שלה.

ואומר, יש שלב שכבר מובן שלא תשיג. לא ייכנס אל תוך הרווח
הצר שנותר. לדעת שעברו החיים ולא נעשה את מה שרצינו.

י.

לתמוה אם פסק הקשר, מרוב זמן שלא מזכיר את השם שלה, סימן
שאינן. וגם אני כשבאה בשאלות, על המצב שמתים, והרי קושר בחבל
מהצוואר אל הקורה שבגג, ויכול להרים ידיים למעלה, להחזיק.

מי, תמה אבא. וענית, אדון אכולפיה.
ומסביר שמאבד את ההכרה תיכף ומיד.
הקורה הזאת, שלא מבינה איפה מונחת. לא כמו בית שלנו
שעשוי בטון, והתקרה סוגרת על הקירות. בקתות פליטים, יאמר
אבא, שמחברים אבנים ולמעלה בקרש להחזיק את הפת. נמוך
שכמעט נוגע בראש.

יותר טוב שתספרי איך בבית הספר.
בגלל אמא שמבקשת לדעת על מה מדברים.
על השיטפון. כי פתחו את הברזים בחדרי השירותים ועד שזרם
אל הפרוזדור ולכיתות. שמחה שלמה.
מי, הוא שואל, וענית, ילדים מהכיתה שמעלינו.
מה שצרח אסף המנהל, בכינוי הפקרות, ומפסיק את השיעור
להיות עונש עד שיתייבש לגמרי.
מעשה ראשון, היא כועסת, לפגוע בלימודים. מין כלי של בזבז
בתי הספר האלו.

ומשיב שלא בתי הרושת לשימורים, שרק תעצור ליום אחד וכבר
הלך כל הרווח. להשוות לצבא שגרוע פי כמה.
עכשיו יתלהט הוויכוח, לעורר את השיעול שחונק לגמרי, עושה
את הפנים שלה כמו סלק. ואומר, תביאי כוס מים לאמא שלך.
הדרך לגרום שאצא, ואם מנצל את ההזדמנות להסביר בשקט
שלא תמיד מוצלח, וגם במחנה שלה. ייתן דוגמה את המקרים
שמוזמן לאימון השנתי או סתם שלושים יום. לא אשמה שלה כי
לא אחראית על הכל ולמה מתרגזת. ובתקופה האחרונה מתנפלת
על כל מה שאומר או יוצאת מהחדר בלי להסביר.
חושבת שבגלל הנסיעות לשם, אמרתי לו, ואולי כדאי שתפסיק.
וגם עכשיו שאמרתי את השם אכולפיה ובדיוק נכנסה.
ששוחחתי מקודם, היא אומרת, לפני הסיפור על בית הספר.

מה, הוא מתפלא.

נדמה לה ששמעה שם.

ומניד בראש במין גמגום מכחיש.

להיות מתחבאת איתו יחד וכאילו גנבים. ותומר שמתפרץ
פתאום להכריז שחתכו מהאיזדרכת שלנו, לא ביקשו רשות. ועכשיו
ענפים ערומים, כל החלק שפונה לרחוב.

חברת החשמל, הסברתי, כל מה שנוגע בחוטים ויכולים להיקרע
מהכובד.

לראות כמה, הוא רוגש.

יותר טוב שתתבונן במכנסיים שלך, אומרת אמא, ילד בן עשר.
לדעת שמהבוץ של גברת פיטובסקי. כל הזמן שותלת ליד
המדרגות מיני קטוסים שצמחו בעציצים אצלה על המרפסת.
ובכל פעם קוראת לתומר לבוא לעזור. יודעת שאוהב את העבודה
בגינה.

כמה עפר שהכנסת, רגזה אמא, ומושכת אחריה לשטוף בכרז
שבחצר, ולנער את הבגדים.

להישאר שנינו.

ושאלתי על הבית שלהם, על הגודל, ובכל פעם שצריכה לעבור
בין המתים. לא לעבור, הוא מתקן, ורק לבסוף האבא עצמו שתלוי
ויורד מול עיניה, ממש פחד. אם מפחדת ממתים, הוא עונה
בשאלה. ועוד אומר, הרי ראיך אותה ומה חושבת.

שיחות שמקצרים את השורות ובלחש, להיות כיננו. לפעמים
בחושך, על המרפסת שפונה לרחוב, לנשום קרירות של ערב, וחוזר
לשאל איך בעיניך. לפי השעות שעשינו יחד, והכי הרבה בכתו
הקברות. לא די להיכרות עמוקה. בכל זאת לשמוע מה הרושם.
והנהנתי שבאמת, בזמן שיצאת לשיבה של פקידים ושתינו
נשארנו, אם זוכר.

אלה שם, אמרה לי, שמשעממים זה את זה, וכינתיים יכולות ליהנות יחד. ובשאלה, מה אוהבת, עוגות או שוקולד. לכנות שוככה, ואיך מתחבר אל הרגל שמושכת, גם אל הגיל שלה שלפחות שלושים. שלושים ושש, הוא מתקן, אולי שלושים ושבע.

יותר גדולה מאמא.

וצחקתי איך למוכר שקראה פרדי, בהכרזת היי, ומסבירה שבאות למבחן טעימה. לכן נא לצרף מכל הצבעים, אחר-כך בדוח מיוחד לעיתון העירוני. אם טועה לחשוב שסתם, כי רואה ילדה.

בחנות של גלידה, הסברתי.

פתאום מזמינה בתנועת אצבע שניים קטנים שמביטים מהצד, קוראת בואו הנה. כי לא מעיזים.

בואו לטעום גם אתם.

האיש ששמו פרדי, מגושם הגוף שלו ומזיע ועל הפנים כתמי צבע. ומתקרב לשאול מה שלומה ואיך החיים. אלה השניים אולי של סבתא זילפה, היא אומרת, אולי. קוראת תתקרב. במקום זה נסוגים לאחור עד שמעבר לפינה. ככל פעם עומדים ומביטים, אומר פרדי, חושב שלא ילדים שלי. מין התבדחות כי צוחק בקול. אם נכדים של פרח, היא אומרת, בטח לא זוכרים טעם של גלידה. ומביטה אלי, להגיד שכמו כל הילדים בגן שלה ובוודאי אחרת אצלנו.

שוב חזרו, אומר פרדי וברגל בעיטה בכַּצפה להטיל פחד.

אחר-כך תספר על המחשבות בזמן שסיימה את הלימודים בעיר. כבר היו מתים, כל אלה שלה, לכן אל בית ריק. וכל המורים במוסד שקוראים סמינר, והכי הרבה המנהל, ביקשו להשאיר, אולי לצרף אל הצוות עצמו. וחשבה, הנה הזדמנות לברוח, להתחבר אל החלק החזק, גם תחושה של נקם, ולא העיזה.

כל-כך נקי, שכמעט לפחד לדרוך. לפני הילדים שרוצצים בסבון,
וצווארוני האמהות. כמו בין כלי זכוכית. מחייכת.
ואז חזרה.

אולי גם הרגל. הדאגה איך נראית בעיניים שלהם. קטנת גוף
וצולעת, כבגד שמתארך אל מעבר לכרך שיער שפרוע ובקשר
פשוט לאחור, אחרת כאן שאחת מהחבורה, שיודעים מה השורש
ואת הסיפור. שפה אחת ודברים אחדים.

מהתנ"ך, היא צוחקת, סיפור על חבורת פראים אחרת.
מגדל בבל, אמר אבא, וענית, מאוד חמודה.

ראשל

א.

היד שמגרדת כאבן, סימן לעצבנות. עד שיצטקו, די עם התנועה הזאת, עושה כמו זמזום באוזניים. ואיך יכולה להפסיק בגיל הזה. אומרת לי, די סבתא, עד שלא יישארו ציפורניים באצבעות שלך, ועוד אומרת, תני לראות, ומעבירה בלטיפה על הבשר, על הקמטים שתופחים עַרְמוֹת, ומלחשת סבתא מסכנה.

גיחוך הזיכרון הזה.

חספוסים חספוסים כל האבנים שמצטרפים להיות גדר, ובמקומות שמרוח הטיח, ובמקומות שחריץ. להיות מחבוא ללטאות והראש מזדקף ומציץ, צופה שיעבור. חיות של שמש, כך בשם הזה.

מה שצובע את המראה, אפור של אבנים ומהם אל האנשים שכמו אפר תנור, להיות מושלך לרחוב ומתרומם ענן אבק עד בוא הגשם. הביטי היא אומרת, היאך נספג ולאט-לאט דייסה שלא מתערבבת, בוץ ואבק נלחמים לשלוט, מאריכים אל תוך הקיץ.

דוגמה שמעוררת צחוק, ואיך בפה חסר שיניים שכמו בור שחור לכן לא. במקום זה מתאמצת להדליק אליה אור בעיניים, אור עדין, להגיד, דרך העולם, ועכשיו אולי תקפצי על חבל, או בדילוגי משחק אל תוך המשבצות. כל-כך זריזה שמסתחרר אצלי הראש, לכן מתפלאה לשמוע.

כאן על ידי, אני מסבירה.

זורמים לאט הימים, פתאום ענן, פתאום שמש, ותנועת אנשים על-פי הסדר, ומי שמחסיר כבר אולי לתמיד. ואמרת, אף פעם לא ההן, פועלות העישוב, כי מאוד מקפידות. החלק היציב.

בגלל השמלות שלהן, דבוקות זו על גבי זו ועד למטה, עד הרצפה, למחוק את הקווים. ורוטנת אוף בגלל אלו. הן הנשים שלנו, אני מלמדת, החלק היציב.

אוף היא רוטנת, ועכשיו לצייר מחדש.

זהירות, אני אומרת, מהמעדרים, שלא יפגעו בראש.

מי שפועלת עישוב מוכרח האיש להיות עורך או קוצר. נושא את הכלי על הגב ובצעדים נחפזים להספיק במועד. זהירות מהברזל, אני אומרת, שמתנדנד לצדדים ופתאום יפגע. יותר גרוע החרמש, כמו סכין.

עולים ויורדים עם כל צעד, קצב שכמעט ריצה. ויכול לחתוך בזמן שמתרומם, יכול כשחוזר למטה. לא לסמוך על הרצון שלהם. את זה לשנן שוב ושוב.

די, היא רוגזת, שכבר לא תינוקת, ורק מפני שמקפידה לתת כבוד לזקנים. הרבה מכאוב ראו העיניים האלו. והיא עונה, די.

ועכשיו את התנועה בראש, כמו זו הלטאה, מזדקף וכבר חוזר אל המחבוא, והשפתיים משורכבות להיות חיקוי. ואמרת, ללמוד מכל יצור שמאריך ימים. דבר ראשון.

והשני, להיות נשמר. פתאום יהיו מזנקים ובריצה אל הפתחים לפרוץ במפתיע, ומי שמזדמן ובדיוק באמצע, בדיוק על הקווים הקצרים. לרעוד מהמראה הזה.

והשם אבולפיה בלי שום תוספות.
תלכי להתבונן במצב שלה, אני אומרת, צורה שבעצמה אזהרה.
כי מזדקנים פתאום וכמה שתזדרזי.

ב.

את הקלקול שהוא שלנו, שקוראים פועל ידינו, ועל זה משיבים שכבר אחת אם כך ואם כך. להכות גוף מת. דיבור שלא אמת, ואת זה אמרתי. יכלו בפטישים, את הצד שפונה פנימה. עניין של כלום למי שבענף הבניין, ובייחוד עבודות שלד שכולן לבנים ובטון. גם יכלו לפרק ולסתום, פתח שעובר האיש או זוחל מלמטה. במקום זה המאמץ למשוך ולהרים, ומהכובד כבר מוכרחה תקלה שגומרת את התקווה. מה יכול להשיב, רק לקרוא קץ לדיבורים האלה שלא מועילים, כי לאחר מעשה.

אם זוכרת את ההתרחשות.

איך הרימו למעלה, היא אומרת.

עוד ברחוב, הרבה לפני-כן.

זו מרי אבולפיה שעוד צעירה ובריאה, ולמה מזדמנת למקום ההוא, אם בדרך אל המכולת או למקום אחר. לאן צריכה ללכת אם בפירוש מעיד שכבר לאחר הקניות, כמעט מוכן להישבע. כל השאר, צירוף רע ומזל רע, ואת זה בכיוון למעלה, קושיות לבורא עולם.

אולי שכחה מצרך כלשהו, באר אדון אבולפיה.

ואמרו שבמצב מביך אם טורח למצוא צידוק לזו השוטטות, בשעות אסורות, לתת מענה ללשונות הרעות שכבר משתלחות מזמן. גם כנגד ההוא שמכנים סוחרון להדגיש שקטן, אם בחר להרחיק מעליו בדרך הזו. נשאר הרם על האבן, היא אומרת, כתם לעולם.

ועומדת לידו, מתבוננת בשקט. ידיים שמוטות והראש מורכן, לתמוה איך כהה על אף הגשם, על אף האבק. שמיהרו לפזר עפר לקבור כאילו מתה וצץ ועולה. לא מהפצעים הפתוחים שקל לחבוש, עניין חולף, ורק הראש חבוט עמוק בתוכו, לפקפק אם ישוב להיות.

צחוק להם לעבור מעליך, הדגשתי, כי גבוה מעל הדרך לפי מידת הגלגלים, ואם נדבקת נמוך יחלוף ולא יגע. לכן שואלת איך, וזה מהנפילה שמתחיל בברכיים ותיכף מיישר אל הקרקע. כך.

מאלוהים, הצטדק אדון אבולפיה, דיבור בשלב האחר, שכבר מונחת כמו שק, לא מבינים איך יצור חי שלא קולט שום אוכל. ומסביר שלכן מיובש, ריק לגמרי, לא לדעת כמה תמשיך, וגם ההם הרופאים שכאילו בתפקיד ולא מסוגלים לומר דבר ברור.

איש שמן, אדון אבולפיה, וגדול בגוף, ואיך שומט מהידיים שלו, כאילו מאבד את שיווי המשקל. לא לבוא בטענות עד שתהיו בעצמכם. וזה מאדון מנצור שסוגר כל ויכוח.

תקדמי בשלום, אני קוראת אליה, והמבט שיהיה מושפל לבטא כבוד. אם מחר נהיה צריכים, כי חשוב בקשרים שלו אצל המושל. אפילו היחס מהחיילים אם נכנסים, או מדלגים על החצר שגדורה אבנים ותיל, לשמור על הרכוש.

בוקר טוב אדון מנצור, אני מברכת.

ועונה בקול החזק, אומר, זו הנכדה שלך.

במין ביטחון שממלא גאוה, נותן כוח כנגד אלה. לא לזקנה

כמוני שרק מתבוננת, אבל אתם הצעירים.

כואבת הלחיצה שלו, היא רוטנת, בכל פעם כאילו ראשונה.

וממששת בכתף למחוק את העקבות. ואני גוערת, די, לבוא לנוח לידי. מעט שקט לשתינו.

משיגה את הנקודה הגבוהה להיות סימן שנגמר הבוקר. מכאן והלאה חוס צהוב, משחק צללים על גדרות האבן. כבר התעוררו הלטאות, זוקפות ראשים לגמוע כוח, לעוט על זכוב שמה מחפש, לפעמים אחר, חרק בלי שם שאולי בטעות, כי לא ארץ פרחים. שנים שמצמיחות סדקים ונדחקות בתוכם למצוא מקלט של קבע, ואמרתי, זו כאן הגדולה, אם כולן.

תניחי, אני אומרת, כי מנסה במקל לתקוע אל העומק. אחת שכמה זמן, אולי יותר משזוכרת, ומאיפה כל השאר אם בשר מבשרה. דקות וזריזות, קלות רגליים, עד שיקנו מעט מהחוכמה, לנוע במועד ובאחר לקפוא תחתך כאילו אבן. ויכול להיות קרוב האיש, ממש נוגע ולא יבחין.

בוקר טוב, אני מברכת, ואיך אחר הלילה, כזה שמטרטרים באורות שלהם, בצופרי המכוניות, לא מסוגלת להבין מה מחפשים אלה. ואמרתי, אנו הזקנות שרשאיות לנמנם בשעות האור.

מבט שנועצת בי, נוקב וחכם. ועונה, מבט רע, אם כל מה שמחפשת חרקים לטרוף ולהישמר מהכלבים. כמו מכונה, היא אומרת, שממיינת לפי הגודל, ומה שגדול אויב, ומה שקטן לבלוע. ועניתי, כבוד למי שמקיים את עצמו, וזו הרי כבר שנים רבות. כי מוכרח, היא אומרת, ואם לא, תהיה מתה. לשאול מי אויב, נחש או חתול, ואם חוצה את הסימטה מול כלי-רכב. כמה הזדמנויות בכל יום, אמרתי, ודי באחת. ובכעס, לחדול עם המקל שמנסה לנעוץ בסדק.

בשעות שדוהר, רכב ברזל מעלה אבק, ולא מתכוונן לצדדים כי אין לסיים. תמיהה על התפקיד שלו, לפתוח את הצירים שפתוחים ממילא. ומשיבים, ביטוי של שלטון. תמיד בקצב קבוע, שלא מתחשב אם איש או עגלה, מנסים להימלט אל הצד אל הפתחים שנעולים, ומה שמצליחים, להירחס אל הקיר, היתר לפי המזל, אם קרע בכגד או בגוף עצמו. לא הגיחות של החיילים שעניין אחר לגמרי, סיפור שאף פעם לא תדע מה יקרה ורק התקווה שאנשים גם אלה.

עצה שנותנים להיירשיר מבט אל העיניים.

אתה רואה שמשליך מתוך הארונות, מרים את המיטה והופך. עד שמצטלבים המבטים ופתאום מתמלא מבוכה, אומר עד כאן לפעם הזאת. או לדחוס את הקש שנשפך מהמזרון, בטון של פקודה. לא אם אישה צעירה, נערה שכבר יכולה למצוא חן. שאז לא ייגמר לעולם, יהיו חוזרים שוב ושוב להיות שיחת הרחוב שמושכת את האש לסביבה הזאת.

אנשים שמחפשים שקט.

את מי מאשימים, צעירים שמכנים פוחחים, שמפזרים פחי זבל לרוחב הדרך, וכשחולף כלי הרכב, הודף ברעש, משליך לצדדים להיות גלי אשפה. מראה שמעורר בחילה כי מזהם את הרחוב ולא נאסף. ואמרנו, עכשיו התפקיד לטאטא מחדש, התפקיד שלכם. עניין קל להתגרות בשלטון ועל כתפי מי המלאכה הבזויה. להיעלב מהצחוק שלהם שאומרים, לא להתרגש לא להתרגז כי מכרסם בבריאות הכעס, אתם שזקנים ובעלי ניסיון, ועכשיו צריכים לעמוד מהצד ולהשאיר את השדה לנו.

גם יכולים לשבת, שהרבה יותר נוח.

כאלה אמירות מתחכמות.

לא יכולים להשיב באותו הסגנון. אותם שכל היום בשדות להביא לחם לילדים, וכשחוזרים בשעות החושך בקושי עירניים, לבלוע את התבשיל, דייסת גריסים קרה שנתקעת בגרון ולא יורדת. אולי תפקיד הנשים המעשבות, אתן שילדתן את אלה, יאמר ארון מנצור, וצריכות לדאוג שלא יחריבו את העולם.

ועונות, אתה בעצמך, שיודע להשמיע דיבור שלם, לצטט מהספרים הקדושים, ואם יקשיבו רק לך.

בני זנונים, אומר ארון מנצור, זרע פורענות.

והסברתי שבדרך הזאת לאן מגיעים. די להתבונן על הסימטה שלנו שאיך נראית, וגם הרית. זקנה אומר אחד מהם, ויותר טוב שלא תתערכי, זאת אומרת שקט.

אולי באיום, דיבור קר שמבקש להפחיד, ומי האבא שלו, בוודאי מכירה מהרגע שנולד. וכל השנים שמשחקים ברחוב, מקפיצים כפיסי עץ, מגלגלים כדור וכאלה. תגידי מה השם שלו, אולי אזכור תינוק מרטיב חיתולים. ובקול לוחש לבטא את גודל החוצפה.

אם מוכנים למצוא מקום אחר כל מי שלא מוכרח להימצא כאן. אולי תסביר להם, הם מייעצים לארון מנצור.

זה הבן של מי, אני מתעקשת.

איך מעיז לגשת, בחור דק בבגדים הדוקים, טיפוס שמתאים למעשים רעים, ואוחז בסנטר להרים כאילו תינוקת, להגידי, שקט זקנה. נכנס העלבון מהריח של היד, צהוב של סיגריות שעושה להקיא, והמלים שקט זקנה.

להתרחק מאלה. ובדיבור שמבקש מרגוע, לדעת איך הללו שקוראים עם הלטאות, איך, איך אצל הגזע שלכם, אני שואלת, כי זקנה גם היא, נפוח הגוף וקשה מהיובש, ולא קלת תנועה לרוץ אחר הטרף. עניין עצוב.

גערה של ילדה שקוראת לחדול, כי מגודת באבן בתנועת
אצבעות. מעצמן, אני מסבירה, כאילו לא חלק ממני, מתנועות
מאליהן.

ה.

המעשה במרי אבולפיה שמתחיל בתוך הקיר, מקיף את העמוד
וחוזר להתיישר גדר של חצר. והרי יכלו בקו ישר שיהיה ניצב
מבפנים, ובגלל המועצה שהודיעה, לא שלך העמוד הזה וכל
הקרקע שבתוכה תקוע. אם שאל איך, והתשובה, על פי החוק
הממשלתי. חוק זר שלוקח מאחד לעשות דרך או תעלה וכך גם
חשמל. יכול להיות שלגמרי אחרת, לפי אבולפיה עצמו שמתקש
להדגיש שהחלטה שלו להשאיר בחוץ. כיוון שלקחו, לא הותירו
ברירה ועכשיו ישים פי שניים בלוקים להיות פינה מגודרת פתוחה
אל הרחוב והעמוד באמצע.

כיוון שלקחו בכוח מתוך האדמה שלו. וצחקו כי באופן הזה הרי
איבד שטח של ממש, גדול להעמיד חמישה עמודים או שישה. לא
אכפת, הוא עונה, כיוון שלקחו בכוח. אחר-כך החלה נוהגת לשבת
בפינה שנוצרה וממנה מבט אל הרחוב. אומרת, במקום שהכי
מוגנת ולא מוציאה סנטימטר של גוף מעבר לקו הגדר. אישה
גדולה גברת מרי והרבה אחריות על הכתפיים שלה, כבישול,
בתפירה, בניקוי הבית. ומארגנת לעצמה את סדר היום שתוכל
לצפות בשעות הטובות. מתי עוברות מכוניות הסיוור ואם מגיע
ביקור של מרכז השלטון, נכבדים שמבקשים לקבל את תמונת
המצב, את ההסטוריה ואיך ההתחלה. לפעמים בצעידה רגלית
להתהלך בסימטאות ומצביע על השלבים, מגרשים מחולקים
לשניים שמקיפים חדרי בטון דבוקים גב אל גב, או האחרים שבצד

הרחוק, שהרבה יותר צפופים ומכנים קרונות רכבת. לפעמים צריכה להמתין שעות, ורק איש שחולף או ילד, להתפלא לאן הפנים. ילד לא מופר, סימן שמהקצה האחר ונעמד להתבונן בסקרנות להבין את העניין שיושבת דחוקה אל עמוד חשמל ובין הקיר שמאחור ומהצד, ועלול להגיע ברעש הרכב הצבאי, תיכף יכול, לכן תאמר להזדרזו ילד.

אולי מהקבוצה שמוואדי ניסנס, היא מסבירה, לפי הצבע של הגוף שהרבה יותר כהה.

אולי מוואדי רושמיה.

לא שונים מאיתנו החבורה ההיא, רק מעט בצבע. מהרצון להציג את האנשים באופן חיובי, וכך מייפה עובדות ואת הנקודות שיכולות לעורר ויכוח.

יודעת שאנשי ריב וגם נופלים בהשכלה.

אם שונים בבית הספר, היא שואלת, קשים בהתנהגות.

וזה עונה שכמו כולם, לא יודעת איך בלימודים ההוא שעבר, איך הפנים שלו, כי לא ראתה.

תשמעי את הנכדה שלך, אומרת מרי, לא שונים מאיתנו.

נלהבת לדעות שלה בימים שעוד לפני האסון, ואמרו, אחת שמתגברת על כולם, עכשיו הביטו.

הנכדה שלך, היא מדגישה, שמבינה יותר מכל הזקנים.

למשוך עין אל האופן שיושבת, גם את שלהם, וכבר צריכים בחריקת רכב להחזיר לאחור ודיבור במכשיר הקשר בשפה אחרת, מצביעים על החומר שממש קרוב, בלוקים ומלט לפני השער שלנו ותיכף עושים.

אם ניסה להתנגד, רק אדון אבולפיה שמוכרח להימלט בריצה מהרובה שמכוונים, וצרור יריות אל תוך החצר, קולות שאומרים לסתום את העמדה הזאת, לסתום את התצפית.

אחר-כך יהיה מאשים את החומר של שוקרון שבלעדיו מה היו מסוגלים לעשות. וכאן ממש מונחת ערימה, רק להוסיף מים ובמערך לערבב, כזה שקשור אל התרמיל שלהם לחפור שוחות. לשים עלינו את החטא. ומתבוננים איך בנוי קיר חלק, עבודה נקייה שכבוד לבעל מקצוע, מונח על החצי ובצדדים תוקע בניצב להיות שתי שורות ושוב שתיים. מי שמכנה צירוף מוזר, דווקא ארון שפיק, שבעצמו בעל מקצוע אמיתי.

מציע לפרק ושוב לבנות מחדש.

אמר שוקרון, בתנאי שתחזיר בלוקים באותו מספר ושק מלט.

מי שלקח, אמר אבולפיה, להפנות אליו את הדרישות.

הוא הקיש על האבנים מקשיב לצליל כאילו את החוזק, ואל שפיק בנענוע ראש שלא יעלה על הדעת. שעה אחת וחוזר להיות באותה הצורה, הדגיש ארון שפיק.

יכול לפרק מתוך החצר, התלהב אבולפיה, וכך יורד הלחץ. ומשיב שעשוי היטב מהכיוון ההוא, וכל היתרון שעדיין רך ומתפרק, מכה אחת לכל בלוק.

נמשוך מלמעלה, הכריז ארון אבולפיה.

לקלוט את האנחות שלה שדחוקה בפנים וקורא להזדקף, להושיט ידיים, ובעצמו גורר ארגז אל הקיר, מטפס לאחוז בצד הגבוה, ובכוח השרירים מתרומם.

איש שמן אבולפיה, בשר בחזה ובכרס, גם בזרועות. בשר רך. להשעין את הגוף על האבן העליונה כי מוכרח לשאוף רוח. אחר-כך בתנופה את הברכיים וכך. ומייעצים לעמוד בפישוק רגליים, אחת מכאן אחת מכאן. את הידיים, הוא קורא אל מרי ומתכופף לתפוס.

אולי התחרט על הדרך שבחר כי לא די חזק להרים את המשא, ועד שבקושי מזדקף ונוכח שבאמצע, לא יצליח להשלים בשום

אופן. ומוכרח להחזיר אל ההתחלה, וכאן תופסת בצוואר שלו, נאחזת ולא מרפה, וכמה שצועק חידלי, כמה שתולש את האצבעות, ובמלים קשות לכנות משוגעת. אם לא היה קופץ לעזור, וזה הבן של מנצור שמזנק ובקלות מתייצב על הקיר לבוא מול, וכך תופס בה מאחור ובלשון פקודה להרים יחד בתנופה אחת.

הרכה יותר צעיר זה הבחור וזריז שמתעייפות העיניים.

אומר, מפני שלא בכוחות שווים.

להאשים את אבולפיה שכבר סחוט לגמרי, לכנות נס שלא נפל בעצמו. סחוט לגמרי וגם הגיל. בכל זאת מצליח להיאחז באצבעות הרגליים פנימה, כך, בדרך הזאת.

לצעוק זהירות.

מרוב שמחה שהצליחו ויכולה להרגיש חופשיה, לצאת מהפחד. רק עניין הגובה שאולי מסתחרר הראש, לכן תופסת בו, כמעט מתמוטטים שניהם וברגע האחרון.

לצרוח זהירות.

לא יעזרו הצריחות האלה, לא יחזירו את הזמן לאחור. מה שנשאר, למלמל השם ישמור, ואנחות שבאות מאלהן, כמו האחרות שלא צריכות סיבה ממש, קולות זקנה שלא אוהבים לשמוע.

לתמוה על השמחה שנשארה בחיים, כל הזמן שוכבת גוף מת, והפצעים שכבר נרפאו לגמרי, בתוך ענן מרחף שנדבקים גושים שחורים ולא מרגישה.

יותר טוב להיות מתה.

תלכי הצידה, אני גוערת, לחפש משחקים אחרים. רק מביטה ולא נוגעת, היא אומרת, ובביטוי של גועל על הריח שיוצא ממנה שלא רחצו כמה זמן, ומושך את כל הזבובים.

ריח של נבלה. שאולי מתה, כי לא אוכלת לא שותה, ורק כך שכיבה בעיניים עצומות.

אולי מתה, היא אומרת. ואני אליה, לחפש משחקים אחרים.
לא עניין לילדים.

מכה בראש, היא אומרת, שמשחקת לגמרי, וכבר יותר טוב
למות.

להגיד ירחם השם.

כמה יכולה להמשיך בצורה הזאת, ובכל ערב גוררים להחזיר
הביתה עד הבוקר.

לאוורר, הם אומרים, ואולי מהשמש שמקרינה חום, אולי ישפיע
לטובה.

אישה צעירה מרי אבולפיה, ולפי האופי שזוכרים שובבה. כמה
פעמים התגלגל הצחוק מעל הגדרות, ומי ששומע יגיד בושה.
בושה מה שמעוללת לאדון אבולפיה, שלא מרים יד להכות.
להתפלא על אדון אבולפיה, גם אומרים שעליו האשמה.
איך מניח לשבת בכל יום, להביט אל הרחוב, אל החיילים.
לכן העונש.

.1

חישובים שיפים לראש רענן, שאולי מצליח לצרף זיכרון שמתחיל
מתי, אם בשלב שהרימו את הקירות, אבנים דבוקות בחומר מרוח
דק, כל אחד שעשה לעצמו וגם אנחנו. לא הסוג שמכנים בעלי
מלאכה, וכמה שמתאמצים ליישר את הקו, סוף שמגיעים אל הפינה
באורך חסר ובשנייה בולט. עבודה מכוערת. כבר אז היו זוחלות
בזריזות להסתגר בחלק הרחוק, דבוקות אל גלי הפח ועד הקצה
שמחוץ לתחום שלנו, להיות קיר השכנים. עוד צרות ודקות, בכל
זאת כאלה שלא תרצה לגעת. ומה אם חודר לבית ואז במטאטא.
להגיד מבט רע, תנודת ראש שאולי מקללת ואם ילד שצווח בלילה

הנה כאן על השמיכה, בטוח שהרגיש, והמבט מבוהל, לא מוכן לחזור בשום אופן. ואמרתי, איך כלילה וזו חיה של שמש. ועוד אמרתי שאוכל קטנים, זכובים שיכול לבלוע. בכל זאת לא תענוג ללטיפ. עד שעשה הזמן, ובכינני שלנו מלך העולם, שיודע להוביל כל אחד אל מקומו, לעשות סדר.

את זה בדיבור בשפה הישנה. להגיד, אדוני הזמן החכם מכולם. ועוד להגיד שמרפא לכל הפצעים. ובצחוק, שאם רואה שקשים במיוחד ואז מחזיר אל האדמה ומנער את הידיים. גם עם אלה שמוצאות מחסה בין סדקי הקירות ומשם מגיחות לתפוס טרף, ואם חתול או כלב שיכול בנשיכה אחת מותיר פגר מת.

גם נחשים.

להודות שבעצמי בימים של התחלה. לזכור את הפחד. כי לא היו במקומות האחרים. ואמרתי, אל בין יצורי בראשית ודווקא על זה מתעקשים, לרדת אל היסודות, ועוד הציפורים השחורות שמדדות בקיפוף, כבדות תנועה, ומה השירה שישמיעו.

קפואות על האבנים ורק הראש בתנועה בודדת. לא מי שעדיין צעירה ודקה ויכולה לטפס אל הגובה. רק זלזול בכאלו.

שאלה בקול צוחק אל מי, אל לטאות. וגמגמתי, סתם דיבור אל עצמי, ויכולה ללא הנעת שפתיים. אל לטאות, היא חוזרת, ועכשיו בקשה שגם בעצמה לרמיין משחק. שלום חיה זקנה, היא מפזמת, ואת היד לפנים בתנועת חן.

אם מתחברות העיניים. זו מבט קר וזו בצחוק שנבלע בחיוך ונסוג עד שמחוק לגמרי, להגיד מבוכה, כמעט פחד, כי לא יודעת מה.

רק לחכות, היא אומרת, דיבור תמים.

לא מגרש לילדים. לתת כבוד לצורות העתיקות שמי יודע מתי, לפני שהיינו, ורק האבנים מכסות ראשונות. להגיד, מי שנצבע

כמותן סימן לכוח. הנה אנחנו בכלי חפירה ויכולים למעוך ולפורר, והם ממתינים בשתיקה.

סימן לכוח.

מהר הצידה, להרחיק מהמסלול שלו, הסיור שמרעיש בברזלים, גם טרטור גם שדורס את אבני החצץ ועפים לצדדים. מהר הצידה, אני קוראת אליה.

בפנים חיוורות, שריטות בבשר שנדחק אל החומר הגס. להגיד, את היופי שלך שמתכסות הפנים בדם כי מתרוצצת, נערת חוצות. ועונה שסתם, לא מרגישה כאב. לא יצליחו לפגוע אף פעם מרוב קולות שמקדימים להזהיר, להגיד כמה טיפשים, בתוך השריון שסוגר כמו בית.

שקט ילדה, אני גוערת.

כמעט נפל הלב מפחד. ואומרת, די סבתא, לחדול מהתנועה שמגדרת עד שמחוספס כל הקיר. אם לא חבל על האצבעות. ואיך נהיה דומה לפנים שלך, לפנים שלהן.

ובצחוק, שמכוסה אבק כולך להיות אחד הצבע, ולא אכפת אם צהובה השמש או אור של עננים שמתשטש עד שנדמה נוף מת.

.ז

לפנות ערב חוזרים ברגליים נגררות, ואם נמוך הגב וכפוף לפי העבודה שעושים, לכנות פועלי קטיף פועלות עישוב, והאחרים אנשי מעדר. מונח על הגב, ידית מלפנים וכאילו מושכת למטה אל התנועה שמתאימה לחפור ולחפור, עבודת אדמה.

לא כאן בין הקירות. בשדות לא שלנו. ויכולים להגיד לחם לילדים, חובה ראשונה של האבות. ככל מחיר, אמר אדון מנצור. ולחפש שעת כושר.

לא כזו שמצא ההוא בן הבליעל שפטור מאחריות. להתמלא
יִיאוש, גנח אדון מנצור.

כי מגיב ללא מחשבה, תופס בכלי ומנחית. ועכשיו לך שחרר
מבין הציפורניים.
להתמלא יִיאוש.

ואמרו, זה בחור שכבר צריך טיפול מזמן. עוד כשילד בבית
הספר, פחד המורים. דיבורים של הסכמה ללא תועלת. גם הלכת
שעכשיו יהיה.

נזק לכולנו, אמר אדון מנצור.

יהיו עושים לפי המחשבות שלהם, שלא אכפת טובת הציבור.
וזה מה, ילדים ונשים. אפילו יהיה כפרה מי שזקן, קורבן למטרות,
כי חי את חייו ותועלת כבר לא תחפש בערימה הזאת.

סכנה לקיום, הדגיש אדון מנצור.

ובקושי יצא שלם.

הרי בעצמו בן כמה. וצועקים, תיכף יהיה צורה של ערימה,
לשים נעל על הצוואר, וכשמנסה להתרומם הודפים למטה. בושה
וכלימה.

להזהיר בקול שממש מפחיד, להזהיר שקט זקנה, ורק מפני
שאומרים תעזוב, אחת שלא יודעת מה ממלמלת. לא לטרוח על
כאלה. ובסוף גם את מנצור שמתרומם, מוציא שיעול לנקות את
הגרון. ואמרתי, אבק על הבגדים, ואת הכותונת כבר לכביסה.

ח.

יותר איטי מצעד הערב, חזרה לסביבה המופרת, להיות מתחבר אל
כפות הרגליים. מי שעושה אל השכונות הרחוקות, לא מביט אלינו
כאן. אחרת אם מבין השכנים, מברך את הבית, ושתינו עונות

בנוסחה הקבועה. תהיי מאריכה כמו שצריך, אני אומרת, ואם יאמרו על הנימוסים הערות שנדבקות אל האיש וכבר חלק ממנו. אחר-כך ינסה להרחיק את המלים וכמו ריח.

להיות מתחבר אל כפות הרגליים, מסביר אדון אבוהב, ומהם כבר כל הגוף, נאחז בחוטים שקוראים מולדת, וכך מחזיק את המנוחה. דיבורים חכמים של המורה אבוהב, שאוהבים לשמוע. מהזקנה שלך, היא אומרת.

ומי שצעיר מקפץ בשתי הרגליים והנה. גם מי שצעיר, אני מסבירה, שצריך להדק את הקשר, עד שנהיה עבה כמו גזע. אחר-כך תנסה להעביר למקום אחר ולא ייקלט. לא יכול להשתנות בגיל הזה, אני מסבירה, ועונה, הביטי איך מחקו את הקווים, דורכים בלי לשים לב.

עכשיו צריכה לצייר מחדש. אימרי שלום לאמא שרינה, אני אומרת. והזהירות.

ששבים מהעבודה, ודווקא לשעה הזאת את הסיכוב שלהם, לראות איך נמלטים אל הפתחים, לפעמים נתפסת הרגל בין קיר ועמוד שתקעו שער, לפעמים נופלים.

ענן שמתפזר לאט, לחזור אל השקט. והמורה אבוהב מבקש להזכיר שארץ שלנו וממנה האבק שנאסף על הבגדים, מחניק את הנשימה. אבק הארץ לכן קדוש.

קדוש קדוש קדוש, מדגיש המורה אבוהב.

ט.

כל מה שמתחבר לשאיפות הנעלות. יהיה אומר מזבח כי משלמים בגופם. מי שנפגע או נאסר, והדוגמה כאן לפנינו, מרי אבולפיה,

שמוטלת על המזון והזוכבים כוורת רוחשת. כאן לפנינו, מכריו
אדון אבוהב.

לתת כבוד למי שהוא עצמו המחיר.

ומנענעים בראש, סימן להסכמה. אחד שמוכר את המצרכים
לחם וחלב וריבה במשקל על גבי דף נייר, להגיד טעימה מאוד
הריבה הזאת עד שמתמלא הפה רוק. אחד שמוכר ירקות, חסה
וכרוב ומלפפונים, ואחר שכל הקיר קופסאות כפתורים וחוטים,
ממתין שתיכנס אישה לבקש את המתאים ביותר. גם סיכות
לקישוט.

ומתכוננים אל השאר כאילו אין. מונחים למטה הפועלים
שעמלים בידיים, ומי שמרוב חולשה, מרוב כשר, לא יכול הגב
לעמוד במאמץ, ואז הנשים.

תהיה אמא שרינה.

אימרי שלום בנימוס, אני אומרת.

כי ילדה שמוציאה קולות של כעס, בתוך המשחק מחליקה האבן
ממשבצת למשבצת ובורחת אל הצד. קולות של כעס שמוכרחה
לחשב את הכיוונים, את הכוח שבועטת. בגללך, היא רוטנת,
ועכשיו להתחיל מחדש.

שלום לאמא שרינה שחוזרת מהשדות.

להדגיש את הכושה.

ואמר אדון מנצור שלא בידי. בקושי הסכימו על המעט. לזכור
את המקרים האחרים שממש ברעב. את חוריה המשוגעת והילדים
שלה. כמה יכולים לגבות ולגבות ולא מצליחים את מה שהבטיחו.

מוכן להישבע על הדבר הזה.

אישה של רב אמא שרינה.

והדיבור בקול רך. ברכה לאַל על מה שיש, וכך להמשיך את
הדרך.

ולבקש על הבריאות.

דיבור רך שמגלה את השורש. להיות מגזע שעובר מדור לדור, כתר תורה וכתר חוכמה. ועכשיו מאיפה הלחם, ואיך בכפיפה אל הערוגה יום אחר יום והאצבעות בשורשי העשבים חופרות בעפר. איך יכולה להאיר פנים כשחוזרת.

ברכה גם למרי, היא לוחשת, השם ירחם.

קומת ילדה ומרוב עטיפות כאילו בשר וכמה שמתכווננים להגיד כלי משחק. דיבור חצוף שמאיפה יבוא רק מאלה הצעירים, אצל אדון מנצור להיות הגדר משענת, ומשם לבוז לבן שלה שלא חוסם את הבושה. כי לא יכול לאחוז בכוח, להגיד, כל אלה שכפופות הכתפיים וכל המשא עליהם.

כלי משחק, יאמר סלים חורי, ויריקה לבטא את השנאה.

י.

לרדוף אחרי המלים. משפטים כשפת צעירים שנכנסים לדברים ובצעקות פתאום שלושה וארבעה יחד ולאן תפני את הראש. ואמרתי, עד שיבוא על מקומו. אמרתי אֵלַי, די זקנה להכיר את הלקח הזה. הכי הרבה מהפה של חורי, שתיכף רואים מי האב, מאיפה הלשון שעוקצת. להיות תשובה לפטפוטי נשים בלחש, אם זרע שלו לפי התאריך שנולד, ומחשבות אחורה לתמוה איך ייכנס. אחר-כך יהיו מצביעים להראות שיחיד, ויותר לא מוליד אדון חורי, בטן ריקה. לגדל נחש, תאמר סמיה שוקרון, מה שחופר בקיר מלמטה ועד שנופל על הראש של עצמו.

עכשיו יעמוד באמצע, והמלים לב רך. והמלים על הברכיים, נוגעות ברצפה וכך תמיד בכריעה. והמלים להרחיק מהמושכות. עוד מי מהמדברים גזי שקוראים גסטון, לפי הבגדים שתמיד

צבעוני, ונטור פרח שגם פה גם בשוק עושה לפרנסה, קונה ומוכר, ככל זאת נגד ההרגשה שנמשך כרגיל. אם לשים למשל פצצה דווקא שם בתוך הקהל עד שיחדור לראשים. דיבור סתם, צחק גזי, אם תשים בעצמך. וענה נטור שלא עניין אישי המאבק שלנו, ואדרבה, אחד שמוליד רעיון ואחר לביצוע. ומוסיף שאולי להתחלף בתפקידים, אולי ממך הצעות מה לעשות. ומכנה מוח של ציפור.

ציפור אביך, אמר גזי.

ועכשיו תופסים בכגדים, להרים יד, וכל השאר ממהרים לעצור. עוד מכריזים, הנגע הזה שקוראים משפחה שמקלקל את הראייה הנכונה, מפריע לחבר את הכוחות. והבדיחה מהפה של גזי שכמו נחש עם שני ראשים שנושכים זה את זה עד שמנצח. להגיד, נשאר במשפחה, ואיך, מהדוד שלו אפריאט שגם נשוי לאחות של פרח. בדרך הזו.

עכשיו יהיו מתחמקים בזריות אל החצר מהרעש שמקדים להזהיר. לראות את הקפיצות כל מי ששומע, ואת האחרונים, מתכווננים להבין ומיד גם הם. כמעט מאחרים כשמופיע בסיבוב חורק בצלצול ברזלים וכל האבק שנשפך קדימה, צובע בלבן. צבועים בלבן החיילים, וכך כאילו חלק מהרכב עצמו. נחתך הרחוב להיות בקצב קבוע, לא אכפת אם הולך איש או חפץ. לא מביטים אלינו שיושבות על הגדר ואוחזות ביד שלה לשמור ליד.

מפחיד הרעש, אני אומרת.

מציץ ראש מהחצר של אדון מנצור ואחריו כולם חוזרים אל העמידה שמקודם.

אולי מהדיבור של חורי שאומר, תמיד בכריעה. להרגיש בחילה מכל אלה שמנסים פרוטה לפרוטה גם מאביו שלו. גם משלך הוא אומר לנטור פרח, ומכל השאר. אולי מפני שמזדמן פתאום, הולך

בחיובות וכשמתקרב לחלוף לא מפנה פנים, כאילו תינוקות שמשחקים בכביש. ויכול להמשיך גם אחרי הקריאה שרודפת, שבוודאי לא סיבה לסובב את הראש. ואפילו אז יכול להמשיך לאן שמתכוון, וזה הבית של אלברט שוקרון שידידים עוד מהעיר שנולדו. אולי מפני שרואה את הבן שלו, שעושה לגשת בלי חשש, ואיך לדעת שמתכוונים לפגוע, איך יכול לדעת.

עד ששואלים בעניין ההזמנה.

מהקול שלהם יכול להרגיש שסכנה.

מה שעושה כדי להתפרנס, סוליות מחתיכות צמיגים שכבר מורידים מהמכוניות כי דקים לנסיעה. יודע לחתוך בעובי הנכון, פרוסת חלקות שנשארות עם החוטים, ועד שמגיע אל החלק שמלא ברזלים וכאן נעצר.

אם יודע את השימוש שיעשו.

לפי מה שמבקשים פסים שמצטרפים לאורך. לא תפקיד שלו לחקור, רק לקבל את המידות, את הכמויות, להגיד זמן אספקה. הרי נתנו כתוב על גבי פתק מאתיים שמונים רצועות בכל שבוע. כמו הזמנה.

זה מהמושל.

אולי מכין חומר נגד העם שלו. אולי פגיעה אפילו בבני המשפחה. אם מעלה את האפשרות הזו בראש הזה שמכוסה בכובע.

חלילה, הוא נבהל, דבר שלא ייתכן, לפגוע באנשים בכאלו חתיכות גומי שטובות לסוליות הנעליים. לא מבין את הקשר. כי לא מאמץ את המחשבה. אולי לא מאמץ את המחשבה די הצורך. ואת זה האם בכוונה. להיות תמים שאומר איך יכולתי לדעת ואת הכסף שם בכיס.

הי אתה, אומר אדון פרח, שמעיו לדבר אלי, ילדון שעוד נוזל

האף, שמעיו לדבר אל האנשים המבוגרים שכבר עשו מעשה ושניים.

אולי מתחיל להרגיש שסכנה. והם חוזרים אחריו מעשה ושניים מעשה ושניים וצחוק.

אולי יעשו מהגומי שלך את הריפוד לחדרים, יאמר סלים. ולא מספיק להתפלא על זו האפשרות עד שמתקמט הכובע ממכת יד שיורדת ראשונה.

מעשה או שניים צוחק גסטון.

ועד שיורדות המכות בזו אחר זו, להפיל לקרקע. בתוך ענן אבק שמערפל תנועות אנשים, מצטופפים להשתתף במעשה. יורדות המכות בזו אחר זו והוא מתרומם וצונח עד שמחליט להישאר למטה.

עד שדי

חבורת פרחחים.

וגם אני צווחת די.

בגלל הבעיטה בכתף שמוכרח להתכווץ כדור, ומה מבקשים, אולי להרוג לגמרי.

סתם איש שמעמיד פנים חשובות, ובעיניים של עצמו חכם. שאומרים עגול מרוב עצמו.

בכל זאת צעקתי די, כי לא פושע, ורק מפני שעבר לידם בזמן שעומדים.

ולהגיד, בואי ניכנס פנימה להסתיר מהעיניים, והקול רודף ומגיע נאקות כאב. ניכנס אל החצר, אמרתי לה.

כמה זמן עד שבא אחרינו, פרועים הבגדים והשיער ועל הלחי אדום, בקושי מושך את הרגליים. וקראתי, תשב כאן והאם הסתלקו אלה.

תיראו איך עומדת, תביאי מים. כך בגערה.

יותר טוב שתשב, אמרתי, כי לא טובה השכיבה למצב הזה, ותיכף במים נשטוף את הפנים. ולא שומע. מונח על הקרש, ואל הרווח מאחור נדחק בשר שיותר מדי בכל מקום, בשר רך שמפריע. מהרי תני אלי ובעצמך בצד האחר לעצום עיניים מהצורה של האיש שנשפכת מכוערת. להתעורר, אני מתחננת לשווא, וכבר נכנסים השכנים לזעוק ארי.

יא.

המתשכות על הדרך שפתאום נגמרת רחוק, בשדה של אבנים שגוררים מערימה אחת. ארץ שעשויה אבק, בקושי מצטרף להיות גוש, ומה ישימו סימן על הכור. עד שקפצו להגיד חילול השם ומחר אולי נשכח לגמרי או דורכים ברגליים בלי כבוד. לא המנהג שלנו לבוז למת, ובאים להגיד ניחומים גם מי שכאשמתם. נכנסים חבורה להצטופף על המזרונים, וסמיה אמרה תראי מי שבאו ההם שהרגו.

אולי מפני שהזדרזו לקבור, מפחד הבודקים, לברר את הסיבה, איך פתאום. ועוד, שמי יעשה את העבודה לספק חתיכות גומי לפי נייר ההזמנה, כך וכך ואת האורך המלא. לא דאגה שלהם, הסביר סלים חורי, ומוסיף את המחשבה לחדור בדרך הזו אל המפקדה כאילו חי. את זה אומר למשפחה בקול פקודה, גם אם בשקט לתת כבוד למעמד.

להסתיר שאיננו וכאילו יצא פתאום ותיכף ישוב. אתה, הוא אומר אל נטור, מעכשיו שותף בבית המלאכה להיות המשך המפעל המשפחתי. לכן תיכף ומיד ובלי לחכות שיסתיים השבוע. תיכף ומיד לצאת, מדגיש חורי.

והכיוון בפנים שלה שאולי מתרוממת להתנגד. מה שאף פעם
מקודם, תמיד רק שומעת ופונה לעשות. ואיך הקמט שעולה במצח,
שממש חילול קודש, לפגוע בכבוד המת, כאן לאורך הקירות. ואת
הסימן שעושה הבן שלה, שמעכשיו ראש המשפחה, להדגיש
שבסדר.

האישה זילפה, שכל הזמן זזה להוריד את הכוסות הריקות, את
הקליפות.

כל הזקנים, אומר חורי, שמגיע כל הכבוד, גם אוכל, ומחזירים
במשמעת.

מדגיש, עד כאן הסבלנות שלנו.

ואת הכוס אל אמצע השולחן סימן לצאת, ובבת אחת כולם.
צמחים שגידלנו, רוטנת סמיה שוקרון, ועושים קולות הם להגיד
שקט.

ואבולפיה יגיד, מאוחר מדי לתקן את השגיאות שלך אדון
אבוהב.

לחזק את השתיקה, כי לא ממהר להשיב. מי שירגיש אמיץ לדבר
לטובתו, אולי אדון חורי, אולי אמא שרינה, אילו נמצאו אלה. לא
האחרים שיותר טוב להם להביט מהצד איך לוגם מהכוס שלו אחת
ועוד אחת, מקפיד על הרווחים כאילו לא אליו. להרהר בזמנים
רחוקים שמסירים את הכובע ובעמידה לכנות כבודו. מתחיל באלה
כאן שאולי בלשון מתחכמת ומתפלאים על ההמשך.

תשתה עוד כוס, אומרת זילפה פרח.

ומשיב בתנועת יד שכבר סיים את החלק הזה. ואת המלים לא
אל אדון אבולפיה שיודע להשמיע, ופירוש שמניח את הלכלוך
לפני דלתות אחרות.

את הלכלוך שלך, כך גם האחרים, מדגיש אבוהב.

שכאלה דברים קורים מעבר לקיר ואין מי שמזנק לתפוס בדגל.

דברים קשים יהיו צריכים להסביר בבוא העת מורי הדורות שיבואו,
לנתח את הכישלון, את ההחמצה.

היתה שעה שנתגלגלה לפתח ולא נמצאנו ראויים.

לכן לא הכיוון שמראים, כי מציצים מהחלונות ורואים אש. הבט
אדוני המורה, הם צווחים, בוערת אש. ואני אליהם, לדבר בהרמת
אצבע. הבט אדוני המורה, הלהבות. לשלב ידיים, אני מצווה להם,
ולדבר רק ברשות.

תה תה, צוחק ארון אבוהב.

י.ב.

לראות בפנים שלה וכמה שתתכופף אל הצד האחר וכך
להסתיר. הרי בת אחת-עשרה, ילדה שעוד דק הגוף להיות אם,
ומי ישים לב אל זו. הביטי בשיער שלך, אמרתי, שפרוע וכמו
מלוכלך.

מרוב זיעה, היא אומרת.

בזמן שישבתי שם מקשיבה ליבבות, לדיבורים שלא יפים למקום
ולשעה. ורק סמיה שלא זהירה באמירות, לא אכפת בית האבל.
ומרימה את הקול להגיד שכבר יכולה לעשות מזו.

כסף גדול, היא צוחקת.

בקול מרעיש שגם נותן כבוד לגיל, בשאלה על הבריאות, ותיכף
להוסיף שגדלה יפה גם בקומה גם בפנים שמצטרפות היטב אל
דקיקות הצוואר. ורק להצמיח בשר בכמה מקומות.

להיות פרח.

ולחדול מהמשחקים בחול שלא מתאימים. כמעט בגערה את
המלים האלו. להתבונן אם באמת.

ילדה רזה שמקפצת על המשבצות, בועטת כאבן.

גשי אלי עכשיו, אני אומרת. ואת הסנטר להרים. בכל זאת
נמוכות העיניים.

בזמן שישבתי שם.

ועונה כן.

לשמוע את הלב שכמו מכות פטיש ולא את השמות שלהם. רק
אומרת, בזמן שיצאו מהבית של פרח אלה הארבעה.

ואיך אפשר.

נגעו בידים, היא אומרת, מכריזים מעכשיו גם את.

סבתא, סבתא. וכיד את השפתיים בשפשוף להסיר. די, אני
מתחננת.

כי אמרו שכבר מעכשיו כל מה שיכולה, ואז תפסו כך.

בני זנונים.

להבטיח שלא יחזור בשום פנים ואופן, ולא אגרוף לקמץ.
להישאר דיבור ריק של אישה זקנה שלא יודעת אם מחר תחיה.
ואיך הרים את הפנים שלה ובאצבע שקוראים אגודל מעביר מול
הלחי ליטוף מתגרה. זה סלים חורי הנחש.
גם לי, היא אומרת, באותה הצורה ויורד למטה.

יג.

ללמוד את העורמה שנחבאת אל תוך האבן. משם הגלגלים ומה
שמבקשים אלה כאן. כוח ועוד כוח. אם תעמוד בדרך גם לא חצי
סיכוי ורק את הלקח להתכסות בסדק. לצחוק מהרעיון הזה.

עד המקום שיוצא לרחוב, וממנו נמשך בדרך שלו, ויכולה
להגיד לאן שהבאת, למקום שנמשך לאן, ולמרר בככי.

דרך שזורמים אלה, ברעש גלגלים. אולי יורים צרורות אל
הסכנה, ושלנו מאחור לבדוק מי נפגע ותיכף לקבור ברוב עם.

שמצטרף אל רשימת הקדושים.

מפתח לגן עדן, אומר המורה אבוהב.

בבטן שפורצת קדימה להיות קצר הגוף עד שתתפלא איך מצליח. ואומרות בצחוק, לא להתפלא כי לא מצליח, וכל הילדים אחד מזה אחד מזה, לנחש את האבות.

דיבורים של סמיה שוקרון וגברת אפריאט בביטויי רמזים.

אחד מזה אחד מזה, וקורצות אל אדון אבולפיה שבודאי יודע.

די, אומר אדון אבולפיה, והמצח מקומט להתרחק מכאלו.

מחשבות שממלאות את הראשים שלהן. מחשבות מכוערות.

לא אחד כמו אבולפיה, צוחקת רונה אפריאט, חס וחלילה. והרי

בתוך המשפחה כי קרובה שלו, כמעט בת דוד, ומבינים את הרגשת

האחריות.

די, אומר אדון אבולפיה, מסובב פנים לשאול את מוסה שמהצד

האחר.

ממזר גדול, תאמר גברת אפריאט, סמיה תגיד, להאמין לזו

שבעלת ניסיון בעצמה.

לא מילים של המורה אבוהב על גן העדן וכאלו מליצות. ואמר

אדון מנצור, מלים שמוכרח להגיד בזמן שעומדים ההם מהצד

ומשגיחים.

לא איש כמוהו, תגיד יסמין אבו, שיעשה מלחץ, לא המורה

אבוהב.

וצחקו.

ברצינות, מלמלה יסמין להבין אם מתלוצצים ואולי באמת.

כבר לא לסמוך גם על מי שבתוך המשפחה, לא להאמין לבן

שלך או לאח. ואיך לאיש זר.

זה המורה, התעקשה יסמין.

וצחקו שוב.

ואמרת, בת אחת-עשרה שעוד צריכה השגחה ולא מסוגלת
להבין את הסכנות. במקום זה פנימה אל תוך החצר, ולקוות
שישכחו עד שתחלוף הרעה.

כמטחוי קשת

א.

מהרגע שניגשו, שלושת אלה ואחריהם גם ששון שכל הימים כאן לדינו, וממנו לקוות. והשאלה אם כבר מצליחה לזכור בעל פה, ששאל סלים אם מצליחה. לא בטוחה שבכוונה לשמוע.

שלושה ארבעה ורק אני, וזאת לידי מרי אבולפיה שלא יכולה לזוז, לא לצעוק הצילו, וקודם אליה.

אולי מהליטוף על השערות שמראה רחמים, וכך אל הלחיים, החלק שלא מכוסה בבגדים, ולאט לאט נוגע בצוואר שלה ועל החזה מלמעלה. ושוכבת לא זוה, לא רואה מכאן אם משתנה הצבע בעיניים לבטא כעס או שמחה.

אישה צעירה מרי, שצריכה לטפל בארון אבולפיה ובי ובסבתא, ומאז האסון כל הזמן מתאונן שלא מסוגל במצב הזה, לגרש את הזכובים ולרחוץ ולהאכיל, ומי את כל עבודות הבית.

מבקש רשות להתחתן עם סאנה עיד.

לא חלילה לזרוק, כי איש כבוד, ומבטיח להמשיך כך, לתת טיפול ואם תתעורר.

ובלילה עם מי, שאלה סאנה, לדעת את הכוונה שלו, ולמה נהיה אדום מהדיבור שלה.

את זה רוצה לדעת.

איש כבוד, מכריז אדון אבולפיה, שמכבד את המלה של עצמו,
ורק שמחה בשבילו אם תתעורר.
ואמרו, לחכות בינתיים, ועוד להזכיר את החלק האחר, שנפלה
מתוך הידיים שלו.
כמו חיה, אמר גזי, כאילו מעמידה פנים. ומכניס את היד לתוך
הבגדים שלה, להישבע שנהנית.
ואמרתי, לא יפה הדבר שעשית.
הו, הכריז חורי, אחת שמוצאת חן.
ומסמן שאתקרב.
בואי ילדה, הוא אומר, בואי בואי.
ומעביר אצבע על הלחי להרגיש שחלק. ריח מהאצבעות שלו.
הביט, הוא מראה לששון, משהו טוב שצומח בחצר שלנו.
אם צומח, אמר גזי, הנה כאן.
ושתקתי, מנסה להדוף את היד שנדחקת פנימה בתנועה לאחוז.
לאט לאט, אמר חורי, ואלי, שחייבים כבר בגיל הזה לתרום לפי
היכולת.
תרשום את השם שלה, הוא מפקד על ששון, שמוציא כרטיס
ועט להפוך על הצד הנקי.
לפי היכולת, מדגיש גזי, לא מפסיק את החיבוק. ואני לוחשת די,
מהריח שלו שנושף עשן לסובב את הפנים רחוק.
הלכנו, מכריז חורי.
ועד שמסתובבים בקצה למטה, נעלמים מעבר לחנות של
שוקרון, את הרעש מהצד האחר, שמופיע רכב החיילים ומוכרחה
להזדרז אל החצר.

ב.

קולות צורחים מהתצר של חסיבה, כאילו הורגים, וכל מי ששומע לא ממהר לעזור כי נזהרים. אישה נמוכה שמסרקת את השיער צמות צמות, ובחיוכים צוחקים למצוא חן, כי צריכה גבר. דיבורים של נטור פרח.

אדרכה תנסה, משיב ששון בצליל של לעג, להגיד, אלה שמדברים.

אם נשמעים קולות אחרים מתוך הבית, להציץ בסקרנות מתי נכנס זה ואיך עבר מאחורי. רק אולי כשעמדנו אצל מרי, בגניבה נכנס ואיתו המזוודה.

הדוד שלי טלאל אבולפיה.

להרגיש את האיכות, הוא מאיץ בלשון משדלת.

וניגשתי לגעת. מוכרח להיות תענוג למשש בדים שאולי משי.

לא את, דחף טלאל ומושך ביד של סבתא לשמוע דעה.

יפה מאוד יפה מאוד, היא ממלמלת בנימוס, מנסה להתרחק.

אבל תיגעני, הוא אומר, סחורה מחוץ-לארץ.

אבולפיה אמר, למכור לאחרים, כי מאיפה הכסף. ויותר טוב לנסות במקומות שלא מכירים. אולי לחייל שמחפש מתנה לאישה שלו.

אלה שיכולים לשלם, הדגיש אבולפיה.

הורגים את חסיבה, הסברתי.

סכנה לכולנו אם יראו את הסחורה שלך, כעס אבולפיה.

ומבקש לסגור, להחביא מהדפיקות בדלת, שבאה גברת אבוהב

לשאול אם לא שומעים.

מהבית של חסיבה, אמרתי.

וסכתא אמרה, את בואי הנה, לא עניין שלך להתערב.

אבל הצעקות, התעקשתי.
לא עניין שלך, הדגישה סבתא.
ואמרתי, יודעת מי מרביץ, כי רוצה להיכנס בכל פעם ולא
מסכימה. לא רוצה להיות זונה.
טפו, קפצה סבתא, הלכלוך שיוצא מהפה שלך.
ממה שאומרת, התעקשתי, על אדון טוויל.
ותפסה בחולצה שלי לחדול תיכף ומיד, להרחיק מהאנשים כאן
בחדר שמקשיבים לוויכוח, ורק טלאל שאל את השם שאמרתי,
ועניתי אדון טוויל.
כל המאמץ שהשקעתי, התאוננה סבתא, נדחקה לצד מול גברת
אבוהב, שמוכרחים לגשת הגברים, תיכף ומיד לפני שייגמר באסון.
אומרת, תשמעו את הצעקות.
את תלכי ראשונה, הציע אבולפיה, ותיכף גם אנחנו.
וכשרואה שעומדת, לא יודעת איך לעשות, מדגיש שקודם היא,
במין גישוש לבדוק את השטח, לפני שייכנס הכוח הגדול.
הכוח הגדול, אמר אבולפיה, חה חה.
עד שיוכלו להסתיר את המזוודה, מונחת פתוחה על המיטה ואיך
אפשר שלא ראתה.
להיות סוף לכולנו, הדגיש אבולפיה.
ועד שמתבוננים בפנים חיוורות בזריזות שעושה את הקפלים
ואורז שכבות שכבות שלא מצליח לדחוף פנימה ומושיטים ידיים
לעזור, ללחוץ בכוח, ועוצר כי מקלקלים את הסחורה ורק
בסבלנות.
יכול בעצמי, מדגיש טלאל.
ותשובה שדי קילקל עד עכשיו ויותר טוב לסתום את הפה. יותר
טוב בשבילך. כאלה קולות שעוצרים בדלת ורק אני מתחמקת
החוצה ולא יבואו אחרי.

לצאת בלא רשות.

אנשים לפני הדלת של חסיכה קוראים תפתחי, והתשובה שלה צווחות של בכי הוי הוי. עד שאמרו נפרוץ בכוח. אנחנו שוכרים, צעק אדון אפריאט, אם לא תפתחו.

כל הילדים, אמרה גברת שוקרון, להסתלק תיכף ומיד. ומנענע את הידית, טח טח טח טח, עד שהסביר חמי לתקוע מברג בסדק כאן, תביט איך. קטן שאולי חצי בגובה ויודע דברים שפן־רגע מסתובבת בחריקה ואת המברג להחזיר לכיס. לקרוא אליו, ממזר שכמוך.

הדרך שנכנסים בחושך, לגנוב כלים, לפעמים כל מיני מקפף, ועד שתגיע המשטרה כבר לא ימצאו סימנים ויכולה לחפש. מי שמזמין משטרה לכנות בוגד.

בתנאי שנותנים לקופה של חורי את החצי. לפחות למטרה החשובה, הסביר לגברת שוקרון שמתחננת להחזיר, כי את כל התכשיטים שלה חיבה שלמה.

שהולך לקופת הניצחון, בזה להתנחם. ודיברו בכעס בחצרות, נעמדים בקבוצות לצעוק שאי־אפשר מצב כזה. מאיפה מתחיל, ילדים שעוד לא חייבים בכלום, רק להשכיב על הספסל ובחגורה על הגב ובאחוריים. לעשות חשבון לאן יגיע אם זו ההתחלה.

לעשות חשבון, שאג אדון מנצור, מה שמספיקים בשתיים־עשרה שנים ובתוך זה כל החודשים שעוד לא עומדים על הרגליים.

ואל המורה אבוהב שיסביר את האחריות שלו. לחפש את הדרך הקלה, כעס אדון אבוהב.

מכיר את הקולות האלו שחושבים, חלקה לעצמה. לא מבינים שמלקקים כל מה שמרטיב את השפתיים ואם מי שופכין ולכל הפחות בוך.

להתבונן בבגדים, הנה. ואת המברג הזה מאיפה לקח.
תוציא תוציא, דרש המורה אבוהב, ופורס את היד לשים אצלו.
הנה, אמר חמי, וכשכבר כמעט מגיע, מחזיר בתנועה זריזה,
לאיים בבת־אחת עד שמוכרח ההוא לקפוץ לאחור.
וצחוק.

הנה, הצטדק המורה, בעיניים שלכם שרואות.
רק להשכיב על הספסל ובחגורה, אמר אדון אפריאט.
דיבור סתם.

וגם כפעם הזאת שכבר מחזיק בדלת ומזיז לפנות דרך לאלה
שמתקרבים מבפנים, והדיבור, הכל בסדר.
לראות את הרוגז על הפנים שלו. שואל מה קרה, מה קרה.
כבר בסדר, מסבירה חסיבה, לא צריכים שום דבר.
עד קצה העיר הגיעו הצעקות, כעס אפריאט.
ומנסה אל תוך החדר, שמוכרח ללחוץ אל הקיר עד שאומרת
תיזהר.

עד קצה העיר שחשבו אולי בתוך שלולית של דם, אולי לקרוא
לחיילים לעזור. ואדון טוויל עונה, סתם צורחת משוגעת.
אולי לקרוא לאנגלים.
וזו ביללה שחט וחלילה.

יכול לשים יד על הפה שלה, דחף אפריאט, לוחץ אל הקיר,
אחר־כך אחורה את האיש ופנימה אל החדר, לפתוח לכולנו. רק
גברת שוקרון שמכריזה לסלק את הילדים.

כל הבית חדר אחד ועוד פינה לבשל שנהיה פרוזדור, וכמה
רחוק תיכנס פנימה לראות מה. לכן יצאתי אל החצר, וחמי שאל
לאן הולכת הגברת, אם בגלל המכשפה. לא עניין שלו הדרך שלי
וכאילו לא שומעת. ואז צועק היי היי ובבקשה לחכות, כי צריך
לכרר. ארבעה בתים מהשער של חסיבה עד לשלנו, ודי זריזה

להספיק לפני שישגי, לשמוע צועק מאחור, עוד תהיה בפעם אחרת,
תהיה הזדמנות.

ג.

להביט עליה רובצת על האכנים וכל הזמן מגרדת בציפורניים,
תנועה מרגיזה. להיות מאותו הצבע ולא חלק. ממול הלטאה,
מתרומם הראש ויורד כאילו דיבור וכמה פעמים לחזור.

ואמרתי, מה מספרת.

ימים ריקים כי לבדן, לקרוא, מושב זקנות, רק לחכות שיקפוץ
עד הארוחה עד השינה, ואם פתאום מגיע אל האחרים ואז קרוב
שממש נוגע.

מלאך המוות.

אולי מה שמספרת את הסיום.

להיות לבד.

ואת כאן לידי שצריכה להשגיח, היא אומרת.

עוד צריכה ללכת, הזכרתי.

איך עושים בגיל הזה, התאוננה סבתא.

ואמרתי, כל השליחויות, הודעות על הכלים שהבטיחו, ומי
שבתורנות אם לא שכח. עבודות שמתאימות לגיל שלנו. לפעמים
שולחים יד אל השיער, ולגעת בעור, לפעמים ארוך. לשעשע את
הלוחמים, אומר חורי, ורק לשמור על המידה.

קטנה מדי להבין את הגבולות, היא דואגת.

והרי הוא, אני מסבירה, מפקד שלהם.

דוקא ממנו.

אם מעורבב כל הסדר, שליך שולחן המכובדים, חברי הוועד
שעוד זוכרים משם, אנשים יפים. ואחרים שטיפסו פה מהכסף

שהרוויחו ואומרים בואו לקחת חלק. עכשיו אלה שדוקרים בעיניים, זריזים בדיבור ובלי כבוד. לדחוף הצידה כל מי שלא. כך אומרת.

כי לא די זריזה להבין את המלים. לבקש לשמוע שוב. וצחוק כשבילו המלים שבאות באותה מנגינה, צחוק במנגינה שלה ללעוג לזקנה. להגיד, כל אלה המיותרים שרק משא על הצוואר של כולנו, מהאוכל שאוכלים, וכימים שמוכרחים באכזריות. כך סלים חורי. וגסטון שונה לגמרי. רק את הצחוק שהנה תיראו איך זוחלת גוררת רגליים, והפנים מטלית רקובה שעד לכאן הריח. ומוכרח לירוק.

מוכרח למהר לרחוץ את האצבעות שנגע.
כבר תניח, אומר נטור פרח, תיראו תיראו איפה, ואם רוצה להישאר פה בזמן שמתאספים.
ורוחף לעבור עד שמבחין בהיא שזוקפת את הראש ומורידה כאילו מאולפת, איך לגעת אם תושיט יד. רק במקל או אבן שמכוון אל הראש.
תיראו תיראו, הוא מכריז.

ד.

מה שהספיק להגיד לפני שהגיעו, שלאט לאט מאבדים את הסבלנות ומכים בלי אבחנה. סימן לחולשה שמכים בלי אבחנה. לראות יותר ויותר כאלה מקרים. סימן לניצחון, הסביר חורי. על זה ששון, שמבקש להבין את ההמשך. ושאל סלים אם אחרת הדעה שלו. רק ביקשתי לדעת את ההמשך, הסביר ששון. אחר-כך מה תשאל, התעקש סלים וידענו שכועס.
כי לא נביא להגיד יהיה כך וכך. דברים שתלויים בממשלה ואיך

תחליט להתנהג כי בידה הכוח. לזכור את הדבר הזה בזמן שמחשבים חשבונות, הדגיש.

ומשווה לצרעה שעוקצת, אם באה בהפתעה ותיכף להימלט אל מקום מסתור. הדרך של הצודקים.

ובינתיים מה קורה, התעקש ששון.

ואמרו, תסביר. כמה מהגדולים שלא איתו בדעה. ומנענעים ביד לסמן זלזול, או כביטוי שדוחף הצדה, למחוק את הטרדן. ומתבוננים זה אל זה ועוד יותר בזמן שאומר, כמה מהדקירות דווקא אל הגוף שלנו.

הו, הכריז סלים.

ומביא דוגמא את אדון פרח.

תנו לדבר, קורא סלים, אחר-כך יאשים ששמים דבק על הפה, וכך כל אחד אם רוצה להגיד התנגדות.

הנה מקשיבים, הזדמנות להוציא כל מה שעל הלב. להדגיש שאפילו בזמן שכמו מלחמה ויכולים לשאול אם מתאים לכל זה, ודווקא לכן.

להיות הייחוד שלנו. ובעניין התשובה, אולי מישהו אחר, אולי נטור כי אבא שלו.

הרי איתכם ביחד, יגיד נטור, וגם ההמשך בתוך הבניין המרכזי שקוראים מפקדה. להרחיק את הקשר המשפחתי. עכשיו מוכן להגיד כל מה שמבקשים.

את האמת, ידגיש סלים חורי, זה מה שמבקשים. אם אחד שלא יודע את האופן שבנוי הבניין המרכזי, מרתפים מלמטה שמופרדים במחיצות, פלדה חמישה סנטימטר. כזו שלא תפרוץ גם אם תצמיד מטענים. הרי מכיר את המפה שציירנו, מסכים נטור.

עכשיו יכול לרוץ לפטפט את הסוד הזה. לא אומר מי. יכול ילד שחושב בדרך הישנה, שאפילו לא טקס ושום מבחן.

ומתכוונן בנטור במבט חזק.

עד שחשבנו, למה התחיל רעש, אולי התעוררו בספסלים
האחוריים להגיד דעה. לא בכזו התלהבות כי ממהרים להידחק
הצידה, ומי שקרוב לחלון מזנק בקפיצה עד שמופיעים הראשונים
ולפי הבגדים שלהם.

גם חסמו את החלון, הצביע צאלח.

לראות שלובשים מדים ובכידון דחיפות להידחק פנימה, להיכנס
להיכנס, ומי שלוחץ אל הכיוון שלנו שיכולים לדרוס את הנמוכים
ועד שתצעק זהירות.

לבוא שלושתנו, לחש חמי.

ותופס ביד שלי להיסחב קדימה וכדיוק מולם.
לברוח החוצה.

אולי שאלו, לאן זה אתם, כי מדברים בשפה אחרת ומביטים
בפנים שלי שמכוסות צער, אחר־כך פותחים דרך. די הרכה גם
בלעדינו, ומי שבשורה השנייה או השלישית, חושב שכבר
התשובות קודם, גם חושב, ילדים.

כשכבר היינו בחוץ, רצים להתרחק כמה מהר אל תוך הרווח
ובזחילה אל החלק מאחור. לא לעצור, לא לעצור עד הבית של
אפריאט, ושם להכריז, אסרו את כולם.

אישה כבדה רונה אפריאט, מתכווננת בשקט לתפוס את הכוונה,
מתכווננת בהקשבה, אחר־כך אומרת, תנשמו עמוק לפני שתתעלפו
לי פה, אחר כך תסביר לאט. ברחנו, אמר צאלח.

עכשיו גם מוסה, האיש שלה, שאולי חצי בגודל, שואל מה
עשיתם. והיא אליו שיותר טוב להביא מים, הרי רואה איך נושמים.
עכשיו כבר תעזוב, אמרתי לחמי. וכאילו לא שומע. לכן משכתי
בבת־אחת, להגיד שהולכת הביתה, ולא מעיז להיות חזק מול גברת
אפריאט.

עוד צריך להגיד לך, הוא צועק.
להשיג בקול שלו, ואני נמלטת עד שממש אצל השער שלנו.
היו אנשים יוצאים ונכנסים שכבר הגיעה השמועה, וגברת
שוקרון אמרה, מעבירים בהליכה אל המגרש שלהם. תראו כמה,
יותר משלושים ועוד לא סיימנו.

עכשיו אלי שמתקרבת, וכאילו בודקת. ואמרת, אוחנו לא, כי
ילדים, ומהצד האחר לעקוף אל קצה הגדר, איפה שיושבת.
שעות שלפני הערב, שמכסות צל. ולאט שוקע האבק, מאיר במין
כתום של צער, לדעת שהנה ישחיר. וכשכפופה אל הדופן מתבוננת
בזווית שכמו מעקה והחריצים שחור שלא מסתיר כי מוטלת
מחוצה. כבר לא מרגישה כלום, אמרתי.

ומתבוננת בי לענות שרק חיה קטנה, ולמי הפריע אם רובצת
בשקט בין הרווחים.

לא רעש, לא לכלוך, היא אומרת, בולעת זכוב או חרק והרי רק
לטובה.

כבר מתה, הסברתי, ואם זקנה ולא זריזה לברוח תהיה נגמרת
אחרי חודש או רק לשבוע. בקושי לצוד את היותר קטנים, יתושים
וכאלה שלאט. וכאן מה שברחוב למטה, שתפסו את כל הקבוצה
ומעבירים לאסור במקום שלהם. הרכה אנשים כאן בחצר, היא
אומרת. ועניתי שאת כל הבחורים שלנו וגם חורי והמורה אבוהב
וטלאל אבולפיה שהשתתפו באסיפה. אולי גם את הילדים, אלה
שנשארו, ורק חמי ואני וצאלח, שממש בהתחמקות.

תראי את הזכובים, היא מצביעה על הפנים של מרי, ואפילו אחד
שטורפת יהיה פחות, אחד או שניים.

אם לא תבל.

איש רע, היא נאנחת, יורדת גוש עגול, ערימת בגדים, ומה
שבשר כמו מבושל נשפך קמטים עד שלאן ימשיך, רק ריקבון.

ואומרת איש רע, כי לא מפריעה בצורה ששוכבת כמו מתה, ורק הראש מתנועע עולה ויורד. מה אכפת אם כך.

אולי היכה סתם לגרש ולא הספיקה, הסברתי. איש רע, היא מתעקשת, שתופס במקל ומכה להרוג. ואמרתי, לכסות באדמה קבר. איפה הכי מתאים, אולי להרחיק לשדה שזרעו מלפפונים, ואם לא, סתם ליד הקיר. די קטן לשים בכל מקום.

אומרת, תעשי לפני שידבק הריח. לשאול איך, אם לתפוס ביד, שלא מסוגלת בשום אופן. בקצה הזנב, היא אומרת, אולי לשים חתיכת עלה או נייר וכך.

לא מצליחה בשום אופן להתגבר על הגועל. וכאן לדאות יוצא מהחצר שלנו, מתקרב כמרץ. ואיך לחוד מכל האחרים שהובילו אל המגרש, הרי מנהיג של כל החבורה, לקרוא אליה, תראי סלים חורי.

עד שמגיע אלינו בצעדים חזקים, מתכוונן שמונח פגר מת. ואמרתי, זו הלטאה הזקנה שהרג נטור, לקבור לפני שיתמלא ריח. אז תעשי, הוא אומר, ואחרי-כך אל בית הכנסת, המקום שנפגשים.

לא יודעת איך יצא, אמרתי לסבתא, כי בדיוק נואם בזמן שבאו. ועונה, אלה שתמיד מצליחים.

מרוב שמפחיד לנגוע ורק בשתי אצבעות אל הזנב הרחוק, לאט-לאט מרימה ותיכף אל האדמה שסתם במקום שנופל.

לאט-לאט, היא אומרת.

לעשות קול של גועל.

כמה שנים שכאן איתנו יחד, מדברות על הגשם ואיך בחום ובאבק. מדברות על הימים שנהיו קשים מהרוגז. אם הולך ורע גם אצלם, לשאול כדיבור של ידידות.

פתאום תראי איך נהיה.
וכאילו מתכווצת למטה. ושאלתי, אם בסדר, להיבהל מהתנועה
שלה, לקרוא בפחד סבתא סבתא.
עד שמשיבה שכבר עבר.
להיות סחרחורת.
זקנה גם את, אני אומרת, בזמן ששונה מהמים. רועדת היד
לטפטף, ויותר טוב להחזיק אל הפה שלה, ולאט.
תישתי תישתי, ביקשתי.
ועונה, כבר חשבתי שנגמר.

ה.

אחד שאי־אפשר להאמין לקול שלו. מגגינה של שקר שרק לחפש
איפה המקום הבטוח. ארון טוויל. להגיד זה לזה תמחק את החלק
הגדול. לכן די כמה שעושים, ואם מעקם את הפנים יהיו מכוערות
עוד יותר.

הנה כך.

והאתר ארון חפוז שמכנים לקט. לא יודעת למה.
עומדים שניים לשים לב אם עובדים במרץ, ממלאים את
הקופסאות.

לכבוד החג שצירפו אל הטקס וקוראים יום הכבוד, לספר
מעשים מההתחלה, איך באו ראשונים לארץ החדשה, וכל הסכנות,
שודדים שמתחבאים בין הסלעים או שתשתה מהמים ותיכף
מתנפחת הבטן עד שתמות.

גם הנשים והילדים שהביאו. לספור כמה קברים.

לא אלה, התנגד ארון לקט.

הדעה שלו בעד הצעירים שהגיעו לכדם, מנסים עבודות לחפור

תעלות וסיקול הסלעים. כל הזמן שרים אדמה אדמה, ובמעגל את הרגליים לשאוג ביחד.

אלה החשובים ביותר.

פנים שמנות לאדון לקט וצבע אדום שעושה ספוג.

אדון טוויל דווקא בעד הראשונים שהביאו את המשפחות ישר אל תוך הסכנה. כמה נדבקו במחלה ההיא שמעלה את החום עד שנשרפים.

קדחת, אומר טוויל.

ולקט עונה, לבדוק לפי התוצאות.

כך להתווכח. פתאום מפסיקים, לראות אותנו מתבוננים מי ינצח, והצעקה לחזור לעבודה.

להגיד כמה, ואת זה לחלק לפי הראשים כי לא צודק איך שמפילים את העומס. פתאום אחד שמוכרח ללכת וכמה שבכלל אינם, משחקים ברחוב, אחר־כך יבואו אל המוכן. יכולים גם בעצמכם, אמר חמי, כאילו אנשים חשובים שרק להשגיח.

חושבים, לא לפי הכבוד שלהם.

ואלינו, שיכולים את כל המשימה לבד, בלי עזרתם, שלוקחים לעצמם את החלק הטוב, לספור את הקופסאות.

תראו את זה, רוגז לקט.

ועונים, או שנפסיק בכלל.

הו הו.

כי לוקח דף לרשום את השמות. מי שרוצה ללכת, ואת הוויכוח לנהל לא איתו. לא אומר במפורש חורי, שכולם מבינים.

תרשום את כולנו, מודיע חמי.

להתפלא על החוצפה שלו, כי מעיז במקום הכי מסוכן. ומתחיל להגיד שמות, את שלו ושל צאלח וסאלם ומוניר, ושלי

שם באמצע. כמה לאט אתה, הוא מאיץ בקול להרגיו.
תגמור בדרך רעה, מזהיר טויל.
ומתכוון לבדוק אם ברצינות, אולי סתם משחק, עד שמתערב
לקט לנסות בטוב, להגיד, אחד שיהיה כמו סגן מפקד.
בדרך הזאת נהיה. משתתף בישיבות החשובות. גם את הרשימות
שמסמן נוכחות ותורנויות. מקפיד שלא יאחרו, ומי שכן תיכף
אזהרה, להגיד, פעם ראשונה ואם יתזור. לדעת שכמו עריקה.
ועל זה יכולים בירייה, הוא מאיים.
ואמר סאלם, שיותר גרוע מהגדולים, כי מתאמץ למצוא חן, גם
להראות את הכוח שלו. והתועלת שמביא, לשים שליחים
שמעבירים ידיעות, והתפקיד הנוסף, לצפות אל המשטרה.
מדגיש לשים לב אם תנועה חזקה שמעוררת חשד.
ובעניין שעשינו קופסאות שימורים שממלאים בחול ובסוף חצי
כוס נפט בחלק למטה שיהיה בוער. להדגיש את החוכמה שרק
אחרי הנפילה נשפך רחב ומתלקח. וקודם לנקות מבפנים במברשת
ואת החול יבש וכלי גושים. שורות מסודרות על יד הקיר וחמי
סופר להכריז כמעט סיימנו.
אם עשו שימוש אחר, להדליק שרשרת בדרך אל הבמה וכך
תמונה של חג באופן הזה. מי שהושיבו למעלה, חברי המועצה
והחכם וכמה עוד, שלושה-ארבעה, להתבונן מרחוק כי ילדים. יותר
טוב ללכת לישון, ייעץ אדון אבולפיה, ולא מכריח.

ו.

כבר לא הקפיצות ליד הגדר שלנו, לא מחברת את הנקודות באותו
חשק להכריז כך וכך. די, אני חותכת והיא מעודדת שבכל זאת,
להדגיש שכל-כך יפים לי המשחקים כי זריזה. ומתבוננת בגאווה

מרוב כובד, לאט-לאט, כמעט רק בתנועות ראש לכנות לטאה בשמש.

כיסוי של עצב על הפנים והדיבור אל עצמה ירחם השם. בין סיור החיילים ושלנו שהולכים לעבודה, שבים בערב. להסתכל בלי שינוי הצורה שיושבת, רק מבקשת להרטיב את הגרון.

אם תביאי לשתות, היא אומרת.

כמה כעס בקול, להדגיש את הזמן עד שחוזרת, והתפלאתי. מה יכולה, רק אולי לחכות שיבואו בכוח ואז מי יודע את המעשים. עוד ילדה, היא אומרת, שצריכה ללמוד התנהגות, ואת הקריאה בבית הספר והסיפורים הקדושים. לשאול אם תמות מחר איך יהיה. ועניתי שכבר יודעת על-פה.

כבדה הנשימה שנאנחת כמו ייאוש כי זקנה להילחם בכל אלה. לא תוכל מול כולם, ורק שחור בעיניים. והרי לא.

להצטער על אמא שלך שלא כאן לעשות את התפקיד, והאחרת מרי עניין גמור.

רק טרחה לרחוץ ולהאכיל, ואת הזכוכים, המונים על הפנים שלה להתאסף ערימות. בין כה וכה בלי סיכוי מזו, כי רק אישה לתענוג.

פתאום קורה.

לכנות חילול הקודש מה שעושה כלילה, דיבור בלחש, ושאלתי מה מתכוונת. חילול הקודש, הדגישה גברת אפריאט, מתיזה טיפת רוק מרוב כעס על מה שעושה.

בלילה, היא אומרת.

אישה יפה מדי לעומתו. וכשבפעם הראשונה חשבנו סתם אורחת שמזמין להיכנס, שכנה מהרחוב השני. וסבתא הביטה במבט שמקמט את המצח ולאט הנשימה. אם מכירים את מרי, אמר

אדון אבולפיה, להגיד שלום. בטוח שנסתדר ביחד, כי אישה צחקנית.

עד שהבנתי שנשארתי. לא הלכה כשנהיה ערב, ויחד עם סבתא מבשלת לאכול. בסוף נכנסת למיטה הגדולה לישון איתו ביחד כי אומר אמא שלך.

מתה, אמרתי, וזו מרי מהרחוב שפונה לים, ליד המכולת. אם לא הולכת לישון בבית שלה. זה, אמר אבולפיה.

וירדתי אל המזון של סבתא לסובב פנים אל הקיר, ובאים קולות החושך זורמים מהחוץ עד שנרדמת.

אישה יפה וצחקנית להיות חברה וגם את עבודות הבית. ופורסת את האצבעות להרים כף למעלה ואל היד שלי בלחיצה של חברות. תמיד חברות, היא מכריזה.

כל השכנים שנכנסים להגיד ברכה, ואני בזהירות את המגש מאיש לאיש, קפה בכוסיות לבנות. אם אומרים מתנה שקיבלת אמא חדשה, תיכף מדגישה את הידידות כי צעירה לכת בכזה גובה. הרבה יותר טוב בעיני שתינו וכבוד לאם ששם למעלה. יד כבדה את השיער שלי בליטוף.

מה שאמרתי שכשיבוא התינוק, לשאול מתי מגיע. ואיך נרחץ ביחד בקערה גדולה. ילד שלך ואח שלי, אם מרגישה שמתחיל. עד שיבוא, צחקה מרי. ומאז שנפלה כבר לא צוחקת, רק כמו מתה, ואיך לדעת מה בבטן בפנים.

איך, נאנחה סבתא, בזמן שמנגבות בסמרטוט רטוב לשמור נקי את הגוף שלא יעשה ריח. גם ממלמלת, בטן שטובה לחמם תינוקות.

אם מגיעה הנגיעה שלנו. צל שזז בפנים, אולי.

הדרך שקוראים לבוא, דפיקות קשות על הדלת ושם ילד שמודיע מתי נפגשים, בעוד שעה בחצר בית הספר. לחכות שיגיד התנגדות, אדון אבולפיה, לעצור את ההתרוצצויות שלא מתאימות לילדות, מוליך לדכרים רעים שקוראים נערות רחוב. להתבונן על אלה שרינה וזמירה, שמות שבושה.

התפקיד שלך, אומרת סבתא, ובעצמה לא מסוגלת בכוחות שלה.

לראות את הפחד. איש גדול שלובש בגדים חשובים. נדבקת הזיעה אל הלבן בצווארון, כתמים רטובים בשרוולים, והבשר בבטן נופל כמו שדיים להראות רך.

מזה הפחד שאומר, לא טוב, באמת לא טוב, להיות מקום מתאים בבית ואם קראו לבוא, מי קרא. ועניתי, בהוראת סלים חורי, כל הפגישות שלנו. אם בהוראת המפקדים, הסביר אדון אבולפיה.

לשמוע את האנחה שלה, שמבקשת לנוח. לגמור יום שבא אחד יותר מדי ומחר שני. למי הכוח להמשיך עד שייגמר, ומהרגע ההוא בין כה וכה עומד חשוף לקלקולים. לדמיין שעכשיו.

ובבת־אחת משתתקת כי מיותרת כולה, ומה האוכל לחם וזיתים, פרוסה שתחתוך דק לקמץ בהוצאות, ויכולה מהבשר שלה, כמה חודשים מהשומן שצברה.

כמו מרי, לא לראות לא לשמוע.

ומזדחלת אל השער להתיישב במקום שתמיד, שפנוי בלעדיה עד שמרגישים ריק, והעיניים רודפות אחרי בזמן שיורדת.

ח.

היה קול מהצד האחר, אומר סגור, ושכתי לדפוק על החלק הרחב עד שפתח. סגור, הוא מדגיש ומנענע ביד בתנועה כועסת שמושכת את החלוק שלובש לגלות שיער שחור.

לא לקנות, אמרתי.

ריח טעים של לחם.

לפני שיספיק לנעול במהירות, משמיעה את השם שתיכף עושה לעצור, לדעת מה. ואמרתי, את הכסף לתת בזמן שקבעו, עשירי לחודש וזה היום.

איך הגיע כבר, מילמל בקול שמתנגד. ועניתי שאמר סלים חורי לשים בתיק שלי.

לא מכירה את האיש הזה שעושה לחם, ורק העגלות שמסיעות בארגזים וכשפורקות בחנות מטפטף הריח למלא את הפה. תבואי אל הצד שמואר, הדריך סלים, ונותן סימן את הכחול על הדלת מהכיוון הרחוק.

היו לאיש עיניים רעות כשהזמין לבוא פנימה ולא הסכמתי. לשים בתוך התיק בזמן שממתינה כאן בחוץ. הנה. ומושיטה.

ועונה את התשובה לבוא מחר, עד שיאסוף די, פחות ממה שמבקשים. בינתיים אם רוצה לחמנייה בשבילי אז להיכנס, להגיד, ילדה יפה שכמוך שמתרוצצת בחושך. לכן הסתובבתי ובריצה אל הרחוב. לא יצליח להשיג אחת זריזה.

היתה רעה הדרך שהסתכל, סיפרתי לסלים.

בזמן שספר מה ששילם שוקרון, סיפור שלגמרי אחר. בתוך הבית שלהם, וסמיה מושכת ביד לבוא לשבת עד שיכין. לשבת עם המשפחה שמכירה ואת הילדים. זילפה שגדולה לעומתי ושואלת

אם לא מפחדת לבד בחושך, והאחרים קטנטנים, לתפוס בשמלה
ובערכובייה את השמות, אני זה, אני זה, עד שממהרת להרחיק. כי
אצלם במכולת כל השנים, הסברתי לסלים.

ואומר, בואי לכאן, לשבת עם צאלח, ועד שיביא עוגה צהובה
שמקושטת באדומים מתוקים.

צפוף החדר שקוראים הנהלה, מרוב כיסאות סביב השולחן
הגדול ועוד הרבה ליד הקירות. גם ארון נעול ואת המפתח מחביא
בכיס. וכשנכנסת מסמך להתקרב אליהם שיושבים על הכורסא
שכמו ספסל. בואי לכאן חמודה, הוא אומר, ובעצמו מתרומם
לעשות בחדר האחר צלצול כלים ומביא פרוסה בצלחת.

כאן, הוא אומר, בזמן שבודק מה אצלך.

מבקש לשוב ולשמוע.

כי היה האור רק בדלת שדפקתי והשאר חושך. ולפי הכעס סימן
שמפריעה לדבר שעושה, לפי השקט שרק שנינו, רחוק מאנשים.
להרגיש פחד.

כמה עד שפתח, שואל סלים, לדעת אם במנעול. לדעת אם
מתעכב עד שמסתיר דברים.

עד שמניח את הכסף שמילא שוקרון, ואת המפתח עמוק בכיס,
לחזור לשבת בינינו, ידיים אחת על כל כתף, למשוך אליו בחיבוק.
איכלי איכלי, הוא אומר.

ומחביאה את העיניים להרגיש את האצבעות שלו מחליקות
פנימה, מחזיקות בבשר, ואיך עושה לצאלח. מחשבה שמוכרחה
ללעוס כאילו לא, כאילו סתם, כשמדבר שתיכף נלך לבדוק את זו
המאפייה, לגמור את החשבון. עושה כאב כראש שלי כי אסור,
והפחד אם אראה את המבט של צאלח שמתחנן להסתיר.

שראיתי כשנכנסתי.

אם טעימה, הוא שואל.

אחר־כך אמרתי שצריכה לחזור הביתה, וחורי ענה, בסדר ילדה, ומוסיף, עבודה יפה.

ט.

על החול שהתמלא גומות, מלכודות לנמלים. ואם נופלת אחת תיכף מתחיל לזרוק גרגרים מלמטה, להריץ על המדרונות עד שנתפסת, ומושך לטרוןך בתוך האדמה. הנה, אמרתי לסכתא.

לנענע עלה דק בתוך העומק. עדין עדין. וחושב חרק, ומתחיל להעיף. מוכרחה להבין איך הצורה שלו, עד שמתאכזבת. סתם גוש אפור.

תיראי, הראיתי לה. והמבט לא מבין, כאילו חלשה הראייה לכאלה קטנטנים.

לא רוצה ללכת לפעולות שלהם, אמרתי.

אם מבקשת שאעשה למרי רוח על הפנים ותיכף חוזרת לשבת אצלה, ללטף את היד. מה קרה לציפורניים מרוב שפשוף עד הברש.

וכאילו חיוך.

בכל זאת כדאי שתפסיקי, אני אומר.

ועונה, לקחת מהתולעים. ואת הברך שלי, מעבירה על המקום שמלוכלך סימנים עגולים לרמוז לרחיצה וגם הפנים. לא הדרך של חורי שבכוח מושך להכאיב, ושלה ליטוף שנותן.

לא יכולה איתם, אמרתי, כי רעים.

ושותקת, מחליקה לאט. לא אכפת כל הכתמים, טבעות זיעה חומות מרוב אבק. ובדיוק הסיור שפורץ בצלצול, מרסק אבנים על הדרך בצמיגים רחבים, מעיף לצדדים ולא אכפת. עוד נמשך ענן

מחניק עד שיורד, להכריז אנחנו כאן, הכוח הקובע.
עולם שברא לא לילדות, ממלמלת סבתא דיבור אל עצמה, ומה
אחר-כך כשגדלות, להביט על שלושתנו.

י.

לפעמים מתפרצים אל הכית בלי שום אזהרה.
להתפלא אם מהטיפות שפתאום כבדות, עושות ריח של חורף,
של חג.

תיכנסי הביתה, צועק אדון אבולפיה.
דיבורים של המורה אבוהב, לראות את אצבע אלוהים.
ציור כמו כוכבים בזמן שמגיע אל האדמה, מתיו לכל צד ונספג
עד שמצטופף לצבוע שטיח. ומה שעל הפנים למצוץ מתוק
בשפתיים.
להכריז שמחה.

תיכף ומיד הביתה, שואג אדון אבולפיה, ואוחז להרים את מרי.
כבדה כל-כך שלא יצליח.
לעזור לך, מיהרתי.

עד שרטובה כולה וממנה חודר אל המיטה, שמוכרחים למהר
ולפשוט, לכסות בשמיכה כי מתפרצים פנימה.
מרוכ מאמץ וגם הרעש של הגשם, כל-כך שקועים שלא שמענו.
עד שזורמים פנימה, חמישה ששה, חבורה שלמה מהרכב הצבאי.
לעמוד ליד הקיר, הם מכריזים.

רק אדון אבולפיה, והשאר סבתא ואני שאצל מרי, אצל המיטה
שלה, מנגבות את השיער והפנים ועל הגוף להחזיק מתוח שיהיה
מכוסה.

צועקים, ליד הקיר, והידיים למעלה.

שיטה שעושים בכל פעם, לשפוך מהתיבות, אולי ימצאו למטה, מתחת לכגדים ובארגז הגרביים. ברובים דופקים ברצפה להבחין בקולות אם מרתף או בור, גם במזונים. וכאן באמצע מרי שמפריעה לעבור ובמשיכה חזקה לגלות את הגוף הערום. הו הו, שורק החייל, לא מעיז לדחוף את הזינוק שלי שממהרת לפרוס מחדש.

אישה חולה, אני מתחננת.

והודף בכוח להיות מושלכת אל הקיר, ושוב אליה בצחוק של השתוללות, וגם האחרים. וצווחתי בפחד ואל הדלת לפרוץ לרחוב שיבואו האנשים.

סבתא אמרה שאולי נבהלו מהריצה מזדרזים לצאת אחרי, ואם ניסו לרדוף לא יודעת. בין כה וכה לא מכירים את הדרכים ולאן התחמקתי מה אכפת. ועניתי שדרך החצרות אל השורה האחרת, ומשם כבר לא צריכה להתחבא כי מלא אנשים בשוק.

לא יודעת מה לעשות עם אלה, סתם ממששים בעגבניות, בסלק, נשים כבדות, והרוכלים צועקים היום טרי, ומה יכולים.

רק לגשת אל שלנו, להציץ מי בפנים, ששון מנצור וגזי. לא מסוגלת להתקרב מרוב ככי, מרגישה איך נסתמת הנשימה ורק לתפוס באבן להכות באדמה עד שנגמר הכוח.

לא ידעתי שיצאו, הסברתי לסבתא, ורק לחשוב שעושים למרי, ואדון אבולפיה דבוק לקיר מהרובה שתוקעים אל תוך הגב, לא מעיז להציל את האישה שלו.

לכן עד הבניין הגדול, סגור ערימות של תיל ודרך הכניסה שעוצר השומר לקרוא היי ילדה, מה מחפשת, ולא יודע איך צריך, מול אלה הדמעות, זורמות עד שנחנק הגרון.

לא אומרת מלה, כאלו חירשת. להיות סימן רע.
 שלא יכולתי לדעת שהסתלקו, וכמה הסברתי ושוב, מרוב שבאו
 לעשות חקירה. חוזרים ושואלים, לא מצליחים להבין איך אפשר
 מעשה כזה. לכנות חבלה. שוב ושוב לחזור על המשפטים שם
 בפנים בחדר שקראו משמר. ואמרתי, די, רוצה ללכת.
 כשכבר ידעתי שחזרו מהסיוור. עוצרים ברעש להרים ענן אבק,
 ומכריז, לבוא הנה, לקרוא לפני שיתפזרו. איש נמוך שמתאים קול
 שקט, ואל החיילים דיבור של מפקד, להגיד, בריצה.
 להתכונן איך רצים עד החצר למטה.
 אם מכירים את הילדה הזאת.
 חמישה בשורה ושיער גזוז להיות חיילים מהצורה של הבגדים
 והצבע. ואחד שדחף, יותר שמן מכולם ותיכף מתעורר להפחיד
 בתנועה שאולי להתנפל עד שהבנתי שלא.
 אם מכירה את אלה, אמר האיש המפקד.
 להרים את העיניים. הנה זה הגדול שאוכל ילדים, שניים בכל
 ארוחה ובדיוק חזר רעב. להיזהר ממנו. כאלה דיבורים של צחוק.
 וגזי אמר, כל השטויות שמפטפטת ולא מספרת מה על
 המחסנים, ושמות האנשים שמנהלים. כל מה שגילית.
 כי ביקשתם בלי להחסיר, הסברתי.
 לא את השטויות, התעקש גזי, עד שהביט סלים חורי, להגיד
 שלא מוכרח לשבת כאן איתנו. לעשות מה שחושב שצריך, הדגיש
 בשקט.
 זה, הצבעתי, שהתנפל על מרי.
 כהות וקשות הידיים שלו ומוכרח להכאיב כשמכווץ על הבשר,
 צובט עד שמוכרח להשאיר אדום. וגם במקומות האחרים.

והם.

כי ברחתי החוצה לפני שמגיעים למזרן.

ותנועה בראש להדגיש שלא יודעת.

יצאו לדרוף, אמר אבולפיה, וקודם נעצרים מהצעקה שלך,

מבטים לשאול מה עכשיו, ובמהירות החוצה.

וסיפרתי שהכריז, חופשים, מצביע עליהם הארבעה, עד שרק

שלושתנו. ואז מתקרב אליו ומתבונן.

שאגת דיבור זר. בקול רע שעושה להתיישר בן-רגע. כמעט קטן

לעומתו ובבת-אחת מצליף בפנים סטירות, אחת ושתיים. חזק

שמוכרחה לצאת צריחה מהצר איפה שעומדת.

מרוב בהלה.

תלך, אמר המפקד. ובסיבוב אלי להגיד, בכל זאת נשאר בחיים.

כן, מושך חורי.

כמו להגיד, רק שניכם, ואיך, אם לא יכולה להוכיח. איך להאמין.

רק להמתין שיגיעו לתפוס. אם לא באו תיכף, הגן אבולפיה.

למה בבהלה.

לבדוק את הידיעה שלי על הבורות שחפרו בחצר של סעד,

בחצר של פרחן, אם מתכוון לאלה.

לא שאל בכלל, אני אומרת, רק לאכול מיני מאכלים שלא יכולה,

ואחר-כך במכונית הביתה. וביקשתי ללכת בעצמי כי יהיו דואגים.

כמה רגעים עד שיתפנה.

היתה פקידה שקוראים סטלה, שמבקש להשגיח. נותן ילדה

שלמה ביד שלה, בבקשה לבדוק, ואם לא תחזיר איך ישתולל.

לכן חיכיתי.

הצחיק את גזי שמכריז, סיפורים. בזמן שמתרומם לתפוס בשיער

שלי שיהיו הפנים מכוונות למעלה, אל שלו. שמח שלא עליו

האחריות.

חבורה שמצטופפת מולנו לצעוק קללות ואכזבים ואת הכינוי בוגדת. נמשך מהמלים של חורי שהולכת לבקש אצל האויב וכאלו אין כלום שלנו. לא מעיז לקבוע את גודל הנזק, ומוכרח להשתמש כאזהרה לכולם, להראות דוגמה. דיבור בקול רם, אל כל האוזניים, שמרחיק מתוך הקבוצה. פעולות חברה, שיחות, כמו חרם. אומר לאדון אבולפיה, תיקח מפה את הבת שלך שלא מבינה את המעשה כמה נורא.

ואת הביטוי ההוא.

רק מפני שילדה, לא חושף לעיני כל הקהל, לפשוט עירומה ולהצליף. ומלה על ההורים. אולי לחפש את השורשים בחלקה שלהם.

כל הדרך רדפו הקריאות מאחור עד שנכנסנו הביתה להתיישב על המזון ולנשום.

די, ביקש אדון אבולפיה, לא מועיל שבוכים. להיות צפופים יחד כולנו, סבתא ומרי ושנינו, נוגעים בידיים. ומוסיף, החלק שלי בחיים, אם אפשר להבין למה.

ועד הבוקר לא יעזבו המחשבות.

עוד היה ישן כשהתעוררתי. לראות את העיניים הזקנות מביטות אלי, כאילו שומרות, ואת הצורה שלו כפופה אל מרי בצד הרחוק. כמו על קרש צף על מים שקטים ששטים בחושך.

מחנתי, לחשתי, בלי אוויר. ונלחצת אליה לייבב סבתא סבתא. עבה היד שלה על הפנים ובשיער חופרת ומחליקה, ומין ריח שלא אכפת ורק להתכסות עמוק, להסתתר בחומר הך שלא יכול, ועד שסימנים של אור דרך סדקי הדלת. סתם אומרים, לחשתי, כל מה שסיפרתי. לא מסתירה. ומחבקת ללחוש די די, כי התעקש להביא

במכונית, ויכולתי להגיד עד רחוב אחר, להגיד שם, ובריצה מתרחקת להסתתר מהעיניים. אם רציתי להסתיר, הסברתי לחורי, סימן שלא. ולא שומע.

בוגדת, שרה כל החבורה, קולות ביחד, ומשליכים מהצד שלהם כדורים של איזדרכת וקליפות וגם עליה. וצעקתי תחביישו לעשות לזקנה. ועד שתפסתי באבן לצעוק רשעים.

כמה הרוחב שני מטר מגדר לגדר, וכשמתאספים ביחד ממלאים את כל הרווח שממש בתוך הבית הקולות. כאן שלנו וממול אפריאט שכבר גדלו הילדים ומוסה כל היום פקיד בעבודה ואיפה רונה אולי במסעדה של הנהגים. רחוב שכולו שלנו, לשבת ולהתבונן איך יוצאים לעבודה, איך חוזרים כשמתקרב הערב. פתאום פלשו לצרוח, ללכלך, ולא רוצה את הקשר איתם. לענות, לא מפני שמגנש, מתוך רצון שלי יוצאת מהקבוצה, להכריז, מלוכלכים אלה ששם, והכי מכולם סלים חורי וגאזי.

קול חלש שלא מגיע, כי אחת. וצריכה לאחוז ביד שלה, להגיד, ניכנס פנימה סבתא עד שנאנחת ממה שפוגע. ומוכרחה להתנפל. מכה ישר בחזה ואל הפנים להיות פראות עד שקוראים משוגעת, מנסים לתפוס, ואיך אם מסתובכת לצדדים והאבן ביד אגרוף אבל חזק, עד שנבהלים גם הגבוהים צווחים מכאב. ולא אני, אפילו ימשכו בשיער להוריד אל האדמה ובוטטת ברגליים, אפילו אחוזה כולי ומעלי ערימה. לא אכפת שנגמרת הנשימה, ואם רוצים להרוג לא אכפת.

אולי היה מצליח לפנות כי הופיע פתאום וגם חוריה המשוגעת. תופסים ומושכים הצידה, קוראים להפסיק תיכף ומיד, וחוריה מייללת אוי אוי. יהיו מזיזים אחד ושניים ותיכף חוזרים להתנפל. אולי לא היה מצליח כי כבד בגוף ולא לעבודות של כוח. אם יהיה נמשך כבר חנוקה לגמרי, בקושי מרגישה, ורק מהבעיטות בבטן,

בראש, מהכאבים שכמו אש. להרוג ולא אכפת.
להיות אחת. פותחת את העיניים ורק הגלגלים שדוחפים
וצפירות החיילים במסלול הסיור. שומרים על הקצב ואם נתקעת
אל הברזל, צמיג שדורס את הרגל ומרסק.

אדון אבולפיה

א.

הריח בפרוזדור מרוב קהל שמצטופף לאורך הקירות. תוסיף מה שנפלט מחדרי השירותים שכמה שתרחץ כאילו לא. איך לשהות, אמרתי לבכר, לנשום אל תוך הריאות כזו תערובת, וצוחק כנגדי, להגיד, אבולפיה אבולפיה, עשרים שנה ולא תופס את הדרך. להכיר את הגישה שבלי חיפזון. לא מחכה שום תגמול בקצה האחר, תאמין לאיש מנוסה. במקום זה לצבור נקודות, משכורת ועוד משכורת, וכל מה שתשים בכיס, בשקט. הכי חשוב השקט.

איש קטן פואד בכר שאוהב לקרוץ בעין, וחיוך של סוד, בזמן שעובר בחדרים לבדוק אם עושות. וכשמעיר על התיקים שמונחים עוד משלשום, זה העליון שכתוב ועדות, ולפי העובי מוכן להתערב שסתם ממולא ניירות, גיבוב שלם. מתערב שכבר שלושה ימים בראש הערימה.

להרגיז את עדילה, הממונה הלשכתית. בזמן שמחזירה לארנק מיני חפצים, מסרק ובקבוק צבעוני למרוח על הציפורניים, לא נחפזת לסיים את זו ההתעסקות שטובה לבוקר, כשעוד לא מתכסה שכבות של אבק ופירורי נייר עד שתשתעל. אוויר מזוהם במשרדים שלנו.

ובעניין התיקים, יכול להתאונן אצל הבוס.
כי לא ממונה עליה. מין סידור שבמיוחד לעשות ביקורת מכיוון
אחר, שקוראים הצלבה, ואיך תוכל למי שכפופה תחתיו.
כללים פשוטים, מסבירה עדילה, שמלמדים בקורסים להדרכת
הדרך הנכונה.

ובעניין הצורה, יותר טוב שיתבונן בשלו. לכנות עכברון.
דיבור שיכול להעליב אם נקלט באוזן זרה. לא את אדון בכר
שמרגיש איש חזק, אם יכול לבחור את הכתבניות לפי הצורה
שלהן. להזכיר את החולשות בהדפסה ובסידור הטפסים. לקרוץ
ללא חיוך. איש צמוק שאולי לא אוהבות כזה גוף, והפנים שכמו
שוזף מיובש, וצריכות להחליט.

לא עדילה שבמעמד אחר, לפי הקשר המשפחתי.
להזכיר את הקרבה אלינו, שאולי דווקא לרעה, מאז שקרה למרי.
כאילו התפנה.

להיזהר מהאפשרות הזו.

מין צחוק על הפנים של פואד בכר, שלועג בקול. להשוות את
העסקים שמנהל, עסקי נשים שאצלו לתענוג. ממש בהפוך, הוא אומר,
ועוד עם המראה שלך. הופך את הזהב למטען ששובר את הגב.
אחת שמתה ושנייה שכמו מתה ועכשיו זו שתעשה אדם מת, וזה
אתה.

בעד כל הכסף שבעולם, הוא אומר, אפילו יציעו דרגה מיוחדת.
מוסיף יריקה.

מוכרח לגשת לראות מה המצב, אני מסביר, ומי שישאל להגיד
את הדחיפות.

בתוך האוויר שבחוץ, לדחוק אל תוך הריאות, שיחדור לעומק.
לנקות את שאריות הלילה וריח המשרד. ומה שאמרה בקול נחש,
שמרחיק לכת לאחור בסבך סכסוכי משפחות שכמו בוץ.

לעבור את הבית של שפיק חיון, שעומדת סעדה, מביטה אל הרחוב, ותיכף בקריאות שמחה לעומתי. לא רוצה להציץ אל תוך הלכלוך הזה.

אכולפיה אכולפיה.

לא מתאים לפי מצב הרוח, לכן מנסה להחזיר אל תוך הגדר. להסביר שממהר.

גוף שמזכיר את מרי, אבל מוזנח בלבוש. ומהקרבה להרגיש את העירום שלמטה, שמתחיל לתפוח הבשר עד שכמו אמא שלה בשנים שעוד חיה. להיזכר בכובד.

לא נאה כמו מרי, ובעניין התבונה יכול לקבל את הדעה שאמנם בחלק הנמוך. לא להתווכח על זה. ומה שמקלקל החבורה כולה שמכנים החיונים. לא תזכיר בלא לבטא תיעוב.

אם אמרו, עוד בזמן שקטנות. אחד בצורה שחוזרת לשורש קדמון, מאה דורות אחורה, הוכחה שבאמת מתחיל על העצים, מנהיג העדר. ולמה להתפלא אם מתגלגלים יחד על-גבי מזרונים זה בצד זה. שניים ממין זכר והשאר נקבות. דבר שלא שאלתי אף פעם. לתמוה אם תמימה ושלמה בזמן שהניח אבוהב את היד אל תוך שלי ומכריז במזל טוב. חודרת אל תוך הראש ולא חדלה לנקר. לא בראשית הדרך. בתוך החושך, כשסוף-סוף מגיעים לאוזן קולות של שינה, ואז בעדינות שלא תעיר את האחרים, זהיר זהיר מלהגיע אל הסימנים. גם השאלות שמגששות בריחוק, כאילו על זו האחות שמוכרחה להפיל פרי בטן, ומי אבי הקלקול. נערה צחקנית מרי חיון, ובעניין הזה מצטופפת בתוך עצמה קודרת ורצינית. ואמרת על השיחות בין האנשים שאומרים האח הזה שלכן, שכל הימים עם

הכנופייה, מאבד כסף במשחקים. ואומרת, לא לא. כך דיבורי האנשים, הדגשתי, לפחות להרחיק מאיתנו. אחד שכאילו התגלגל בין הכבשים, ויכול לעשות, אלוהים ישמור.

יכול עם הכבשים, צחק אדון פרח, לפי הצורה שלו גוף קובייה שמתאים לארוז בארגז. ואמרו, לכנות חרפה, כי בתוך השכונה, ואם מעשים שבכפייה על אלו הילדות, מי יציל.

גם ההשפעה.

שמסתובבות בחצר בית הספר בלבוש שלא מסתיר, ומוכרח שיגיע למעשים, למשוך אל החושך, אל סכך הצמחים שקוראים גן העיר ושם בחבורה.

להציל את הילדים שלנו, התרגש טוויל.

ממנו אל הנשים שמרימות זעקה. זילפה חורי ועדלה בכר וגברת אפריאט. כאלו שיכולות לעורר מהומה גם כשהולכות אחת אחת ומה כשיחד. מכולן רונה אפריאט שמכריזה על אסיפה, לפי הדף שעובר מכית לכית לרשום חתימות, ואם לא יבואו הגברים כבר תדענה בעצמן. כך מאיימת.

והסוף שהתערב אדון מנצור, מסביר שבדרך שקטה, ואם מתכוונים להועיל יהיו שמים בידי בעלי מקצוע, שלמדו את הפרקים שנחוצים לטיפול בנפש. נותן שם לדוגמא, דינה סימחון, לתדול מהצחוק, כי לא מתמצאים בסוג הזה ורק חושף את ההשכלה של עצמם.

אולי עשו דיונים, לרשום בסדר היום של המועצה. ואם התקבלו החלטות, לא עד השטח עצמו, שמתנהל על-פי כוחות אחרים. לא כוח הדיבור. עד שעברה השמועה שלקראת שמחות, וזה כשבקושי בת שבע-עשרה, וכבר מוכרחים להזדרז.

לא אדון מנצור, לא אדון אבוהב, שחזק במלים. תצרף את כל השאר עובדי הציבור ומהנהלה. במקום כל אלה אמא שרינה

שטורחת למצוא מקום רחוק לילד שרק נולד ואחר כך לבתים, לשוחח בעניין האחות האחרת שמוכרחים להציל.

להיות שיחות רחוב שיודעים ליעץ, ואם קרוב של האיש צריך להיות בעדו, למנות יתרונות ואת החסרונות באחרים. ואמרת לה שבקושי שנה אחת וכבר להכניס אישה אחרת. גם לחשוש מהלשונות הרעות שיגידו לקח אחת בגיל שכמעט בת. אישה יקרה אמא שרינה, ודברים שאומרת מהלב. להבחין בין עיקר וטפל בדרך שמשווה בין האפשרויות, ומוכרח להודות שזו הטובה ביותר.

כמה ידברו, היא אומרת, שבוע-שבועיים-שלושה.

ובאמת.

להביא פתרון לאחת ומה על האחרת, שפעם בסימטאות בשעות שחושך, או יוצאת מהמחסן של אלברט שוקרון ומה היו עושים בין השקים, מלקטים את הגרעינים שנשפכו, עדשים וחיטה ואפונה, לאסוף בשבילה את הסחורה הפסולה, הסביר אלברט.

ממש כך.

שאמרו, רעיון לפזר במיוחד קצת בכל יום וכך משיג את שלו בזול.

לעומת שפיק חיון שלפחות בין כותלי הבית.

עשו נושא לדיבורים, רגזה מרי, שיתאים לשעות שיושבים בערב, כאילו צוחקים, ובאמת לרצות בעצמם.

הרי גם אליה.

והנשים שמנות ורעות.

ולא הפצתתי שתספר. כל מה שקרה כשעוד חיה בבית ההוא, ומאז שאצלי מוכרח להאמין שנפסק. בכל זאת אורב אל הפרטים הקטנים, אם חדש התכשיט הזה שלא ראיתי, לתמוה היכן הסתתר. די שכבות אבק שמצטברות ברווחים, קירות ללא טיח ומה שביניהם הנחלה כולה, מעט עד דיכאון. ואמרת, מה שאצלנו ואל

זה מצטרפת, להיות גלויה במחשבות ובדיבור.
כמו שאַת, וחבילת הבגדים שאיִתך מזה הצד של הדלת וכלום
בצד האחר.

וניענעה להסכים.

ומה שחוזרת ככרת נשימה, סימן שממהרת ממקום שאולי חנות
המכולת או אצל הרוכלים הזרים שצועקים תפוחי־אדמה. הנה
הביאה.

ולמה נבוכה.

באמת, היא אומרת, בשוק האיכרים, כי נגמרו הירקות.
ומוכרח להאמין.

והסברתי שגם להגן עליה אם מנסים כאימים. ובהרגשה שלא
אכפת מה שקודם, ורק להתרגל שלא לכדה, מאז שנכנסה לכאן.
אחד שינסה להפחיד, שיאמר, לגלות דברים על ההתנהגות בדרך
שקוראים אִיום, שקוראים סחיטה. וחייבת להבין שיחד כולנו
במערכה הזאת.

לנגב את העיניים. וגם אני.

ומשיב, אנשים שאוהבים אותך.

עניין אחר סעדה.

כמין כלוב שאולי תן, אולי צבוע. מגיעה הצחנה עד הכביש, ולא
תנחש את הסיבה, עד שמתעורר צחוק בין האנשים, גם לשכנים שלא
מתרגלים לריח, לא מסכימים להתרגל. היו הקריאות לשרוף את
המשפחה הזאת, לחסל את הטינופת. צעקות לחוד ועד מעשים לא
מגיע. ומדברים כל הזמן עם יוצא מהביוכ, אולי פגר כלב או כזה.
מוכן להתערב שמונחת חיה ולא יותר קטנה מחתול. פלא איך
לא נגעלים בעצמם. ועונה טוויל שאף פעם לא תריח את הגוף שלך.
אלה כמו עזים, הוא מסביר, תוחבים את האף באשפה ומה חסרים.
לא הגברים, אמרה רונה אפריאט, שצריכים גם את הדבר ההוא.

במין קריצות, שיודעים את הכוונה כי מאותו החומר, כולכם הגברים. ואם לא ימצאו בחוץ ייקחו ממה שמתחת ליד. תוחבים את האף באשפה, הדגיש טוויל, כמו שאמרת.

להרגיע שלא יכול עכשיו, בגלל עניינים חשובים, והבטחה לחזור. והאם לא קר בלבוש שמכסה מלמעלה וכלום על הגוף עצמו. מוכרחה ללבוש משהו מתחת לחלוק, לסגור מהאנשים. ומבטיח להביא בפעם הבאה.

ג.

מרחוק היה הרעש שפונה אל העבר האחר, לרדת לחלק שקוראים הרריים. אנשים בכוכעים רקומים שתמיד סיבה להתגרות, והנשים מייללות את הקינות עד שחותך באוזניים.

סיבה להכות.

עדיף שיוציאו את הכוח בצד ההוא. להעיר על הטיפשות שלהם, של המפקדים, שלא מבינים מאיפה הסכנה. אולי לא על-פי ההוראות, והאם מציירים את המסלול לדייק לנסוע באלה הרחובות. במנגינה ששואלת, שאומר אדון שוקרון את האפשרות שמחליטים החיילים. כי הרבה יותר עניין בקטע ההוא לשפוך את המרץ על הראשים ומי שמחפש מציאות.

עד לכך לא מאמין שיורדים, יאמר חורי, ומין תרגיל להחליש את העירנות, ואז בהפתעה.

תשים מלכודת, מציע גאזי גסטון, בזמן שנשארת לעמוד המכונית, כמה מסמרים שגומרים את האוויר.

לעשות בשכל, דוחה חורי, מהרעש שיקום ואז יגיע גם לחלקים שלנו.

והמבט שנועץ בגאזי מבט כועס.

אם בכל זאת עשו, סימן שכעס אחר. כמו להגיד, הרעיונות האלה לא טוב שישמעו כולם. טוב לשמור לעצמנו.

בסוף איפה נעצר, אצל הבית של חוריה. משמיע קללה בשפה שלהם לראות שירד הצמיג עד לאדמה, ומכריז שבינתיים עד שיחליף יכולים לבדוק את הבתים וזה בחלק שלנו.

תיכף מבינים שמעשה מכוון כי נתקע מתוך לוח עץ שמפריד בהרבה כוח, במכשיר ברזל לדחוף מלמטה כמו מנוף ועד שמצליח. כל חבורת החיילים שמצטופפת להביט.

קריאות בשפה אחרת עם הזינוק אל הבניינים הקרובים, להוציא החוצה מי שגר. חוריה ואמסלם ופואד בכר ואחרים, בפנים נבהלות כי לא מבינים את הקשר שתוקע מול העיניים שלהם את העץ הממוסר, ומה מבקש.

לפי הסיפורים שעוברים מאיש לאיש, שסיפרה רונה אפריאט, איך התקרבה ההיא אל המפקד לאחוז בחולצה שלו, בתנועה של ידידות, ומשיב בסטירה אל תוך הפרצוף שלה עד שנוזל דם. בטוח שניסתה לתקוף.

זו משוגעת, ניסה פואד בכר אל החיילים שדוחפים למכונת למעלה, משוגעת שלא יודעת מה שעושה, ולא מועיל. שלושה שמחברים את הגלגל ומהר מטפסים על הדפנות להוביל שבויה אל חצר המשטרה.

לא יודעת מה שעושה, הדגיש פואד בקול גובר. נבלע ברעש החצץ ואיך ישיג. עדילה אמרה, לדווח לאנשים שלנו. שתדך האחריות.

עד שמתגלים מאחור, להבין שבריצת מעקב שני רחובות שלמים ואז רואים שנעצר. ואחרי הבית של חסיבה עיד, שבזווית מתאימה להתכונן מוסתרים עד שזזו. זה שגרמתם, אמר פואד, לאסור את המשוגעת.

איש שמרגיש חשוב. אולי מפני שנמוך בקומה ומי שיגיד
מכוער. לכן מבליט את הכוח, את ההשפעה, להגיד, תבואי ביום
גימל בעוד שבועיים, ורק זימון ראשון בשרשרת ארוכה.

הדרך שיתייחסו בכבוד.

ואמרתי, לא שלי, ועוד לאחת כמוה, נאידה זיידאן, שקשים
בשבילה גם בלי התוספת הזאת. וקורץ, שרק כפתיחה.

מצחיק את החבורה כי ממזר. לא בעיניים שלי. ומה שאגיד רק
מגדיל את הכעס, לכנות צדיק תמים. ובעניין השעשוע שאי־אפשר
בלעדיו בחיים כמו שלנו.

להדגיש שגם זו, נאידה, אחת משלנו.

לכן, צהל פואד, מדביק בצחוק את כל השאר שאומר, להכניס
טעם גם אצלה. וכמו מטורפים מהבדיחה שחוזרת גברת עדילה על
המלים שלו, בהדגשה גסה, להכניס להכניס, להכניס טעם.

ויצאתי. הרבה יותר בכיר לעומתי אם ירצה להזיק. וגם עדילה זו
שלתקוע מלים רעות יהיה תענוג בשבילה. בין האנשים בפרוזודור
ומאחורי רצות הקריאות דרישת שלום בבית.

לכן להיות הנאה כאן על הכביש שמתקרבים שני הנערים להרים
את הקרש והגבוה אומר, רק ליישר את המסמר, מתאים לשים שוב.
הכרזה שהצליח.

כמעט בגובה של פואד, זה כנגד זה, ודווקא האחר שיותר נמוך
משניהם, בצליל של חיקוי שמבקש לדעת אם לא מוצא חן
בעיניו. תגיד, תגיד ארון בכר, שנוכל להעביר את התלונות
למפקד.

וביד לתפוס בעץ, מושך בתנועה מתגרה ששורטת. מכריז, זקנים.

כשכבר בדרך לפנות אל הצד שיוורד.

להיות צומחת בבית שותק, ילדה יחידה, ורק שירים של זקנה על ארץ קפואה משלג וזאבים ביערות. סוג עצוב, להיות גדושים תפוחי־אדמה וכרוב וקמת, תכשילי שבת שנמשכים שאריות לכל השבוע ורק לחמם בסיר מפויח, תערובת פשטידות טובעות ברוטב להיות טעם אחד עד שריק לגמרי.
חינוך לגמור כל מה שבצלחת.

ילדה רזה משחקת באבנים, מקפצת בין המשבצות זריזת רגליים. לחפש דרך אליה מאז שעוד תינוקת, מושיט אצבע לגעת בלחי וקולות צפצוף לעורר צהלה, עד שמתחמקת מן הברכיים, אומרת די. והאם בגערה, להקפיד על הנימוסים.

עוד היו טיולי השבת אל חורש משק הפועלות, אקליפטוסים עבים שכורתים ושבים לצמוח, עולים ענפים רעננים מתוך הגדמים, וכמו פינות סתר, לדמיין מערות, ואנחנו מהצד איך שקועה בחלומות, מתבוננים להגיד, זו הבת שלנו, ילדה בודדה. מגרפת עלים יבשים וכמו מחרוזת שתולה פסים פסים ולא מתעייפת. עד שאמרנו, ערב, לחזור לפני שמחשיך.

לפעמים מטפסים להגיע אל התל, קירות אבן מסותתת, ובזהירות מהאיום של צמחי הסירפד שממלאים את התהומות. אם תמעד חלילה. לא רוצה לחשוב על האפשרות הזאת.

דקת בשר ובקלילות מזונקת מאבן לאבן, ריחוף ציפור שמאיפה בא, לא המשך לשושלת המופרת שחלש ושמן המבנה, גוף רך. זהירות, אני גוער בה, ורק צהלת תינוקת שאומרת שעשוע, ומה בסדקים, חרסים, שברי זכוכית, וכמה צבעים.

מתי בנו את אלה, מתי שברו. כי מוכרח במלחמה להבקיע את החומות. ולא מגיעות השאלות אליה, רק מחטטת בפניות, והבוץ

על הבגדים עד שמוכרח להזהיר. אמא חולה, אני אומר לה, כל כך כואבת ומי יכבס. ועונה, סבתא.

וזה זקנה שכמה יכולה. להזכיר את השאר, בישול וניקיון ותפירה, כל הגרביים שאורגת חוטים כמו מחצלת לאחות את החורים.

תקופה שקשה במיוחד וצריכה להבין, לתת יד.

אמא תמות, היא אומרת.

לדעת שביד אלוהים.

בעצמך אמרת, היא מתעקשת, עד הקיץ.

רק מעט תקווה, כי התפשטה המחלה אל תוך האיברים ונאחזת

עד שמוכרחים ברפואות שמערפלות את המוח, את הכאב. עד

שמבקשת למות.

מה שבידינו, אמרתי, התקווה.

ולא מותרת.

מהצד להציץ איך חופרת בקרקע, למשוך חרס ירקרק, ומנגבת

בקצה הבגד. להרהר זו שלך, ובבוא השעה תהיה נשאר רק בה, ומה

באמת.

לא את העיקשות לסגור עולם לעצמה.

ואמרתי, נאסוף יחד ויכולה בכיס שלי לצבור עד שנחזור הביתה,

הנה.

ובבית תחזיר, היא חוששת.

לראות מתרומם כמו קיר, ואיך לעבור.

ה.

כשעוד קטנה כמעט תינוקת, ומי שנכנס מניח יד מלטפת על

השיער, ויכול צביטה בלחי. אותות חיבה. בין הדיבורים שאיך

התגלגלה כזו אל המקום שלנו, לכנות צוענייה. והאם בחיך

מזמינה לשבת ועל מה שאצלו בבית, הבריאות של הזקנים, ואחותו
אם חזרה מהעיר שעובדת שם פקידה בממשלה. תהיה משבחת את
העוץ, בחורה צעירה שיוצאת אל העולם וכך מזדמנת בין אנשים.
מעשה שמוכרחים להעריך, ומה הדיבורים, פטפוט מאחרי הגב,
שאולי מקנאה אולי מצרות עין. תעשה רק טוב הנסיעה הזאת. אם
לא, רק לשבת בין הקירות, או עם חברה שמזמינה לשוטט
בסמטאות, ואת מי יפגשו, אחד גאזי גסטון או נטור פרח שלא
מתחברים אל היופי שלה, ומבנה הגוף, צורה שמחייבת.
תתקריבית, אומר זה, ותופס בילדה להרים אל הברכיים,
והכיניו קוקייה.

וחשבת, אם מושכת להתרחק מהביטויים שלו שמעוררים חשד,
ואפילו לא, כבר יהיה מנקר במוח חוזר ומטריד. ולא שאלתי. רק
החפוש, ניצוץ בעיני אנשים כמו קריצה, לנחש מה יודעים, אם
מחליפים מבטים שמחברים לשותפות. אישה בריאה שבנויה להוציא
ולדות, שדיים שצריכים להניק, וכמה שנים בלא סימן עד
שמתלחשים. קודם אולי ביניהם ואז השאלות, להסביר שמתוך רצון
לעזור, דאגה כנה, ואם לא כדאי להתייעץ ברופא, לגלות את מקור
הרעה. עולם שדוהר קדימה, ומה שפעם בתפילות כבר מתקנים
בכלים מדעיים. ועניתי שבבוא העת, אם לא יפתר מעצמו, ורק עוד
פרק זמן שקצבנו בינינו. מוטב בסבלנות, הסברתי, להקטין את
המתח, את החרדה, ויהיה מגיע בהיסח הדעת. דיבור שאולי מענה
למטרידים. לא די טוב עבור עצמנו. להיות צף ועולה בחגיגות העיר,
מול מחולות ילדי הגן וקולות המקהלה שצומחים גבוה. להיות מרגיז
השקט בבית ושניים ליד השולחן בערב, כמו זוג קשישים שכבר
לכדם. לא די אירועים לספר ממה שבמשרד וממה שאצלה שיחות
שכנים. ואמרת, אם נצליח לשמור על שלנו מול הכוח שזורע
מחשבות ולאט-לאט נובט הספק. לראות את הפחד בעיניים שלה.

ואמרתי שרק כדי להועיל, ואת זה מבטיח. מפני שמבין את הדאגה להיות דין מוות אם יגיד שמיובשת. ובחיוך מר, שבוודאי אצלי מה שחותרך בלב שלה, מקור הרעה. על זה להתנצל.

ימים שמצטרפים לתקופות, שנתיים ושלוש, ועד שבחמישית את הידיעה שתופחת הבטן, והאם כביטחון, בגלל סיפורי הזקנות שיכול מהדמיון להיות כאילו אמיתי עד שמתכווץ בלון נקוב. ואמרתי, ללטף את הבשר, לגעת במקומות החלקים, בזמן שרועש על הגג גשם של ברכה. בזמן שלילה. נמוכות העיניים שלה, מכוונות למטה ואיך תפרש את המבוכה. כל השנים שממתינה למצוא רמז עד שכבר נואשת לגמרי, וכבר אחת אם כך ואם כך. ואמרתי, לבטא את התודה, ויכולה לבטוח שבלא שאלות. דיבור אל עצמי. ואליה, יד מחליקה להגיד את האושר. אחר-כך להגיד, מה שבידינו התקווה.

כשכבר תינוקת, מטפסת על אבני המצודה, אם בת שלוש או ארבע.

כי חדרה המחלה אל הבטן פנימה מكرסמת באברים עד שתתחנן לגמור. והשאלות.

אם דיין אמת שופט כל הארץ, לא להבין את הדבר הזה. וכשכבר חלף, את הסוד, אם איתה יחד אל הקבר. זו הזקנה שמחרישה בפנינה לתמוה מה יודעת.

ונשבעתי שבלא שאלות, ועל העיניים כיסוי שכמו חיוך, כאילו קל. להגיד איך רזה בגוף וצריכה למהר ולצמוח. לכן פרוסה ועוד פרוסה לטבול בשמן, וחתוך מלמעלה בצלים ועגבניות שמגביר את התיאבון.

מוכרחה לנסות את הטעם עד שתתרגל.

ולא מסכימה.

להתבונן על הגודל, כזו שחייבת לעשות כל מה שתאמר, אם לא בדיבור, יהיה בדרכים של כוח. תרים קול או את היד, להגיד, לפי ההתחלה איך ייגמר. ולא מזיזה את הפנים; כאילו אין. ואת שכבר זקנה, איך לא מכינה את המשמעת וכבוד האב. להתעקש על אלה.

בימים שעוד הרבינו לעשות אצל הקבר, לקרב אל האותיות שכתוב השם, ומלמטה המלים בדמי ימיה. תהיה מעבירה את האצבע על השחור ומדקלמת מהזיכרון עד שדי, כי רוצה להתרוצץ בין האבנים האחרות, לשאול מי כאן מי כאן, וכמו עולם חי. אם מדמיינת את אלה שוכבים מתחת למצבות, והיא ביניהם דוהרת כמו מכונית מפוזמת רעשים, עד שקראתי לחזור. כל הכוח שמוציאה ומאיפה לוקחת.

התפקיד שלך, טענתי, כי נכדה יחידה. להרגיל למאכלים שעושים משקל, לחם וקיטניות ותירס, המזון האמיתי. וכאן יושבת מולי ובמזלג מלקטת פירור ושניים, שבאי עגבניות שגם אם יום שלם לא תשבע.

הנכדה שלך, אמרתי, יודעת שיתומה.

ולא עונה. זקנה שתקנית, שמה שחשוב, הניקיון והנימוסים וכל הסיפורים שמספרת דברי תורה. והסברתי שכאן בארץ הזאת, להיות זריז וחזק, ומי ששווה העור שלו, פרוע בשיער, ומדבר שכך מה שחושב, ולא אכפת כולכם יחד.

הדרך האחרת שמציע, לכופף את הראש.

היו מעמידים פנים כאילו סתם נמשך מעצמו. שמש שעולה בבוקר וחוזרת לעלות ביום השני. לפעמים גשם. ואם תבקש את התשובה לדעת מתי הזמן האחר, איך יביטו להביע השתוממות. אדון לקט וחפאז טוויל, אפילו מי שיותר טובה, סמיה שוקרון,

שבעצמם לא מתעוררים אל בוקר של מעדרים, להתכופף אל עשבי-בר בין נבטי התירס, ובערב כבר גמור הגב לרבוץ ולא לקום. ואמרת, כל האחרים שמצליחים למשוך רק בגלל התקווה, מתי היום שלהם.

מפני שגם הפקידים, לכוון אל עצמך. ועניתי שנכון, אם מכנים סעיף ראשון, ועדיין בלא תשובה.

לחשוש מכאלה דיבורים.

לכן מוטב בדרך האחרת, שמייצעת אמא שרינה להשאיר את הדברים. ומכופף את הראש שתעבור מלמעלה, זאת אומרת הסערה.

להישאר בחיים, הסברתי לה, כי סבתא שאוהבת, ועכשיו תתבונני על הרגליים שלה שלא מסוגלת להזיז.

ואמרת, השם ירחם.

כבר עייפה מול כל אלה, וכאילו השיגה האש מכל העברים ומקיפה, עד שאומרת מוטב לחדול. אומרת די. ובמטלית לחזה את העיניים, את הפה, כמו לבקש מחילה.

7.

מי שיגיד, כך בדרך הזאת שקושרת את הרגליים. עטופות בשכבות של גבס, לא להזיז לא לזוז, וכשלוחשת שצריכה לשם, אל בור השירותים, רק כתנועות שפתיים שלא נשמעות.

לא תפקיד שיכולה אחת זקנה שבקושי את עצמה. לחשוב שמחר אולי גם היא כאן על המזרן, בצד שתי אלו, ואני מזו אל זו להבריה את הזבובים. מכל השאלות ראשונה על שעות המשרד, שמוכרח להקשיב לקהל, מוכרח את הנוכחות. לשער שמחפשים תואנות, להגיד על האופן שממלא את התפקיד. כל הזמן מתרחקות

המחשבות מרחפות במקום אחר. יגידו שמבינים את הסיבה, את הדאגות, גם משתתפים בצער. בכל זאת לשים ראשון ברשימה אם כתוב מלמעלה צמצומים. ופואד בכר יסביר את החובה לעזור. כמה צרות יהיו נופלות על כתפיים של איש אחד. ובבקשה לשים לב שמאיפה באו, מאלה אנשי הצבא שמכנים אויב. לכן לדרוש את הסיוע שמוכרח מהעם, להזכיר לציבור את המחויבות למי ששילמו בגופם ממש.

מלים גבוהות בפי אדון בכר.

ואמרתי, לא מכיר את אלה שמכנה ציבור. בינתיים לתת אוכל לכמה פיות מכסף שמשתכר ביושר.

אם על חשבון השירות למשפחות, מתעקש בכר, לא יכול להרשות בשום אופן.

לצחוק בפנים שלו.

ממש פינה אחרונה שמצמיחה עשבי בר, וצחוק מיוחד כשמשמיע מול אלו כאן, פקידות המזכירות, שכל בוקר רק מורחות את הצבעים, אבקות לחיים, ובעניין הציפורניים רק את הרגע שמתחילות, לא מתי מסתיים. ארוכה ונמשכת מלאכת ההשחזה עד שמתפוצץ הראש מהרחש.

לא לנהל ויכוח שמוריד מהכבוד שלו.

ואמרתי, אלה כאן בוודאי כל מה שדוחסות לראש רעיונות שמיטיבים עם הציבור. אולי את המשחות שנותנות ריח להנעים לממתינים בפרוודור. עכשיו די גם לי מהמלים היפות שכמו שכבות צבע על צבע.

אחרת לגמרי כאן אצלנו.

להגיד שיכולה לצאת, לשבת אצל השער, לנשום אוויר. אישה זקנה שמבקשת לסיים בשקט את הימים שנשארו. ואם מצליחה לנמנם, אדרבה, לברוח מהמחשבות. עוד מעט יהיו שבים מהשדות,

אנשי המעדרים, פועלות העישוב, בצעד כפוף שמתרומם ויורד
הגוף כולו, להקטין את הכאב. יכולה לשבת שם, להתבונן.
ואומרת, להפוך מהגב אל הבטן, כי לא מצליחה בכוח שלה.
ובאנחה מתרחקת טענות אל בורא עולם, מה שעושה לכולנו.

חלש האור בחדר, נכנס מהדלת צרור קרניים שלא מתפזרות, עד
שמתרגל לראות את הערמות. עטופות בשמיכה ורק הראש אם
מוטה אל הצד. לא של מרי שהפנים למעלה, רק זו שמטמינה
בשמיכה להיות נחבאת.

די, אני אומר.

להרגיש איך מתגבר הכעס, נשפך ברווחים ומטפס אל הגרון. לא
המלה הנכונה, לכנות בחילה, לכנות ייאוש, ערוב של כל אלה, גם
עייפות. ומזה בקוצר-רוח, להגיד, די.

איש בעל גוף. יכול הכינוי, שָמָן. להשוות לאחרים שכמותי בגיל
ואותה הצורה, מוסה אפריאט או אדון אבוהב. אחד שמתפרנס
מהרכוש שלו, והאחר איש של משכורת. ושם אישה מבוגרת כמעט
כמוהו וילדים ארבעה חמישה, שבעיני האנשים מעמד נכבד,
שאומרים, תרם את שלו לקהילה. וענית, לא אשמתי שמתה, וזו
האחרת אולי בגללי, להרהר בדבר הזה.

כל השרשרת ומה שאחר-כך, שעשתה להציל את מרי. ילדה רזה
שאולי כהה העור לעומתי, ואם בחטא הרי שתקתי.

לכן לחשתי, די. ומעביר את היד על השיער שלה שלא רך
וכאילו מזיע, להחליק עדין עדין, בבקשה לשוב אלינו. ימים כאלו,
אמרתי, שלא תדע לאן מובילים, ואם יבואו ברעש חיילי אויב
שמבקשים להחריב, כל-כך חזקים לעומתנו ואכזריים וכנגדם
עומדים עמוסי בעיות.

ימים כאלו, אמרתי, שממלאים ייאוש.

מי שפתח בדברי מחאה, אומר, מאיפה הסמכות להיות אדונים על הציבור, האופה קדומי. ועוד אומר, עניין קטן הנזק מהמסים, שלוקחים להשתמש לעצמם. גרוע פי כמה הנזק לעסקים.

איש נמוך ומוצק שלא אכפת מה לובש. וגם המלים קצרות, לשוב אל התנורים שמוכרחים להתמלא. צורה כמו כיכר לחם, צוחקת סמיה שוקרון, ובאותו הצבע. פתאום מחויב לשלם כסף שאולי רבע מכל הרווח.

פחות אכפת כך וכך לירות בטרות של נייר, שכואב כמו מכה. חמור בהרבה כשלוקחים תוצרת טרייה, מאה לחמים בכל יום, שממש להוציא מהדעת, כאילו חותך בבשר.

לשאול למי מחלקים ולפי מה הרשימה. זהו שמבקש לדעת. רוצה לשמוע את המלה עניים. כאלה שדי בלחם ישן, ותודה גם על זה.

דיבור מכוער, ענה סלים חורי.

ואוסף את האנשים להשמיע באוזני כולם, לשמוע את הדעות. של אדון מנצור שמציג את הסיפור ההיסטורי. נדבק הסבל כשהולכים לחור, ויכול כל אחד לפגוע, טורפים כמו חיות. לעשות את החשבון, מדגיש אדון מנצור, שהיה צריך לגדול פי עשרה המספר שלנו.

פי שנים-עשר, מתקן המורה אבוהב.

שנים-עשר, מסכים אדון מנצור, לא מתווכח על זה.

אלו שנשארו בכל הארצות, קצת פה קצת שם, ומגיעים מכל הפינות, כאלה שבצבע לבן ובצבע שחור, וגם הצורות. לפי התנאים שחיו ביערות ובמערות, ומפנפים בספרים הקדושים להראות הוכחה.

ממש פלא העם שלנו.

אחר לגמרי הדיבור של המורה אבוהב שלא משתומם על הוויכוח ששומע. להיות כמו נוף, כמו הרים, שמקרוב קוצים וסלעים, חתוך השטח בתעלות. אחר־כך תצעד לאחור עד שרחוק די לצבוע בתכלת וחקל כמו ציור. זה המָשֶׁל.

יכול להיות בטוח שכך בכל זמן, ואחרי אלף שנים שרים את הנס, ואיך היכו יחד באויב לטהר את המקדש, לקבוע חג לדורות. דיבורים על הלחם שלי, משיב קדומי, באמת יפים לאוזן. רק לחם, אמר אדון מנצור, שבכמה מוכרים כיכר. וחורי הסביר שמוכר לנו, זאת אומרת מהכיסים שלנו הרווחים. אז מחזיר חלק לקופת הציבור.

עניין גדול, ליגלג חורי, בזמן שאחרים את החיים שלהם. ומבקש בהרמת ידיים, מי שתומך בדעה האחרת, אחר־כך מי נגד. הנה.

להיות מופתע כשבודק את הפרטים, להגיד, את היד שלך לא ראיתי בין אלה שנגד, אולי לא הצבעת בכלל. למצוא את השביל שבאמצע, ענה אדון טוויל.

וסמיה אמרה שנהיה קשה אם התחילו פותחים את הפה. לכנות מאבק גלוי, ומוכרח לעשות ויתורים לקבוצה הזאת שקוראים בעלי עסקים.

אולי חכם לקבל את זו העצה, להיות מאבד קרב ובסוף מנצח. במלים של פואד בכר שמדגיש את ההבנה שלו לנתח מצבים מסובכים. ושאלתי, איך יהיה משפיע על החיים שלנו, לדעת שתמיד משלמים את המחיר.

אנחנו הקטנים שמצטופפים למטה, אמרתי, לא אכפת רגליים של מי על הגב שלנו.

אולי יותר פיקח משחושבים. כי שולח לעבור מבית לבית,

לרשום בדיוק נפשות ואת הגיל שלהם, וממה הפרנסה. ניתוח שצריך באופן יסודי, ואת הנתונים בצורה מסודרת להניח לפני כולנו.

יכולים להגיד, חודש שלם עד שיהיה מוכן. כי איך בעזרת ילדים שרושמים על הדף, גם מציירים את הרחוב ומספר הבית, לצרף מפה כללית. אפילו חודש שלם, ענה חורי, אפילו חודשיים. בסיס לכל המעשים בהמשך. אחר־כך אם תבואו בטענות. בינתיים נמשך כמו קודם.

מי שהתפלא על הכוונה שלו, אולי מושך להאריך את הזמן, ובאה התשובה במפתיע. פתאום בבוקר, כשרוצים להעמיס את הלחם ומוצאים דלת פתוחה, מוטל הגוף לפני התנור כאילו ישן. לפי הסיפור של צאלח זיידאן ששולח את היד ותיכף נבהל כי לבדו ויכולים להגיד אתה. לכן ממהר אל השכנים להביא לראות, והשאלה למי להודיע.

חורי אמר, תיכף את המשטרה. שתחפש עקבות. אולי סימני אצבעות על הצוואר שלו, אולי על הידית של הסכין. לנחש את השעה מתי, לפי קור הגוף, לפי הלחם שממלא את התנור, שרוף לגמרי.

איש שעובד לבד, בלי שום עזרה. עכשיו מוכרחים לשים אחר שימשיך. מוכרחים להכין את הלחם. ואמר לששון, תפקיד שמוטל עליך.

מהפה של רונה אפריאט שממש בית ליד בית. גם קרובי משפחה מהצד של מוסה, ומסבירה ששום רחש. כך צמודים שיכולה לשמוע אם מקיש בדלת, וכשמגביהים את הקולות, תיכף אומרת, זה וזה מתווכח עם הגיס שלך. דווקא בפעם הזאת היו מייללים החתולים בחוץ וכנגדם הכלבונת של קדומי בנביחות עזות, שומרת מרחק מפחד. ואמרה למוסה, תסגור את החלון, אחרת איך נצליח להירדם.

קול שמכרסם באוזניים צליל משור ועוד המלים שמשתמשת
ביטויים גסים, להגיד, עדר זכרים שמריחים אחת מיוחמת, חתולת
אשפתות רעבה. וכדי לזכות, כל מחיר שבעולם, גם את החיים
שלהם. בינתיים תקועים מתחת לחלון, משמיעים יבבות מאיימות,
תזרוק אבן לא יוזו. ואמרה חסיבה עיד, דבר שעושים גם מהעבר
האחר של החלון, ורק ששם לא צריכים לחשוש מאבן. הוא, הו,
שאגה רונה, דווקא ממך, שאולי מגיעים לפי כרטיסים והאחרון
כבר לכל הלילה. זונה בעצמך, ענתה חסיבה, וחורי צעק, די.
פחות פיקח משחושב, כי הזדמנות להעמיד בשורה, לברוק את
האצבעות, ומעכשיו נשאר בידיים שלהם, מתחיל בצאלח זיידאן
ואחריו שכנים וקרובים וסתם אנשים שאולי בגלל הכסף. הרי
הזדמנות לברוק לפי ההחלטה שלהם. פתאום מקיפים את הרחוב
ומכריזים, כל מי שבבית שלו, להמתין ולא לזוז.

ח.

בתנועה שכמעט זוחלת. ממלמלת שלא מתרוממות הרגליים, כאילו
דבוקות. עניין שהולך ורע, וכל המכאובים שאי־אפשר להתרגל.
סתומה הנשימה, היא אומרת.

מהשער עד החדר כמה המרחק בצעדים. ואצלה עשר דקות
לפחות, כי עוצרת לנוח, להחזיק בקיר הגדר ובעצים שצברנו לחמם
מים. לא ממהר אליה לעזור.

לא סובל את המגע של גוף זקן שאולי מהצטברות הזיעה וכל
מיני רטיבויות, אולי ריקבון של מוות שמתחבא בתוך ערימת
השומן, מדיף ריח רע.

מעבר לקיר קולות השכנים, מוסה אפריאט שקורא לאישה שלו,
ועונה, תיכף תיכף. בקול גדול לזרו, ואז רעש הארון שמכסה את

המקום שמחביאים. ואמרתי, מי שהרג, אם כדי לגנוב, ויותר גרוע
אם מזימה להשתיק.

הוי, היא נאנחת.

כל האנשים שיצאו מוקדם בבוקר איך ידעו מה קרה. ואת
ההוראה להישאר בבית. לא כמו פקידי המשרד ובעלי החנויות
שמזדרזים לסגור, שכבר הגיעו החיילים אל המרכז המסחרי,
מאיצים בילדי בית הספר, ואתנו בדחיפות.

לרוץ לרוץ.

חוסם ליד הסיבוב שמתחיל הרחוב שלנו, מצווה ללכת מסביב.
והסברתי שרק עד הבית ממול, כאן אצל הזקנה שיושבת, לא יודעת
שגם היא.

משם למטה, התעקש החייל, ואת הנשק תוקע אל תוך החזה
שלי.

תלכי הביתה, צעקתי מרחוק.

מעבר לשורת הבתים שמפנים גב אל גב וכך הופכות לשתיים,
שתי שורות. ופירוש שמוכרח עד הרחוב הבא, ושם הרי אחר
שעוצר להגיד בחזרה למעלה. להיות רטוב מזיעה, וגם משא השנים
ומטען הבשר עושים מין לחץ בחזה עד שמרגיש את החולשה
ברגליים ובידיים, מעטפת ערפל שלא חוסמת קריאה להתפזר.

טוב טוב, מוותר החייל, אבל בזריזות אחת ושתיים. ומושיט יד
לעזור לקום מהעפר והאם מהמים שלו להרטיב את הפנים.

כי התעלפתי, הסברתי להן, ועכשיו כבר הסכים לפתוח את
המעבר וגם את מונירה אבוהב שמתנדבת לעזור.

בדרך הזאת.

וגערת שיעדיין יושבת. לא קלטה את הקריאה שלי, והאם
חירשת לגמרי, לא מבינה את הסכנה שעושה לכולנו, למשוך את
האש.

היו יריות שבאות מרחוק, מתחזקות והולכות, ואנחנו שותקים מהתדהמה. עכשיו כבר קרובות גם לכאן, ואחריהן יללות האנשים, הרבה קולות. אחד שהתפרץ אל החצר שלנו, כפוף הראש שלו, עד שנופל על השביל. לדעת שמפועלי העישוב, לפי המעדר שעל הכתף, ונופל איתו ביחד.

דם, צעקתי.

ורואה שמרימה מהמיטה את החלק שיכולה להזיז, הראש והחזה. ואת השאר שבתוך שכבה של גבס לא מסוגלת בשום אופן, ורק להתגלגל לרצפה.

תשכבי, צעקתי. ובמהירות תופס בגוף שלה ומחזיק.
הורגים את כולם, היא ממלמלת, ותיכף התור שלנו.

ט.

אולי אחרי שעתיים, עד שהבנו. כשכבר חדלו ההתפוצצויות, ובמקומם קולות אנשים שקוראים לצאת לעזור. היו אחדים מתכופפים ליד הבית של חסיבה עיד, צועקים רופא, צועקים דוקטור סמוכה, ומרימים ביחד לסחוב אל תוך הבית. ונפנפתי לכיוון לכאן, לראות עוד אחד ששוכב על האדמה, גמור לגמרי. לא להבין איך הגיעו אלה בשעה שלא ערב, לא הזמן לחזור. מוסה אפריאט דיבר שעוד הרבה כרחובות האחרים, הרוגים בכל מקום. בדרך הזאת יגמרו את כולנו. מה שהרגיז את ששון לצעוק, ואנחנו בחזרה. שקט, ביקשה אמא שרינה, לא שעה למריבות, אבל ממשיך בשלו לננות תבוסתנים, בגללכם הסוף של כל המפעל, כי בלי אמונה. שקט גערה אמא שרינה, שקט. היא כרעה על הברכיים אצל האיש, מנסה את הנשימה שלו ולא היתה, ללחוש, מת. תביא שמיכה לכסות, אמר טוויל.

אחר-כך לקחו החוצה, לרכז ליד המועדון. יהיו עושים לווייה רועשת כמו הפגנה. לא יוכלו להפריע לקבור את המתים. הביטחון שלו כשמשיע אמירות שאולי רק דעה פרטית, שאומר, לא להקטין את המתח עד שיהיו מוכרחים להתפנות מהמקום, לחזור לארץ שלהם. אם יהרגו את כולנו, מילמל מוסה, מוריד את הסנטר אל עומק הצוואר, לדעת שכבר מזדקן והולך, מתכסה קפלים של עור רפוי. הוא החזיק בצד של האיש המת, מכווץ את הידיים לתפוס בכגד ולהרים, ואני מולו וגם ששון וחפאז טוויל, ואמא שרינה מאחור, מבקשת להתייחס בכבוד, לפחות עכשיו, כשכבר בדרך האחרונה.

י.

מתוך המבטים שלה, טענות בלא מלים, לבטא אשמה. וכשמורידה אל הרצפה בגניחה שרק אל עצמה את תחושת הכישלון. איך הבת שלה שכבר קבורה מזמן משאירה את זו הילדונת להתפתל שבורת עצמות על גבי המזרון.

ואמרתי, די סבתא די. מפני שמצטרף אלי הכישלון שלה.

הרי שום קושי לנחש את המחשבות.

מעבר לקיר כבר יורד הערב. מגביה צללים. ומה שנכנס אל תוך החדר סמיך הרבה יותר. לשאול אם להדליק את המנורה, והתשובה שלה שעוד מעט, עוד רגע, כמו לשים רווח.

עד שתמלא את הנפט, להיות נספג ועולה בתוך הפתיל, ואם תתפוס האש בפעם הראשונה, כמו נס, ואז לכוון שלא יתפייח.

עניין שבכל ערב, שעה שלמה.

מאלה הפתילים שהביא שוקרון, מציאות שמגלגלים פסולת במחיר של כלום ומוכר בהנחה. עשה את החשבון השלם, כמה

חתיכות מאז התגים, להיות בטוח שהפסד. ועוד כל ההתעסקות הזו עד שעובר בחריץ, בתוך כך נשברת זכוכית מתנפצת בלי אזהרה, ואז מה.

יענה, להגיד תודה גם על זה. כאילו עומדים בתור להציע מבחר מינים. אולי יורידו את המחיר ובלבד שנסכים לקחת. צחוק אני עושה לו בהערות שלי. וסמיה נאנחת, אומרת, איזה זמנים.

כי מהחומרים שצריכים לצבא. לכל מי שעושה את המלחמה הגדולה בתנועה ממקום למקום, לפעמים מסתער ולרוב בנסיגה מעוררת פחד. חיילים של אוהלים, לא כמו כאן שרק את הסיבובים שלהם, שלושה ביום, בין ארוחה לארוחה, ומהשעמום מוכרח שיצמחו המעשים.

בהדגשה שכמעט תמיד עם עזרה שלנו, אחרת איך יצליחו. נשרף שבקושי מחזיק יומיים, אמרה חסיבה, להוריד את הוויכוח בחזרה אל החנות כאן, לא צריכה דיבורים גדולים על המלחמה וכאלו, לחשוב שנותנים חינם את הפסולת הזאת. יכולה לחפש במקום אחר, התרגזה סמיה. וגם למצוא.

תיכף מוכרח שיתערב אלברט, לקרוא, הי אתן השתיים להירגע להירגע. רק לראות לאן הוביל משפט שלך אדון אבולפיה, שעוד מעט יתלשו שערות. והנה גם אדון מנצור. ערב טוב, ערב טוב. נשרף שוב, אני אומר אליה, ואולי יותר טוב בידיים שלך. ומנענעת בראש להראות איך רועדות. סוף הדרך, היא לוחשת, וכל הדורות הקודמים כבר מתים לגמרי בלי שום זכר.

אולי לחכות עד שיספוג את הנפט, ותיכף להנמיך את הלהבה שרק תציץ קטנה כלפי מעלה. לא די אור לקריאה, ולשם מה. לא די לתיקון גרביים שצריך את העיניים חדות, להפריד חוטים אחד

אחד. לא מסוגלת במצב שלה ומה שנהיה קשה עוד יותר, הנה תראה. ואני אומר, כל הזמן שבעולם, כי הרי סתם יושבת. לא עושה, וכבר התרחב החור עד שהנה הנה יציץ מתוך הנעל. ועונה שכמו מתה, ואם מוכרח שתמות ממש. ורק מצפה להספיק לראות את הילדה חוזרת לעמוד על הרגליים. לא מבקשת יותר.

הרי לא אשמתה ששוככות כך.

מעל התקרה קולות גירוד בזמן שרצות על הגג לטאות, אולי עכברים, חיות של חושך. יכולה לטרוף אותם אם קטנים, לאחוז בפה עד שבולעת, וכשקר שוכבת, לא מצליחה לזוז. לכן לא אלה. פתאום יהיה טופח מכה בכנפיים ומין צריחה של מאבק שלא מועיל. לדעת שציפור.

נועה

א.

היה סמיך האוויר ודחוס וכאילו נפתחו האוזניים לשמוע את תנועת היקום, רועשת מכל הצופרים שבעולם. מה שאמר אפרוני, מבקש לדמיין את המהירות, סיבוב שלם ביממה. לזכור את אורך ההיקף. לכנות מוסיקת רקע לשקט, שברציפות מרגע שנולדנו. לכן כאילו אין. בסיס לכל רשרוש שמעליה.

זה אפרים שטיין, המורה לפיסיקה מהתיכון, הסברתי, שקוראים בחיבה אפרוני מפני שצננס. ומציץ אלי ועדיין שומר על קצב הנסיעה, ובשאלה אם חשה בטוב.

ועניתי, לא.

אם רוצה שיעצור.

אתה אבא שלי, הסברתי, והיא אמא.

ושותק, מחכה שאמשיך.

להיות באמצע, לא לצד זה או זה.

ועוד בצד הלא-נכון, הוא מוסיף בחיוך.

הלא-צודק, הדגשתי.

להיות בוקר יום אלף, שחוזרת אל המחנה שלי. ומציע להוביל עד התחנה הגדולה. ורק כשכבר ממש בדרך מוסיף כבדרך-אגב שיכולה הרבה יותר, כיוון שבעצמו בדרך צפונה אל העיירה ההיא

המופרת, שיותר ממחצית המרחק. וכמתנצל שלא אמר בבית.

לא אוהבת את המקום ההוא, אמא שלך.

ועניתי שלא מבינה למה.

מתבונן בכביש קדימה, מרוכז בחוזקה, להעיר שמחוכמת מאז שבמסגרת הצבאית, והרי הפקיד בידיהם ילדה שתום נעורים על שפתייה.

רוצה להישאר מחוץ לסיפור הזה, אמרתי.

וטוב שכך, ענה, כי צעירה מלהבין:

אחר-כך שתקנו וחשבתי אם להוסיף רק הערה עלי ועליה, שמחכמת. לפעמים מבלות יחד שבת, או סתם ערב פנוי. מרחק של שעה אחת ממני אליה ולא רוצה שיתקלקל הקשר. אם להגיד.

מפחד שיפתח מחדש, להתחיל בדיבור סתם, הבעת תקווה, חלילה פן ייפגעו היחסים בין שתינו. אחר-כך הסברים על הרקע שכל-יך מוזר ומיוחד ואיך לצפות שיובן. לא נער שנתפס למין התאהבות, והדוגמה האחרת שכמין הרפתקה חולפת, יפת מראה שמעוררת את היצר. והרי נבונה למדי להבין שלא זה ולא זה.

לא רוצה את הדיבורים האלה.

לכן לחפש פטפוטים אחרים. על תנועת כלי הרכב שבכזו צפיפות כבר השכם בבוקר, ומזג האוויר שמסרב להוראות החזאי, נמשך הקיץ אל תוך החורף בלי ציות להוראות מלמעלה. כבר נתנו את הפקודה להתכסות בכגדי חורף. עשויים צמר חם מרטיב בזיעה. וכל התחנונים שלפחות בזמן השיעורים, להתיר הסתפקות בחולצה.

כל ההסברים. ומשיב בסירוב מוחלט, בלא לנמק. ורק הסיומת, האם ברור, שמעניקה גוון צבאי, כי סגן-אלוף כמו אמא. אחת כמוך, אמרתי לו, אצלי בבית, ותמיד מוסיפה הסברים. ועונה

שאישה. לא תחמיץ הזדמנות להאריך בדיבור. לצחוק, כי לא מכיר את אמא.

לכן אותי כתחליף, חייד אבא, לקלקל את כללי עולמו של ההוא. סגן-אלוף גידי, אמרתי.

ולעצמו מרשה בלא מעיל עליון, בלא כומתה. לפעמים בסנדלים אל חדר האוכל. בטוח שלא נתלונן. לא נעיו.

וסיפרתי איך משלח עקיצות, אמירות מתוחכמות. לגשש, לבחון את הנכונות, כי מורות כולנו שנאבקות על התפקידים, על לוח השעות, לתת דברים בתמורה. נבל, אמר אבא.

כאלה כולם, הסברתי, בריחוק מהנשים שלהם, מהילדים, ומה אכפת.

ועכשיו שתיקה עד שאמרתי, השתתקת. ומשיב, לבחון אם חבויה ביקורת וממהר להרגיע את עצמו שרק התחכמות.

מתבונן בי. ילדה גדולה. נשבע שרק עכשיו הבחין. מרחבים חרושים כמו גוף שקולף עורו, ונקודה מתנדנדת רחוק, אולי טרקטור שזורע.

לראות את תנועת הזמן על פני השדות שפושטים צורה ולוכשים. משער שתסרבי להתלוות אלי, הוא אומר כשכבר ברחובות בנויים.

ב.

תיכף לאחר הגיוס, עטופה במדים שמעוותים את הגוף, מנפחים ומכווצים בלגלוג רע לב, לכנות מתעלל. על הראש מין כומתת חיילים שעושה צורה מגוחכת, מדיפה ריח טירונות שמושכת את כל השוטרים לקרוא, גשי הנה חיילת, ובודקים כפתור כפתור לפי

הסדר. עד שנפטרת מאלה ורואה שמוקדם להמשיך. שעות שיכולה לעצמי ולמה מאחרי גדר התיל. עדיין תחילת הבוקר ואמרת, להספיק אל הכתובת שגרה, להגיד שלום.

במין שיכון צפוף. קוביות צהבהבות שמקושטות במלבני תריסים ומרפסות, ערוכים בשורות ישרות. כאלה שהסתיימה הבנייה וכבר מראה זקן. ממלכת עוני. איש שירד במדרגות ורואה שמחפשת על תיבות הדואר, אומר שבקומה השנייה. חשוך, הוא מתנצל, כי שרופות המנורות, ופוסע בעקבותי עד שהתמלאתי פחד. תודה, גימגמתי, אמצא בעצמי. ומצביע להגיד על הדלת שם וללחוץ על הפעמון.

דווקא פעל. דוקר בצליל שמשיע, חד וקשה. וכשהופיעה בדלת מתבוננת כתימהון, וגם בו שעומד לידי כאילו יחד. וקראתי בשם שלה דינה, ואת שלי, להזכיר. ותיכף הבינה, אומרת, תודה הנרי על העזרה שלך וסוגרת, טורקת את הדלת מאחרי. שלום חיילת, היא מחייכת.

אם הכרתי את המראה, צורת הרהיטים ועל הקיר תמונת הילדות הכהות, עומדות בחבורה וכמבט עצבות שקטה. אור מהתריס שמורם למחצה, מפזר כתמי שמש על השולחן על הקירות, די כדי להבחין בספרים שבכוננית, להתפלא כמה מעט. והצפיפות.

סתם בדרך, התנצלתי, ורק להגיד שלום. ולשתות קפה איתה יחד, היא טוענת, כי מוכרחה חברה לעניין הזה.

עצלנית להכין לעצמה בלבד ויוצאת לעבודה בלא טיפת ערנות, יבשה לגמרי. כך בכל יום. וכשכזו הזדמנות לא תניח להתחמק. חסד עבודה הביקור שלי. שואלת לשלום כולם.

אחר־כך ליוויתי אל הגן וכשנפרדנו הפצירה לבוא בכל הזדמנות. שמחה אמיתית בשבילה. ובלי שום אזהרה, פטורה מלהודיע מראש כי תמיד כאן ובריאה ולבד. נשבעת שכך.

כל שיחתנו על מה שאצלי. פרקים שלימדו בקורס הצבאי, פסיכולוגיה ופדגוגיה וסוציולוגיה שבע החוכמות. ועל התלמידים שעכשיו מורה שלהם, שמשננים קריאה וכתביה ופעולות החשבון. ממש מההתחלה. חיילים מגודלים, להניף צמיגי משאיות, ארגזי תחמושת ופגזים, ומגמגמים את ההברות, כוססים ציפורניים מול תרגילי החיסור והכפל, והעלבון שכמו ילדה לעומתם.

ומטה אוזן. לפעמים מלת שאלה, משפט אזהרה כי קשים. יודעת את אלה מאז שקטנים כי מתוכם. ילדת סמטאות בעצמה. וכשתוסס הקצף סוף לתבונה. במקומה עורמה ומזימות. לשנוא את התום שמתוך העיניים שלך ואם יישטף בדמעות.

עשבי־בר, אומרת דינה, תדרכי וכלום, ולא גיבורים באמת. לזכור את הדברים שלה במנגינה שכמו חיוך, באוהל המגורים. ערב שקודר כמוהו, להגיד די לכל הניסיונות האלה. לא יכולה. כי חברו יחד לפגוע במתכוון. מתבוננים בכוז ולא עושים. שני אלה, אמרתי לקצינה, שמתחכמים במכוון. ועונה, תפקיד שלך. לכתוב על גבי טופס התלונות, לפטור עצמך מהם בדרך הקלה. ומוטב בדרכים אחרות שייפתרו לטובה. אומרת, משחק של אות אחת. לבכות אל תוך הכר מול תחושת הכשל.

ובשבת כבר אצלה, במין טבעיות שכמו קפיצות על חבל, או משבצות שמציירים בגיר. שתיים בנות עשר שטוב יחד. לתמוה על הצירוף הזה שלפחות בכינוי מוזר.

סעיף ראשון.

והשני, סבא ישראל.

לחשב שיותר משמונה שנים מאז שמת. וכבר חלש וחולה, תמונה דהויה, נמרחת בשיכת השיער והגוף מצומק ונפול, להישאר בזיכרון שבר כלי. לא הזיכרון שלה שמרחיק לאחור שלושים שנה. יותר צעיר מאבא שלך, היא אומרת.

להדגיש את השחור, מקיף פנים עגולות וחלקות והמבט רך. איך נזדמן דווקא כשהכי למטה, להיות בתחתית הבור. ומונה את הנידוי שצועקים בוגדת, והרגל מעוקמת ללא סיכוי, נגרת כעורה להדליק לגלוג בעיניים, שמחה לאיד. עושים את התנועה לצעוד כמוה. רשעות של ילדים שאכזרית במיוחד כי עושים בגלוי. להוסיף מה שבבית, שמנסה לאחוז במשרתו אכול מרירות אדון אבולפיה, וסבתא שמכוונת לסיים כי די, להישאר יושבת עצומת עיניים על התיבה שבשער, ומרי ששחורה מזכוכים.

בית-ספר חדש שמוכרח להטיל פחד. מצבע הילדות שרועשות בשמלות שלהן, עשויות קפלים, בזהירות לשמור מרחק. שלא תידבק הזוהמה. ויהודית המזכירה בקול תקיף לשבת במקומות, ואתם בינתיים ליד הקיר עד שנראה איפה נשאר. חמי רטן שאולי להביא מהבית כי תפוס הכל, ובכעס על חבורת הנערים, על דיבורי התבדחות שבטח ארגזי תפוזים. ומכריז שדוגמאות ממה שהשאירו החיילים, צבע של ממזרים.

איך, סיננה יהודית, לחזור כי לא שמעתי. ומתבוננת במבט להרוג. לכן שותק. לא מעיז. ומתבוננת בו, להגיד שאולי טועה, מדמה לשמוע קולות שאינם. אולי מזדקנת. מאז עד היום כמה שנים, צוחקת דינה, ועדיין שם להיות פחד התלמידים.

ומתרוממת לעבר הכוננית, מין ספר תכול דהוי ששולפת מתוך השורה, ובליתוף זהיר שאולי לנער אבק קל ואל הכריכה מבפנים, מקום שכותבים ברכה.

חיוך על הפנים שלה.
בכתב היד העגול, היא אומרת, של המורה שפירר.

ג.

להיות בדיחה משפחתית, הדרך שהתקבל השם הזה. מתחיל בהסתייגות של אמא שללא פשרות. מכריזה לבטל את העסק כולו, את ההזמנות שכבר שלחו. לא מוכנה בשום אופן לצירוף רות שפירר. וסיפר ששאל איך יהיה, אם ישכחו מוזמן זה או זה, כי לא עשו רשימה מסודרת. יהיה נשמט אחד השמות ופתאום מגיע אל אולם ריק, אולי אל חתונה אחרת.

כשעוד ילדת גן. ומה שדאגתי שאיך לגבי אם היו נפרדים. להיות נחלקת בין שתיים, חצי פה חצי שם, שאולי נולדות בזמנים שונים, וכשמשחקות ברחוב לא יודעות כלל על הקשר.
עד שהצעתי, אמר אבא.

את הכינוי שבוודאי כדי לקצר. נוח לצעוק על מגרש הכדורגל, וגם בכתה שמצביע לשמוע את התשובה, קורא שפי, וכך נמשך אל הגימנסיה ובצבא, בטוחים שמלידה. ואמר, רק לשלוף את הנקודה שמעניקה צלצול חסר מובן, והנה מלה שקיימת.

ניצלו נישואינו בדרך הזו, צחק אבא.
לספר שחיבקתי, להודות על שהסכימה וכך נשארתי נועה שפי, אחת ושלמה.
הו, אמרה דינה.

מגחכת אל עצמה מפני שזכרה רק בכינויו, ומודה שלא הוטרדה מן הצירוף. לכנות בצחוק ראש דאגותיה.
כמו ברוסיה, צחקתי, כפולי שמות ומשולשים. ואת מה שכתב

הקדשה על הספר לדחות לאחר האוכל, ואז בידיים נקיות, כי רטובות מהעגבניות שחותכת.

שמחה בשבילי הביקורים האלה, אמרה דינה, מפני שסיבה לטרוח. להכין יחד את הסעודה, והמאמץ שיהיה טעים בעיקר למי שאיתך.

ומתכוננת אל הידיים שלי שמנקות את הירקות, שריטות וכתמים ולהסיר החלק שרקוב, להגיד ששאריות כל מה שמצאנו, כמעט פסולת.

וסיפרתי את הדעה שלו, שבכינוי מנגינת רקע, בזמן שמשוחחים ומתוסף העיסוק בידיים בלי שמעסיק את המחשבות. גם ממלא את הרווחים ולא מוכרח לחפש מלים לכסות על השתיקות.

מה שאוהב, היא אומרת, שתיקות.

והתפלאתי, כי לא כזה, לא אצלנו. ואמרתי שמתכוונת לאבא שלי. ומהנהנת שגם היא.

להסביר שכמעט ערב כשהגעתי, מקישה על הדלת במבוכה ושוב, עד שנפתחת. ועד שכך כמעט מתחרטת, לחשוש מהבושה כי כך במפתיע. ואז החיוך שלה שאומר הפתעה, חיוך טוב. להתנצל שלא שמעה את הפעמון, בגלל הרדיו. היכנסי היכנסי. לא צלצלתי, הסברתי, חרדה מהצליל שצורם באוזניים. ואומרת, טיפשונית, ובפעם הבאה תכין מפתח שיהיה אצלי. תיכף יצאנו לקנות ירקות וביצים ולחם, כי לעצמה רק מעט, ממה שאפשר למרוח ולאכול וקפה או תה, כאלה. והנה הזדמנות. כבר היה נעול, כל המסחר סורגים ותריסים שקשורים אל הרצפה, ויודעת אצל מי, אומרת, אדון ברומברג שגר מאחרי החנות ובשבילי לא טרחה בכלל. אבל מיותר, ניסיתי, כי כמה אוכלת ולא אכפת מה. תיכף תיכף, היא מתעקשת, מושכת אל החצר לברך, שלום גברת פסיה, ואלי שרק גע וכבר תחזור. אנחת צער שמשמיעה הזקנה שקראה גברת פסיה

והמלים ריבוננו של עולם. שגם אחר־כך בשוק בין הדוכנים,
מכניסים את הסחורה לקראת השבת וקוראים מה שלומך הגננת
דינה, רק להזדרזו.

כמה קבצנים שהתכווצו במעברים גנחו לקראתנו אלוהים
אלוהים.

לא לקחו כסף, שאלתי, ומנענעת בראש בתנועה מבטלת.
להסביר שסחורה שמה הצורה שלה בעוד יומיים.

בצליעה. ואני מכוונת את הצעדים שיהיו בקצב הנכון.
אחר־כך על סבא.

מה שכתב, על הצטיינות בלימודים בכיתה השביעית, ואת השם
דינה אכולפיה באותיות־דפוס. ומוסיף, קרן אור. וחייכתי כי נרגש
וצנוע שבוודאי הרהיב עוז לצרף את זו התוספת. לנחש את
ההתלבטות בזמן שמחזיק בעט, ואחרי שכתב, די.

כל השנים שחלפו וכמו אתמול. ההתרגשות כשמכרזו את
הכיתות ומי השם שנבחר. ואז את שלה. עכשיו תצטרך לצעוד עד
הבמה והקולות שמוחאים כפיים חזקים במיוחד כי צולעת. ילדי
בית הספר והמורים שנאספו לטקס באולם התפילה, קוראים בקצב
דינה, דינה.

בפנים אדומות מבושה, היא אומרת.

מזה כל הכוח להמשיך הלאה, והשיחות שמבקש לחזק את הלב,
להדגיש את החולף ועד שתגיע. מבטיח שטוב. ומוכרח לפרוץ
הבכי מרוב התרגשות.

גם מפני שלא באה לביקור אף פעם.

הזיכרון מהדירה שגרו, מין ריח שכאילו טחוב, ריח של זקנים.
הכורסא הגדולה שכאילו שלו בלבד, להושיב ילדים על הכרעים
ושואל איך הלימודים ואת תומר שעוד בגן, להגיד את האותיות
שיודע, רק קצת. תפוחים, הכריזה סבתא, לטעום מהפירות,

ואומרת, בגיל שצריכים ליהנות, ותיכף זה עם השאלות.

לזכור את הביקורים שבאים אלינו.

בחג הפסח ובראש השנה. לפעמים גם בשבתות סתם. צורה שלה נמוכה ורזה, חמוצות הפנים. והוא מתנשם בכבודות, שקוע הראש בין הכתפיים, ולכן. לא להאמין שצעירים אי-פעם. ושאלתי אם לא הזמין הביתה.

היו מכתבים, הסבירה דינה, בלי שום רמז. ומציעה, תקראי בעצמך.

אולי בגלל סבתא.

אותה לא הכירה כלל. גם בעת שכאן בעיירה. גם לא פעם אחת לבוא אצלו הביתה. ואחר-כך השנים שבירושלים. קשות כי צריכה לעשות לפרנסתה, עבודות ניקיון בבתים ובחדרי מדרגות. היה האיש גינצבורג שניסה לעזור, מחפש מקומות, גם מקפיד שיהיו משלמים נכון. איש טוב, מנהל חשבונות בסמינר, ובעניין שלה סתם מרחמים, יודע שבודדה מהרשימות שבמזכירות. והסביר שיכולה גם כאן, לנקות את הכיתות, אבל הרבה יותר גבוה התשלום בחוץ.

לא, לא נתן משלו. למה שיתן.

מתבוננת למטה, לבחון את הזיכרונות לבד.

וסיפרתי שכבר היו זקנים שניהם בזמן שיכולתי להבין. שומעת לפעמים את הדיבורים על הבדידות. היה אחרי שפרש מהעבודה וכל היום על הכורסא שלו קורא בספרים, אולי יוצא למכולת שבמרחק שני בניינים. וסכתא רטנה שלהיות קיים רק אם יכול לעזור, לחלוב כמה שאפשר, ובלגלוג שאיפה כל אלה, אפילו אחד מהם. ולשם מה כל המאמץ שהשקיע שנים על שנים, סתם, בלי שום תמורה.

דוקרת כמו מחט.

עוד בטרם מתה, מתעקשת להישאר איפה שגרו. זקנה גם בצורה גם כמחשבות. רק את התבשילים שחוזרים זה על זה ושיחות עם שכנות כמותה. ובכל חג נוסע להביא את אמא שלו להצטרף אלינו. לא דמות מלהיבה או מעוררת סקרנות. בזה מסכים עם אמא.

הרי זקנה, אומרת דינה, ומה לצפות.

והסברתי שלא מתחברת אליה, אל קוצר הרוח שלה. גם בזמנים שמקודם, כשתומר תינוק ואני ילדה. להיזכר בשיחות ליד השולחן, מחפשת עקבות של דורות קודמים בקטנים האלה. עקבות רעים. ואבא קרץ שאיך לדעת ממי. לרמוז שלא דוגמה לטוב לב בעצמה. שלי הגביע הזה, התבצרת! אבל הרי לא טעים בעיניך, אמרה אמא, ודווקא בעיניו. ואת שלו כבר אכל, עכשיו מנסה לזכות גם בשני שבטעם תפוזים. בטוחה שידחוף הצדה תיכף כשיבחיך. לא אוהבת את הטעם שלו, יאמר תומר. וענית, לא עניין שלך.

לחפש עקבות של דורות קודמים. וכאילו קו ישר מסבא אל אבא ואלינו השניים, שאומרת השכנה סימנהוייז, ילדים שלו בלי ספק. בצחוק, שלפעמים לא יודעים זרע של מי, לא בביטחון. ובמקרה שלנו ממש ממש. אישה מגונה, היה מכנה אבא את השכנה הזאת, ועוד ביטויי תיעוב על הצורה שלה שמכוערת. וענית, הרי מלים של שבח מה שהשמיעה. תמיד בזמן שהולכים לבית הספר או בחזרה, כשביל המרוצף. וצועדת מולי. בוקר טוב נועה, אם בבוקר, או בשאלה מה שלומי. לפעמים עוצרת להגיד על השכן ברנר שלקחו באמבולנס, או שחזר מהצבא הבן של פלדמן, השתחרר. ומניחה יד על הכתף לבטא חיבה, לשאול אם אהיה קצינה כמו אמא.

לא מחבבת את אמא, הסברתי לדינה, ואת אבא דווקא כן. כי מסתיר את הדעה שלו האמיתית. ואמא לא. נותנת להרגיש מה שחושבת, גיחכה דינה.

כתם קטן אצלה על הלחי. בצבע שכמעט כמו העור ורק בהיר. וכשמפזרת את השיער מוסתר בצל. לא משתדלת ליפות את המראה שסתם עדין ודהוי. לפי האנשים והטעם שלהם, ואם אוהבים קומה וחיטוב ומלאות בחזה אז לא. בין כה וכה נעלם מול הצליעה שניכרת בכל תזוזה. וחשבתי, לפי הטעם שלו ללטף על השיער ואיך ממשיך.

היה קל המוות של סבא. בתוך הכורסא הסגולה שכמעט מתחברת אל הדמות שלו, אל הזיכרון, וביד ספר. לפעמים מושיב על הברכיים, מעביר את היד על הלחי, רכה כמו קטיפה, והשאלות על התורה ומה בחשבון. לפעמים קורא שיר או סיפור קטן שמצחיק וצוחק בעצמו. ותומר התנגד לגשת כי חסר סבלנות להקשיב. לכבד את סבא, טענתי, שזקן וחלש. לא אחד בן ארבע או חמש ומפונק. לא טורח להשיב על הדברים שלי או שמוציא מלים מכוערות להגיד סבא מסריח. ואמא אמרה, לעשות מה שרוצה, אם לצאת לחצר או אל המרפסת. רק בשקט.

אם כיבדה אותו בעצמה, תמהה דינה.

ועניתי שבין השניים בוודאי את סבא, שלא מרבה בדיבורים, שקוע בקריאה ובוודאי חכם. עולמות רחוקים וגם האופי. מתפלאת איך הסתפק בעבודה שחוזרת על עצמה שנה אחר שנה ובלי שום סולם לטפס למעלה. בלי תשוקה לאסוף כוח. איך יכול. גם כנגד אבא, להיות חשובה מול אורבך וסמירוב, קצינים מצבא שלפעמים מתקשרים לשוחח או מזמינים לשמחות משפחתיות. ומעקם את הפנים בכל פעם שחייב להצטרף. יודע שמאוס גם בעיניה.

לא את סבתא שסתם פשוטה. אישה של סירים וכביסה ודיבורים על הילדים שחיוורים בזמן האחרון או שבלבוש קל מדי לעונה הזאת. ומגחכת אליה, כאילו חיוך חביב ובאמת לעג.

נותנת להרגיש את הדעה שלה, חזרה דינה.

לחכות שתסביר. במבט שנכנס בכוח להכריח שתמשיך.

ומשתתקת.

כל האנשים בשוק, גם השכן שקראה הנרי ואלה מהמכולת. אנשים פשוטים שרק בעניינים של יום יום, כל המחשבות והדאגות. כאלה החיילים שלי שאספו מלמטה ללמד חשבון וקריאה והיסטוריה. גם סבתא. ואיך בעיניך.

הרי תמיד בינהם, היא מתחבאת, מאז שנולדה.

היו האחרים, התעקשתי, בסמינר שלמדת ואבא ובעצמך.

עושה שתצחק. לתלות מספרים על הכתפיים, לפי השכל וההשכלה. ולפעמים לא באותו הגובה שניים כאלה, מיני צירופים שמכירה. ועוד, שגננת שלהם, אישה משכילה ומכובדת. כך בשוק. ובעיני אמא שלך פירחת, סתם אחת שאפשר למחוק. עכשיו שאגיד בעצמי מה המקום המתאים בשורה.

בעיני, אמרתי, שהנה כאן, מתארכת. ובעיני אבא.

לראות את התנועה בראש והשפתיים נפתחות וחוזרות להינעל.

ד.

מיני שיחות שתמיד מתלקחים הקולות לוויכוח. בעיקר בארוחות שאוכלים עדיין יחד, ואיך לשמור שלא יהרוס את התיאבון. אנשי דיבורים. לדעת למרוח שמן במקום שמתחכך קיר בקיר. ומזה זמן שלהיפך, להכאיב במתכוון. להיות מקשיבה מגיל שתינוקת, וכבר מאליו את הצורה שמיוחדת לאבא, שמתערבבים נושאים שלט שלם ונשפך אל הכיוון שבראש שלו ועד שתבחין כבר איחות. אחרת לגמרי הדרך שלה, שישרה ומדויקת, מקצרת במלים ובסימני-שאלה, כי יודעת את התשובות. וכשאומר על המרחק שבין הציפיות ומה שמוצא בצלחת לחם סתם, ולא טרי במיוחד. כך בכל

פעם כשמבקש לזמן למענו מבין תלמידי המוסד את המוכשרים ולטפח.

לקנא באנשים שחולמים, היא אומרת בניגון מלגלג. כאילו לא היו חלומות גם לה. ומסבירה שצומחים מתוך החיים עצמם. על הזדמנות שמתגלגלת להרשים את המפקד הראשי, ונמשך אל תפקיד בכיר במחלקת כוח-אדם. לא נזכרת באחרים. לא כאלה שעל בן זוג. לרצות כאן על הקרקע, אם חזק וחכם. ומה הסוף. דיבור חריף שאולי לאבא.

כל ההנאות שהחסרת, לבטא השתתפות בצער. מפני שזוכר בגעגועים תענוגות של נער. לדמיין נסיכות. חלקות הפנים שלהן והשיער רך וגולש. להושיב על האוכף מאחור או מוליך בעקבותיך בשבילי הרים. בעיקר הפנים והעיניים.

נשבר השלג תחת הרגליים והנשימה קשה כי תלול ומתארך. ובסבכי השיחים נהמות פרא. להושיט יד שמשרה ביטחון כי שברירי הגוף שלהן, חלש ורועד לעורר חסד. בובות חרסינה, הוא צוחק, עד שחופר מתחת לקליפה, לגלות שמחשבות משלהן בתוך ראשי החרס, דלות עד דיכאון.

כשכבר בוגר, לדעת שקרום דק פרוס מלמעלה, ובפנים בארות חימר.

כך גם הנסיכים, היא אומרת, ומה שנשאר, להסתפק בנכות רגליים.

עשה דממה כשיצא לראשונה. אם הרים את הפנים מהצלחת, להשיב דברים וחוזר למטה. ורק תומר שיורק את הקרום שבחלב וביללה ששונא את הטעם, לא ישתה מהכוס הזאת, לא רוצה חלב בכלל. ומרחיקה ממנו, לענות שלא צריך. יסיים את הפרוסה וישר למיטה. תקיף הקול שלה.

היה בעונת החורף. לשמוע את הגשם חזק ונשפך מהמרזבים.
כמו מגנינה שמדגישה את השתיקה. לכן להזדרז כל אחד לעצמו,
ואבא ראשון. אוסף את הכלים אל הכיור ויוצא מהמטבח בשקט.
חושבת שבת ארבע-עשרה בזמן ההוא.
לשמוע זלזול בצורה שעשתה. לא מלחמה. ולמה בארוחת ליל
שבת, להעליב לעיני כולנו.

בייחוד אני שדי בוגרת להבין. אולי מין בוז שמבטאת לפעמים
כשאומרת, תמימות שעדיין יפה למי שבן עשרים ושבע, סימן רע
אם נשאר עשר שנים נוספות. מין ביקורת על התפקיד שממלא
במשרד, וכל מיני קבוצות תלמידים שמנסה בדרך הזו או בדרך
אחרת, שמכנה משחקים. במקומם לנסח את התמונה הגדולה שהיא
העיקר אצל המנהלים.

משם הסיכויים, התעקש אבא, מהניסיונות האלו.
להם, לא לך, פסקה בלא להרים עיניים מהעיתון שקוראת. סימן
שסתם ויכוח בעיניה.

בכך לא הטיל ספק אף לרגע.

כאלה התנצחויות.

לחוש ריח רע באוויר. נהיה מאיים הבית וכעין חטוטרת
שהתיישבה על הגב לנעוץ שורשים לעומק. לא גיבורה שמניפה
דגלים, ילדת משפחה שמבקשת קרבה וחיוך. וחלילה אם שעת
התפקחות, להסתיים הילד שגדול מכולם בעיניו אביו. לפעמים
בזמן שרק שנינו, לשאול מה באמת. מחפשת את המלים במין
גמגום של מבוכה ומשיב בהתחכמות של ניסוח, מנסה למשוך אליו
לחבק, ללחוש פתיה שלי. התנהגות שלא ישרה שרק סותמת.

ואז ההערה הזיא, ואחר-כך עוד כמותה. וכאלו מתוך
הסתייגות, שעלוב בכלל וגם בזה. כי בלי נוי, גם לא עלומים. מה
הטעם שעושה את המרחק עד לשם שוב ושוב, חלילה לכוז בגלל

השכונה, משכנות פליטים שראויים לרחמים אבל גם לא עניין להתהדר.

דיבורים שאף פעם לא לאוזניו, כי תיכף פורש מהחדר. וגם היא מקצרת במלים, לשער שאחרת כשמצויים לברם. גם קוצר-רוח.

בצורה שאלינו, אם מוכנים השיעורים למחר, ולמה ערמות על הכסא ועל הארץ. שצריכים משרתים בבית הזה. ללכת בעקבות כל אחד לאסוף את הכביסה, את הגרביים. ימים קרים.

סמך שממש להימלט החוצה, לנשום רוח. למצוא את תומר מתעסק בפינה שמאחרי חלון המטבח, חופר חריצים באצבעות, נועץ קיסמים להוליך את המים שנוזלים מהברז כמו תעלה. תלכי תלכי, הוא כועס, כי לא רוצה אף אחד. אם יגיע עד העץ, הצעתו, עד הגומה של עץ התפוז. ומתפרץ נגדי להכריז שלא צריך עזרה, שונא אותי שונא את כולם. והתרחקתי.

תיכף תיגש השכנה סימנהוייו, בקול מתוק לשאול מה שלומי. מה הפנים העצובות שלא מתאימות. לספר ששוב נפל שטיח מהמרפסת של פיטובסקי, ישר על הצמחים ששתלתי, פרחי טגטות וחרציות. מקווה שלא נהרסו לגמרי. הסוג הכבד שהביאה מחוץ-לארץ, שפורסים על הרצפה להפריד את הקור. וכאן האקלים שונה לגמרי ורק לצבור אבק, להוציא לאוורור ובחזרה לסלון.

שבדיוק מתאים לצורה שלה, עגולה כמו חבית, היא צוחקת. אולי יקדים אבא, מפני שהאריך בנסיעות אתמול. ומתאמץ להיות חביב ביום שאחריו, בדרך שמתעניין איך בבית הספר, ויחד איתנו לטגן תפוחי-אדמה ומרק שעועית שמערבב כף אבקה לכל מנה ושעועית קפואה מהמקרר. אוהבת את השעה הזאת שמכינים יחד, וגם מיץ תפוזים ואשכוליות, סחוט מהפרי ומעורבב יחד.

תומר אומר, אתמול בערב בכלל לא אכלתי. גורם שייבהל. ושיסעתי שבכוונה, כי רק שנינו, ומניחה פרוסות לחם וחמאה וגבינה, סלט חצילים ופרוסות צנון, ולא אכל. כי לא אוהב כשרק שנינו, לא מרגיש תיאבון לשים בפה לחם יבש. כל הדברים שמניתי ומכנה לחם יבש. ואמרתי, לא מסכימה להישאר איתו לבד בערב. גברת סימנהוייז תגיד, כמה קשה עובדת אמא, כל יום מאחרת לשוב. אין פלא שכך חיוורת, הבעת פנים מרוגזת כשאומרת שלום. אולי בעיות במשפחה, סכסוכים עם בן הזוג שקורה אצל כולם. ומתפלאה, כי איש נחמד ועדין אדון שפי.

ה.

להיות מופתעת מהכוח שמתחבר אל הרצון וכיחד עקשנות. כך כל השלב שקוראים גימנסיה. תודה על הקושי שמכריח להתאמץ, לשבת בשעות הלילה ופותרת תרגילים, ממלאת עמודים בכתב עגול. ודואגים שיותר מדי שקועה בלימודים וצריכה לרענן. לפעמים בערבי שבת שמתאספים אצל חברה, מסיבת יום הולדת או סתם ריקודים. והשיחות של נערות צעירות או מתערבבים בחדר, מיני התבדחויות, הערות על הלבוש על התסרוקת ורמי מירקין שמצביע על העגילים של דפנה, אומר, איזה בזבוז וחבל שלא באזוניים של נועה. הערה כאילו חסרת נימוס, ובאמת מתחכם, כי יפה מכולן דפנה רדאי. מין ניסיון לא מוצלח, מסביר רמי, למצוא חן בעיני נועה, ועכשיו אבוד לנצח.

ככיתה השישית. ועד שנעשה ממש, כבר צמחנו בשנה. כשליווה עד לדלת, צוחק שלפי הכללים, זאת אומרת נשיקת לילה טוב. ואותה לכנות מוזרה כי לא מרחיק לכת. ואמרתי, תודה על הערב ועל העדינות.

אבא שאל מי היה. מכנה נער, כי דומה לי בקומה ורזה. וענית, מבית טוב ויכולים להיות רגועים. סומכים בהחלט על בתנו, הצהיר אבא, אחרי החינוך הטוב שקיבלה. ואמרת, בכל זאת יוצאים לפעמים משליטה, למצוא בספרים דוגמאות. לכן בזהירות, ומציע, מוטב כאן בבית במקום חדרי מדרגות.

כמעט חצי שנה עד שנפרדנו. די זמן לגדול מעלי כשיעור חצי ראש, ולא מביט מגבוה. נבון לחוש במועקה. טיפות מחלחלות משאר החדרים בזמן שמגיע לחזור יחד על שיעורי ההיסטוריה. ואמר, הרי בכל מקום, וכשלא, עניין חשוד וחייבת לבדוק אולי סטייה או מום, אולי איש של כסף, יבש כמו שטרות הנייר שלא מפסיק לספור.

אבא שלו, אדון מירקין.

מגיעות אל סופן וגם שלנו. לפי מה שאומרים היודעים. מין התחכמות מיותרת.

לא בטוחה שקיימת שלנו. לכן לשוב ולהרהר שאולי גם אצלם רק סתם, נחמד ונוח, לימודים וקריירה וידידים. אחר-כך הילדים. למשוך הלאה. פתאום זו.

מוכרח להיות חשוב אם מתעקש להמשיך. ומה שטוענת שמשקר, שחי בשקר.

מפני שביקשתי לדעת מה יהיה. וסיפרה שכך, במלים אלו, והפציר להמתין.

אם הסכימה.

במצח שמתקמט ממאמץ לנסח, למצוא את המלים הנכונות. ומסבירה שלהחריב עניין קל, ולפעמים כל-כך סדוק שאין ברירה. גם אז כתבונה, בכובד-ראש. רבות הדוגמאות לזה ולזה.

אישה חכמה, אמר רמי.

והוסיף שגם חזקה ואולי אוהבת אותו.

שאו קשה במיוחד.

אולי מפני שכבר אחרי האהבה, לפי השנים והגיל. מה שנותר
ההרגל והחשבון. כך אומרים.
ושאלתי.

מגיעות אל סופן תמיד, הוא מצטט כמו גדול, להתכונן שגם
שלנו.

נבון להבחין במבט שלי שבוהה עליו כמו על איש זר, לתמוה
לשם מה. אם שוקעת לפעמים בדמיונות כאלה שבסיפורים, לא
מתחברים לדמות הזאת שנחמדה וחכיבה. סתם. והמגע שלא
מבקשת להאריך, רפרוף שפתיים לצאת ידי חובה. לחשוש
שיישארו חלומות הדברים הגדולים כאמת.
לכן מודאגת מהידידות הזאת.

נבון להבחין שמוטרדת. וגם אם נמנע מחקירות מוכרח שיגיע.
כשהסברתי על אבא איך בעיני. לא הטיפוס שיטרח עד לשם,
שעה שלמה במכונית ועוד אחת לחזור, ורק לשם ההרפתקה.
לתמוה אם יותר מתחברת. מין צירוף עדיף לעומת אמא. לכנות
ריחוף, משב כנפיים נקי מדאגות. ומחווה רמי דעה שעד שיסתיימו
השיחות, הזיכרונות שמחברים אל תקופה אחרת. וניענעתי בראש
בסירוב. אולי כך בהתחלה כשהזמין לבוא להציץ בקבר, וגם אותי
איתם יחד, להכיר את הילדות שלו, הצצה אל עולם שחלף. וכאילו
נתקע בתוכו. כאילו שכח את נוסחת הקסם שפותחת שער.
נאחז בסבך, צחק רמי.

לא עניין שלך, הוא מייעץ בידידות.

והצצתי בו, מנידה בראש כתנועת הסכמה וכלבד שדי, שאיך
קרה שנגררתי להיחשף כך, לפתוח את המחשבות שבעצמי
מגששת. ומחר אולי יהיה מתפאר מול חבורה אחרת שכך אצל
משפחת שפי, ההורים ביניהם ועוד אחת בעיר רחוקה, ובכאב לב

עלי שזוקקה לרחמים. לחזור אל המחברות, הצעתי, שהן בוודאי ענייני.

וכבר היה ההמשך רפוי ונישרך. פגישות דלילות ומה שמדברים אמירות סתם. עד שהעז לשאול אם נגמר מה שבינינו. והצעתי רווח, להיות בוחנים כל אחד עם עצמו. מול מבט עז שמתבונן בי משפילה אל הריצפה, ובחיוך, על האפשרות שתזדמן היכרות שאינה צפויה לאחד מאיתנו. וחייכתי. תמיד חופשיים. תמיד, הוא חוזר אחרי במנגינת שאלה, וכאלו קורץ.

גם כשהיו פולשים אורחים. רב סרן לוריא מהמחלקה של אמא וגדעון גולדוירט מהאגף. ואז מוכרח את המשחק השנוא עליו, שיחות מתבדחות על מה שאצלם, שמכיר בקושי. ועוד בתקופה שחדלה לשתף בסיפורים. לחשוב כמה מתאמץ להראות שיחד איתם, שלא ירגישו מה שבאמת. וגם לה, שאם יבצבץ החוצה איך תעמוד בעלבון. אישה נמרצת שבוודאי מנהלת ביד רמה, מתעקשת על דעותיה. ומחר יהיו אומרים שבגלל מה שכבית לכן מקשה את הלב. גם השמחה לאיד.

מיני פרטים שלא מבחינים האנשים הזרים ואני כן. שמציינים את השוויון בין המינים אצלנו, שהנה ממלא את תפקיד המארח, שואל מה ישתו קפה או תה, ונחפז להכין במטבח. ואמא עונה שמחזיקים בגישות מתקדמות, מכל הבחינות. ומתבוננת אלי למסור התנצלות בשמי שחייבת לחזור אל מחברותי. תקופת בחינות, הרי יודעים.

ויש הסוג האחר, משפחות אלון וויינברג, ידידים ותיקים. מתחיל בחברות כשעוד סטודנטים בפקולטה, הזי אלון שיחד עם אבא, והקשר עם גילה הרבה קודם. מתחיל בבית הספר ובתנועה. אמא ליגלגה את הסדר, מתחיל באבא וגילה, צמד ילדים שגרים בשכנות, ויחד את השיעורים והדרך לבית הספר ולפעולות החברה. עד שהתערבה והפרידה, מעשה איוולת לכל הדעות. חוטפת לעצמה את

הנער ההוא שמרשים בניסוחים ובמליצות על עם וחברה. היה אור בעיניים, היא נזכרת, מין ברק נכון ושובב. ואם מחפשת את העקבות, כמו קישוטים אחרי הנשף. במר־ידיה, היא אומרת, ודווקא עם גילה אולי צרוף נפלא. במקום זה טרחו על הבריון הזה, אולניק, טיול אל הצפון שמכתמים את הרגליים בשבילי עיזים, סבכי פטל בוואדיות ושאגות מתמוגגות מול נופים דהויים שמעתיקים זה את זה עד שעמום. רק הנחש שהשתרבב ממש בסיום, להכניס חיים במחזה, להחיש בבהלה אל בית החולים. הפחד שמא יאחרו.

מה שקורה רק בחיים, לעגה אמא, מקריות חסרת הגיון וכזכותה. כי שכב מפרפר שבוע ימים וזו טרחה לבוא ולעודד, טובעת ברגשות אשם ואכולת דאגות עד שנירפא.

ואז הרי כבר היה מחויב בעצמו. נכון בשל תשומת הלב, דאגת אם כנה שנכונה למחול על אהבות זרות בעיקר לכלי־רכב, סוגי אופנועים.

גילה אלון, שמלמדת בבית הספר שלי. ואיך להסתתר מאלה שיותר אליו, כי לא ממש נלהבת משניהם. ועוד הילדים שממש הכלאה מוזרה.

משהו בצליל, מכריז חזי, כמו זיוף במנוע. אולי מרעש הקומקום, מסביר אבא, שלקראת רתיחת המים. וזה מחייך לעומתו שצלצול הכוסות ואת העוגה שפורסת בתנועות חדות. אם הזדמנו לשעה בלתי מתאימה. ואת ההמשך לא שומעת כי נמלטת לחדרי.

1.

לחשב כמה עבר מהפגישות ההן שעוד ילדה ועד שחזרתי להקיש בדלת, מכריזה, אני. כל השנים בגימנסיה מהכיתה החמישית,

והקצה האחר כשכבר במדים, רשאית להתנועע לרצוני וכאילו
חיכיתי שיגיע.

לכעוס שכך מרגישה. ומה שעושה הזמן מטשטש את הצבעים,
את החוץ שלהם. מה שהתחיל כמו בגידה בכולנו, ברור וחד, כי
הורס את המשפחה. ואיך מתגלגל במין גמגום. ותחושת החטא
כשמהרהרת שפתאום דווקא הוא האמיץ מהשניים, ומתעקש נגד
כל העולם לרצות את האחרת. ועניתי לאמא שחמודה גם בעיני.
יודעת שמכאיבה.

כמה שמתאמצת, היא אומרת, לא מצליחה להכין.
לחיות יחד די שנים שקוראים דור, כי בגיל שלך כשהתחיל.
ומאז יחד, בבית ובחלומות ובתוכניות ובמעשים. פתאום איש אחר
שלא הכרתי.

אולי אותו האיש, אמרתי, ורק חבוי עמוק.
עד שבא הנסיך ומעיר בנשיקה, היא צוחקת, נסיך צולע.
לא בדרך הזאת שרק מקלקלת, חושפת מחשבות כעורות.
ואיך, היא שואלת. מר החיך שלה.
ואמרתי את הדעה שלי שדווקא בשקט שלה שכמו וילון. לחוש
שגם מאחריו רק שקט. ואם מבקשת שאסביר למה, לנתח איך, מיני
מילים חסרות מובן. כך בעיני.

עוד להוסיף שאם לחפש כיעור אז אצלו. מהמין שקוראים
צדקנות. כך בעיני.

להתבונן בה שמנענעת בהתנגדות. להבחין בין עיני ילדה ואחרת
כשגבר. אחד שמבחין בצורות, לא אדיש למראה חיצוני. ואמרתי
שרק הפגם ברגל, ואת זה למחוק כי לא באשמתה. יודעת את
הסיפור כמוני. ומחייכת כי תינוקת בעינייה, לכנות בחיבה תמימה
שלי. והרי כבר בת שבע-עשרה שראוי לעלות כיתה. מכירה את
הדעה שלה.

להבחין בין הרצוי והקיים. שכך מגדירה את ההתבגרות. אולי לא התבגר אף פעם, אמרתי. אולי להיפך, מגלה פתאום שקיים הדבר שהיה בטוח שחלום ילדים. די, היא חותכת. ובצער, אם כלום משלה באלה שמכנים פרי ביטנה, שילדה בעצב. עדיין זוכרת את הכאבים.

ז.

משערת שחיפש הזרמנות להסביר. ובעיני, לכנות שיחת התנצלות. כי לא נועץ, לא התחשב בכאב שמביא לכולנו. עדיין די מפגשים סביב ארוחת הערב שאוכלים בשלושה וגם בארבעה. כי יותר ויותר מקדימה לשוב גם היא, וכאילו מנסה לחזק את הקשר. להיות ברור שאף אם איננה, בכל זאת לא יאמר דבר באוזני תומר. אחד שבקושי בן אחת-עשרה ובמראה אולי פחות כי רזה וחיוור. קולט רסיסים עם האוויר שנושם פנימה ושותק. עד שקראה השכנה סימנהוייז, סופקת כפיים בגלל הפנים שלו שמזוהמים ורעים. בגיל שמוכרחים להקפיד על הארוחות, והרבה פירות וירקות והחלב שממנו סידן לעצמות. כך כשנתקלת בו על השביל בחצר.

ילד שיכול בשובבות, ועם הגדולים מתנהג בנימוס. וכשעוצרת בחוץ להשמיע דברים, עונה שלום ותודה, ומנענע בראש שמסכים. אחר-כך מסתגר בחדר להיות לבדו. וכשפניתי לשאול על מחברת, אם נשארה אחת ריקה במגירות שלו, התפרץ בצעקות שלא רוצה לדבר, רוצה שיעזבו בשקט. ואמרתי שרק ביקשתי מחברת, לא אשמה בשום דבר, ואת הכעס שלו מוציא עלי שלא בצדק. בקול נמוך, לחסום את הבכי שמטפס בגרון, כמה שמתאמצת לא מצליחה. והוא מולי מייבב בלי קול, בולע ובולע עד שניגשתי להחזיק בו בכתף.

רק שנינו. בשעות שמתקרב הערב ועד שיבואו האחרים. ושואל מה יהיה, מה חושבת, כי לא אומרים שום דבר. והסברתי שלא מכינה בעצמי, לא יודעת יותר ממנו. ממשיכים לחיות, אמרתי. ולהשתדל לעבור בשלום.

הכי טוב לעסוק בשלנו. בית הספר והלימודים. ומזל ששניים לחזק זה את זה. לא לשים לב לקשקושים של השכנה ההיא שתוקעת את האף בכל מקום, מנסה להריח. אם צריך עזרה בשיעורים.

אחר-כך הגיע אבא ונכנסנו למטבח לבשל ביצים ברוטב עגבניות. טובלים פרוסות לחם שחור ואוכלים בהנאה.

כמועד די סמוך היתה גם השיחה. צירוף שכאילו על-פי תוכנית, להיות רק שנינו. בגלל המסיבה אצל ראש האגף גדלר שהשיא בת שלו. כבר קרו כמה פעמים שיצאו לחוד, ובאחרונה יותר ויותר. וקודם צילצלה אל חיים לוריא לשאול אם לא יכביד שאיתם יחד, לאסוף מכאן. מתנצלת שמאריכה את דרכם אבל השתבש הלוח של שפי ויאחר להגיע.

תודה תודה.

אם בכל זאת מעדיפה שיצטרף אליה, שאל אבא, וענתה לא לא. יודעת שמתעב את ההתקהלויות האלו, ומשפחת לוריא נענתה ברצון. רק מוטב שתצא לקראתם להמתין לפני הבית שלא יגלו ששיקרה.

אחר-כך תרטון שממש בחוכמה. מעמיד את המכונית לפני הבית ותיכף בלטה לעיניים של חיים, תמה אם חזר. והסבירה שעוד מהבוקר, תקועה כך בגלל אור אזהרה שנדלק וצריך את המוסך.

מין ערב שבישר מועקה. מתחיל בדיבור שלה קצר וקר. לא מנסה לפתוח חריץ, אפילו צר שאולי מחפש לחזור. ובחדשות תמונות מראה הנערים שמצאו גופות שלהם ליד ירושלים. אם עלו

על רכב הרוצחים מרצונם, אולי באיומים. ואבא סגר את המקלט,
נאנח בעייפות.

רוצה לראות, אמרתי.

ושאל לשם מה. יכול לגרום לסייטים בלילה.

כבר אין, עניתי, לא זוכרת מתי חדלו החלומות.

ומתבונן בי, מהכורסא שיושב, ואז מציע שאתקרב.

הזדמנות לשוחח, הוא מסביר.

ומתרומם, ניגש לחדר של תומר ופותח בשקט להיווכח שישן.

לשוב להתיישב מולי.

אומר שיודע שלא קל.

ואמרתי שדי גדולה להתמודד ורק על תומר.

דווקא עליך, הוא אומר. מטעה התגובה של ילד, וככל שצעיר

ממהר להגליד, להשוות לפצע בבשר שאם בגיל רך לא ישאיר

צלכת.

נערץ עמוק בפנים, התעקשתי, ועד שיפרוץ.

ומנענע בראש להדגיש שלא מזלזל גם במה ששם. בכל זאת

מוטרד מהדרך שלי לצבור בשקט. הרי היינו מרבים לדבר תמיד

ופתאום שתיקה.

להיזכר בהתחמקויות שלו, לכן מרגיז שכאילו עניין פעוט, ויכוח

על ספר שמי השאיר בסלון או ריב עם תומר.

אם חושבת שסתם מתוך קלות דעת.

ועשיתי תנועה שלא יודעת. לא מומחית לדברים כאלה.

הרי הכרת אותה ומצאה חן בעיניך.

לאן מנסה למשוך, כי הרי ילדה בעת ההיא. עכשיו אולי יודיע

שכך וכך. החלטה סופית. לברר איפה עומדת מול זאת.

ומבחינן מהמבט שלא יורד ממנו, מהמתח. אומר, רק שיחה ולא

יותר, ולהתחיל אחרת.

בדיבור שקט כאילו אל עצמו, שלא הרפתקה שקוראים בספרים צבעוניים. בני זוג שכבר בשיגרת חיים מייגעת. פתאום היכרות מזדמנת מעוררת סקרנות. ציפייה להנאה, לטעום מעדן נוסף. כאלה לאלפים.

אם זה שחושבת.

לא יודע איך להגיד. כל המחשבות שעברו אצלו בראש מאז שעמד מול שער הגן כשטרחה לפתוח את המנעול. למשל על הקשר הגנטי, נמשך אל סבא ישראל שאולי מגמד עד עלבון. לחשוב שבלי יכולת החלטה משלו שהגיע לגן ילדים ודווקא לזה, בחירה של מין ראש מועצה חסר ערך. עניין מפחיד, אמר אבא.

כי מכרסמת כל הזמן, עוד בשנים שמקודם. שהנה נתברו החלומות, כאילו שבכל לילה, רובץ בעיניים פקוחות ותיכף השבילים בשלג, גם יערות, להגיע במועד אל הרכבות או לפרק את פסי המסילה, מכריח לעצור. עולם של חורף וגם כאן, בתוך רעש הגשם על הגג, עטוף עד מעל הראש ומרחף.

היו אפורים הימים, הוא מדבר, אחר־כך ההתבגרות והמשפחה והמשרד הממשלתי. להתרגל לנחת של אחרים, להבין שלא קיים אחר.

ומשתתק.

עד ששאלתי מה מצא.

ומשיב במלמול נבוך, חש היטב עד כמה מגוחך החבל שתפט באצבעות ומחזיק בכוח, זה שקוראים דינה, שלאן מוליך. מגוחך בעיניים שלך. איך ימחיש שאחרים לגמרי הצבעים בגיל שלו, מתכווצים המגדלים ומה שמקודם תכלת כבר כמעט אפור. לחזור לשם גם אם קר ונמוך. בתים מכורסמי טיח והרחוב עפר דוקר בכפות רגליים יחפות.

לחוש שתופח הזעם, כי מנסה להפיל בפח ילדה שתמימה

בעיניו. מלל שלא מתחבר לכלום.

ובחורף נעליים שחתכו בקצה לפתוח מקום לאצבעות, הוא ממשיך כמו בתוך עצמו.

לא מבינה, קבעתי, כמה שמשתדלת. לא תופסת את הקשר. ומסביר שפתאום ידע מה היו בשביל סבא היא ואחרים. דרך להימלט מהכישלון. להיות אדון בחצר קטנה. בין כה וכה אין מלכים גדולים באמת. ומחייך, מה שלא תבין אף פעם אמא שלך, ואת אולי כעבור שנים.

מה איתנו, שאלתי.

החלק הקשה, הוא מסכים, להתנחם שלא מרחיק לארץ אחרת ואת דינה הרי מכירה, גם חיבבת פעם. ובוודאי אינה אשמה במאומה.

ח.

לא מצדיקה, הסברתי לאמא, רק מנסה להבין. במין לגלוג, לא יודעת שהחלק הקשה להתרוצץ ביניהם, מה שעלי ועל תומר.

מה הבנת, היא שואלת.

וסיפרתי איך יושבות יחד, מבשלות חצילים ופלפלים, ואת תפוחי האדמה מטגנות פרוסות במחבת. אחר-כך מציירות על-גבי גליונות גדולים ליצנים ומסכות, מכינות חבילות שי לחג הפורים.

וכל הזמן מפטטות.

כמה אפשר לדבר, היא תמהה.

גם על אבא ועליה, אני אומרת.

ומחכה שאמשיך.

פעמיים, אני עונה, שהגעתי פתאום להיתקל בו. ובשניה כאילו
לאחר שיחה מייגעת, אולי ויכוח. ולא, לא נבוך, להיפך. שקוראת
בשמי מהדלת, להודיע שאני, ומשיב, הפתעה. עכשיו ישתפר מצב
הרוח שלך, אמרה דיגה.

ואז את השאלות הרגילות, על הבריאות והעבודה. על פס נוסף
שהתיישב על הזרוע, ומציין שנראות יפות הפנים שלי ובכלל
עושים טוב המדים והתסרוקת הצבאית שמגביהה את הצוואר. אני
זו, הוא מודיע, מה שהתכוון עוד מקודם.

אמרתי, לראות שמבריחה אותך. ונשבע שבאמת בדרך החוצה.
שאלי אותה.

והנהנה בראש.

כי דרשתי שיחליט, הסבירה אמא, די זמן לבחור את דרכו.
ומסבירה שהכי גרוע שלא שב בלילות. יותר ויותר בתקופה
האחרונה. נעלם בלי שום הודעה. ואמרה שצריכה לדעת אם לנעול
את הדלת. לא להשאיר פתוח לכל הלילה.

יכול להחזיק בכיס מפתח, חשבת.

אולי נוח המצב הזה שנהנה מכל העולמות. בית שתמיד נקי
ומסודר, למצוא בכל שעה דלת פתוחה, ומיטה מוצעת גם כאן גם
שם ורק לבחור.

מנסה להבין, אמרתי, ולא מסוגלת. רק מרגישה שלא קל גם לו.
לכנות בגרות. ולפי ההגדרה שלה, להכיר את הגבולות. ואחרת
אם ילד שמנסה את כל הבא ליד. בקול תקיף ומוכרח לנשום עמוק
מרוב זעם. הביטי, היא אומרת.

ומתיישבת, מנמיכה את הקול, להדגיש שלא בכפייה. הנישואין
ולידת הילדים ותחום העבודה, הדרך שקוראים קריירה. כולם
בחירתו. אם קיווה ליותר, בוודאי צרת רבים שמשלימים עם מה
שבצלחת.

את משל פירות התות שמספרת בחיוך. מול הערימה שעל הדוכן, מסודרים צבעוניים וגדולים והרוכל נועץ אל הכף ותוחב אל השקית. מה שדמיינת ומה שתמצא דברים שונים. זה מה שיש אדון שפי. סיכוי אחרון, הסברתי. כך בעיניו.

ונזעקת לחזור לשאול מה. אטומת אוזניים ומה יועיל שאתאמץ. מודע למחיר שמשלמים כולנו, סיכמתי, ובכל זאת. לתקן טעות גם אצלך, היא רוגזת, שמהר יתברר שממשיך לנוע העולם וגם אנחנו. חורבן בעיקר לעצמו. מירב הסיכויים. כבר כמעט בדלת כשהופכת את הפנים להגיד, גם אם יחליט לחזור הנה.

כמה עשיתי בעת ההיא בבית, אחת לשבועיים שלושה. אפילו חודש. והראש הרי בעניינים משלי, חניכים ומערכי שיעורים ובעיות המשמעת של אלי אסרף, ופרשת מלי כהן. כמעט סיימתי בכלא בגלל זו.

לחאר את הצורה, גוף ארוך ודק, לכנות שדוף, מוזנח השיער והפנים נבהלות. להיות נושא לצחוק אצל החבורה, שבמבט קצבים עקום, כאילו שוקלים כמה בשר ייצא מזה העגל. לכן בפניה כמעט בצל. עד שנכנסת אצלי בוכה בשקט כי התעכב אצלה המחזור ויודעת למה.

גידי המפקד שאג שחסרת אחריות, כך עלי. איך סיבכתי בקלות דעת, לפנות אל הרופאים מאחרי הגב. מעשה שמוכרח לדוות ואם לא, יהיה בעצמו שותף לפשע. אם לא מכירה את החוקים. אבל הרי ניצלה בדרך הזאת, מילמלתי. להזכיר את הצפוי לה מהבית, ואיזה גורל אם שולחים החוצה, מפסיקים את השרות. לא יודע, לא יודע צוות גידי, לא מוכן לסכן את הראש, וגם אותך ישר לבית הסוהר ובצדק.

כמה שבועות עכורים עד ששבה השיגרה. לא יודעת אם נטל

אומץ להעלים עין. כאילו לא יודע. אולי נועץ בבעלי דרגות מעליו. אחר־כך העבירו לבסיס אחר, להיות עובדת ניקיון במרפאה. וכשעמדתי מול התלמידים היתה המחשבה, מי מהם. כי לא גילתה. מתוכם, חשבתי, ויכול להיות כל אחד ואחד, לכן כולם. להגיד, חבורה בזויה.

לאבד כל הנאה, שחתי לדינה, מדקלמת את החומר בלי חיוך. וכשרועשים עוצרת עד ששב השקט. פתאום מגלה את הכוח שבקרירות. כי מפחדים, לא גיבורים כלל. להיזהר ממי שמזעיף פנים. וכשנגמר השיעור תיכף מתרחקת. אם מבינים את הסיבה, תמהה דינה.

וחייכתי. היטב היטב, ובוודאי גם את השם של הנבל. ואם אטען, ימהרו להשיב שאיך להאשים את כולם. ויכוחים שבלי סוף ומתחזקים יחד מתוך ההתנצחות. לכן כך. מעשה של אחד, אמרה דינה, ומה השאר.

ומתבוננת בי כדאגה, לבוא לשבת אצלה, מחזיקה ביד. ואת ההסבר שמעייפות וממתח. אם חסרת סבלנות שיסתיים הפרק הזה. כמה נשאר, אולי שנה אפילו פחות. ומילמלתי, הפרק הזה, אולי הפרק האחר, לא יודעת.

ט.

להתפלא איך תכפו האירועים וכמו מזג האוויר שמתחלף מיום ליום, באחד סופת ברד ולמחרת מתבהרים השמיים, לובשים מראה תמים. אולי גם בזכות התכלת, כי התייבש הבוץ. וכשיושבים בכיתה ערניים ומתוחים, לבדוק את התשובות במבחן, אם דייקו בחשבונות. וצחוק כשאומר גסטון הוי, כי התבלבל בסימן. בכל זאת הצליחו, להיות נחת גם לנו. ואז להבחין שלא נוראים באמת. נערים מגודלים שזכו

רק כמעט. ואם רעים לפעמים זה לזה, לא יותר מאחרים. להביט על הדברים באהדה, אמרה דינה, הדרך היחידה להמשיך. צוחקת לצדק שטענתי, שקודם לכל. להסביר שדיבור של ילדה כי קיים רק מעט, והרוב עיוות שמצטבר מדור לדור, לגרום שנולדים אחד מלא והשני ריק, ומה שמוסיפים בני־האדם, רק את הקליפה מלמעלה. ובאמת.

המוות של סבתא שהאריכה עד לשנה זו, ונפטרה במכאובים גדולים. להשוות לזה של סבא שכמו בשנתו. להיות פרס על מעשים טובים, תאמר דינה, ואותה להיפך כי דוקרת בלשונה בלי הפסק, ובייחוד כנגדו. לכנות תמימות, כי הרבה דוגמאות הפוכות. גם על זו, אם באמת מרושעת, אולי מרת נפש מרוב שנים עלובות, בעוד האיש מתענג על מעשי חסד. דיבור מרושע, התנצלתי.

ומשפילה אל הרצפה, הבעה מתכנסת שעושה את המראה של ילדה עזובה. לרצות למשוך אליך ולהגן. מה שלוכד את אבא, חשבתי, הרהור כמו ברק. כשאומרת, גם אני בכל יום משתעשעת. והסיפור איך הצטרף אליה באחד הבקרים. מתלוצץ שביקור מקצועי. רוצה להכיר את השיטה שלה לפתוח דלת אל התרבות שלנו, לאלו הקטנים. וענתה שמאיזו תרבות היא עצמה. נשבע שלא יודע, אמר אבא, לא מצליח לפענח. ובאצבע מעביר ליטוף להדגיש שהתחכמות. והצביעה על שני ילדונים שבדיוק הגיעו. קוראת לתלות את התיקים ולגשת. זה שמעון, הציגה, והאחר אברהם שמקצרים לאבי. עכשיו תגירי מי זה, תבע אברהם, והשיב במקומה שמהממשה, ובא לגן לבדוק את ההתנהגות כי הגיעו שמועות. לספר את האמת, הדגיש אבא שלך, מי יגיד ראשון. אני מתנהג יפה, הכריז אברהם. ואיך הוא. ומשיב, לא כל־כך. מה אני שומע, נרעש

אביך, אינך מתנהג יפה. הוא, מילמל שמעון, מכה את הילדים. איך צחק, להיווכח שבתוך התרבות שלנו. ממש מושרשים. וכאילו התנדף הברק להותיר ילדים פשוטי מראה, שצומחים להיות תגרנים ופועלים ופקידי מועצה, הסוג שממלא את העיירה הזאת ובכל מקום. איתך ובלעדיך, הוא דוקר להכאיב. אחר-כך נסע, סיפרה דינה. לא יודעת אם ישוב לבקר, כי התרופף עוד קודם.

היה ערב חם, שפתוחים החלונות. והקולות מן הרחוב, צווחות ילדים שמשחקים על הכביש וקריאות אנשים זה אל זה. רחוק מכדי להבין. פתאום שאלתי אם לא נכנסים ידידים או חברות. כי לא נתקלת אף פעם. רק מעט, היא מצטדקת, כאלה שהתחתנו ומטופלות בילדים, והשכנים כשמוזמינים להיכנס לא מתלהבת כי חובת נימוס, כמין חסד. להזכיר את הביקורים שלו שיותר ויותר. רואים שבא ואולי חושבים שלא מתאים יחד איתם.

ממש לא מבחינים ברגל, אמרתי, אם יושבת או עומדת. ורק הגרירה בזמן ההליכה. וחייכה, כי משהו בדרך שמתכוּפף פחות מהרגיל. כבר התרגלה וחדל להטריד מזמן. שואלת למה. אם רבתם, לחשתי.

ומסבירה שלא התרחשות מיוחדת. כל השנה האחרונה שתכפו הביקורים וגם ימים שלמים כאן יחד, והשאלה איך ההמשך. בכל פעם שדיבר, מציע שאולי למקום אחר. ולא ידעתי, חוששת שפתאום אקיץ לגלות שחלף ורק פצעים שנחבאו מלמטה זועקים טעות. לפעמים שומעת צלילי גמגום בקול שלו, ומבינה שמעורפל גם בצד ההוא. ואז מהרהרת בהם, מרי וסכתא ואבא אבולפיה. לדעת לאן שייכת.

דינה

א.

להביט איך הידיים בתוך ריבועי הגדר, מנענעים בתנועות שלום, והשיר שמזמרים כמו תקליט איטי ושרוט, סורה חושך הלאה שחור. כל אחד בקצה משלו, וכיחד זמזום דבורים. לא להוציא ידיים, ביקשתי.

בחוץ צעדו המלווים לקבור את ארון שוקרון. קהל זקן שבעיקר נשים, לבושות ארוך וכפופות, נעות לאט על הכביש, והגברים בקולות שיעול שסותמים את הנשימה. לחשוב שאף פעם לא יגיעו. תמיד מעוררות עניין הלוויות, להידחק אל המחזה, לפעמים בקריאות שלום אדונים, וכולם עונים כמקהלה, שלום אדונים, ושוב את שיר החושך.

שעות שמגיעה השמש אל המקום הגבוה, להיות שיא החום. ובתוך לבוש של זקנים שלוש שכבות לפחות, כי מקפידים על ההופעה. מי שמכסה את הראש בכובע, שחור כמו כל השאר, ומוכרחה להתפלא למה תמיד כאמצע הצהריים. ובעניין הבגדים איך שבות לסגנון הישן כשמגיע הגיל. להיות כמו סבתא שלי.

מי שחזרו אל ארגז החול, כמה מהיותר גדולים, שמעוטרים בשמות כבדים שאולי מרמזים על העתיד. וביקשתי לא לשפוך

החוצה, לא לשפוך לוי ושמעון, האם שמעתם.
שעה שכמעט סיום, וכבר מכירה את העצבנות שמצטרפת אל
תנועות הידיים והדיבור פרוע. שמעון, קראתי.
להצביע על המעשה, שמילא כחול את הראש של מי שמתכוון
מהצד, לכנות בני השפחות. יותר רזים מהאחרים והמבט נמוך. לא
אכפת כמה תאיצי לגשת לקחת, לא יעיוז. הבט מה עשית לנפתלי,
גערתי, שקטן לעומתך.

כי ממש אל תוך הבגדים והשערות, גם לעיניים. ומשפשף
באגרופים שיוכל לפתוח. במין מלבוש רחב ומלא כיסים, ועכשיו
מוכרח לפשוט ולנער, ותיכף שלובש חוזר ומשליך.
בוא הנה ילד רע.

וכשעומד מולי מכים עיניים שמוכרחה לחייך, להגיד, כל
המעשים האלה, נמלים וחול, או תוקע קוצים בשיער. כל המעשים
הרעים.

יכולה בשאלות. סימה אפרון שבמין באס תוקפני, ומצרפת זרוע
עבה לחבוט בלחי. כמה שתעיר שלא דרך חינוכית ורק מעודדת
התנהגות אלימה. והתשובה, כמו ילדים שמוכרחים להחזיק בכוח,
ואם לא, כבר תיראה כשיגדלו. מכירה את הסוג שכמו האח שלה.
הסוג הפלילי. ואמרתי, כל המחקרים שעשו בעולם. ועוד אמרתי,
גם את האח הזה הרי גידלו במכות, לכן מה מוכיח. זוכרת איך
מעמיד על הברכיים ומצליף במין חבל שקשור גוש. סופר שמונה-
תשע-עשר. וזה אדון חפוז שהכל יודע יותר טוב מאחרים.

כמה שהיכה, בכל זאת לא די. זו דעתה.
זוכרת את הפתקים של המורה אבוהב, שכותב על התנהגות
שלמטה מכל ביקורת.

מבקש חתימה ואת הסימן הכחול על הפנים. אם אין, סימן
שזיוף, עשה בעצמו מין שרבוט, ובבית לא הראה כלל. והערתי

שלא אצלנו, לא אדון אבולפיה שאף פעם לא מרים יד וגם על אמא מרי. אולי אעשה במקומו, כעס האדון המורה.

להיכנס פנימה, אני קוראת.

כי חם. יודעת שלא יועיל, בגלל הקהל על הכביש. מפליא כמה גדול. לזכור שאיש זקן שכבר לפני שנים ננעלה חנות המכולת שלהם. איך לדעת שחי, לפי גרירת הרגליים ברחוב, צעד צעד ועמידה. ותמיהה אם מבחין באנשים. הייתי מהרהרת שיכול בלי סוף. ועוד הרהור על רכב החיילים שאילו המשיך לטאטא את הסמטאות, כמו מברשת פלדה שמוחקת הכל. כאילו נמלים.

חזר בעת האחרונה, בפגישות עם שפי. ושאל אם לא ראוי לבדיקה מקצועית. כל-כך התקדם מדע הרפואה שאולי ניתן לשפר. ועניתי שכבר התרגלתי, לא חשה בכלל. רק זה שקצת מאיט את הקצב. ועוד סיפרתי את המחשבות בזמן ששכבתי גוש גבס חסר תנועה. רק את תקרת הפח וסדקי הקירות. לחלום דמיונות של נקמה.

ארבעה חודשי חושך.

הרי לא הכיר את הילדה שמקודם. מין קפיץ שיכול עד השמיים. ומה שאמר אדון מנצור, להסתיר מפני הזאבים את מה שצומח בין הקירות שלך. את זה לאדון אבולפיה. והמורה אבוהב בחידוד של צחוק, שלא מפני הזאבים, מפני הזבובים, הסוג שנמשך אל הצוף. וברגע אחד נגמר מתחת לגלגלים.

חלומות נקמה שסיפרתי לשפי. ואחר-כך חדלו. רק לפעמים כשקוראת על צבאות מנצחים, לשים אותי בראש, ומתבוננת איך מתרפסים על הרצפה בחנחוני חנופה, שותקת, ורק לעג בעיניים.

עד שחדלו גם אלו.

להיכנס פנימה ילדים, אני קוראת.

ב.

כששאל אם לא השתוקקתי לילד משלי, וענית, להוריש את הנקמה.

כמעט שעתיים של זיכרונות, לפעמים טבלו כחיוך, לפעמים מחשבות שצצו פתאום, לפעמים שתיקות. הרבה לפני שצמחה ידידות, ותהיתי איך התיישב כך מולי ולא זו. גם התמונה שנשארה מאז. נער רזה שנדחף אחרי הכדור בתוך ים צווחות. לחפש אם היה עבורי, זאת אומרת משהו לרצות, ולא עלה מאומה. זוכר את החבורה כולה, אמר שפי, להיזהר כי בלתי-צפויה, עניין שלא תדע איך מגיב. כך כל השכונה ההיא. גם החששות של המורה שפירר שלפעמים כינה אספסוף. לפעמים בעצב מהול ברחמים, ואותך אהב.

קורא לו המורה שפירר, והרי אביו.
נשאר בראש שלו כאילו אתמול. ואת הנערים שזריזים על המגרש, ובכיתה אַימת המורים. ועל משהו שגרם להרחיק אותך מהם. דומה שהיה.

במבט שמבקש סיוע.
וכשהתחלתי מספרת נזכר.
כל השנים ועדיין מפעפע.
ובגן לא הבחנתי, חייך. הרי אותם נערים, כל אלה שאיתנו היום.
כי חבוי עמוק.
והשאלה אם לא נרפא עם הזמן, כדרך הטבע. לא התחנת, הוא תמה. וענית, גם לא אחד אחר. וכשחזרתי מהסמינר כבר אל החדר הזה שהכי רחוק משם.
והתעקש להבין למה.
אולי זה, כיוונתי אצבע רפויה אל הרגל, לחשוש ממה שמצטייר

בעיני האחרים, אלה שלא בסוד התאונה. ומי שהכיר הרי
מהשכונה. לא מבין, אמר שפי, וממהר להרפות כי מבחין בברק לח
בעיניים שלי שלא מצליחה לעצור.

יפתח, נזכרתי פתאום.

וצחק, שנדחק השם הזה הצדה וכבר רגיל שקוראים כולם בשם
המשפחה, ואפילו אצלו בבית.

שואל אם ידעתי שמת. כך, בבת־אחת שלא מסוגלת להחזיק את
האנחה, ועכשיו כבר הדמעות כמו מסכר שנסדק.

מי שמצטרף למשחק האותיות.

מהדלת, מנסה לקרוא פנימה כאלה שיותר צייתנים. גדי ותקוה
ואסתי ונפתלי, בבקשה לבוא הנה. ומחלקת את הכרטיסים.

לשאול אצל מי האָלף ולמי הבֵּית.

ילדה חיוורת והשיער סרוק חֶלֶק. וכשמושיטה לקראתה את היד
תיכף נלחצת לזכות בחיבוק. חנה עיד, אני לוחשת, ואת השפתיים
אל קצה המצח ואז חיוך.

גם את גדי חורי.

כאלה שעומדים מאחור, מחכים לתוכם, ואיך יגיע. מכירה את
בית הגידול, לכן את הסיבה. אחד כמו ויקטור חורי שגיבור על
קטנטנים, על הילדים שלו. ואם תנסה להגן תהיה סופגת גם כן.
האישה שקוראים סוניה. לזכור שאם חורגת כי שנייה אצלו, ולמה
תתערב.

חכם שלי, אני מחייכת, כי מושיט את הכרטיס הנכון.

להרהר בהסבר שנתן, שקטנים מדי לחבר אל קו המטרה. כך
בעיניו. לכן נחמד כשעשוע, אבל עד קצה הדרך ימערו ויפלו אלף
פעמים. לכן מעדיף להתחיל יותר גבוה. אמירה שלא הוגנת כלפי
מי שכל כולה תקועה בשלב הזה. ואמרתי, לא הוגנת, שלא לכנות
נבזית.

וצוחק. כמה שמות ברשימת ההוגנים כלפיך. הנה ראש המועצה
ואלה הפקידים ובוודאי רבים נוספים. לכך שום קושי לספוג נבזה
יחיד. אחר-כך מבקש לכפר באמצעות הזמנה לארוחת צהריים.
לנצל זכות אבות שמתישבת על המצפון שלי.
וכשחזר לכדו בסיום הלימודים הצעתי שאצלי. לפחות זה המעט
להיות תודה.

כך החל.

את האות שין, אני מכריזה.

את האות תו.

ומה עדיין עושים שם ליד הגדר מול הרחוב שהתרוקן.

ג.

לבחון את השגיאות במבט לאחור ובמיוחד שתיים. והערה שלו
ששום שגיאות לא נעשו. אמירה תקיפה ללא ויתורים ופשרות,
והשפתיים מתעוותות בחוזקה לבטא כעס על חיטוטים שיכריזו יש
גם על מה שאיננו. דוגמה שהבאתי את הוויתור על הסביבה
הטבעית, ועוד את הקשר בינו לכיני שמדיף רחמים. שני אלה,
הדגשתי, שחיסלו את כל הסיכויים.

הרי לא בעיירה הזאת ולא באחרת כמותה.

מה שמצאתי, רטן שפי.

והתעקשתי, אם תבוא. לשמוע דבר שקר. וצחק, כי מה מחפש
בכוץ הזה. יודע שלא דגיגי נחל, רק קרקור צפרדעים.

כמוך, אמר, מיני קטנטנים, דינה וסמי וצאלת. כמו המורה

ההוא, שפירר, אם זוכרת.

ובדיבור רע, שאז אולי כבר בלתי מעניין האיש הזה.

אני, הוא מסביר, כי רואה תימהון אצלי בעיניים.

בגלל הבוזה, התעקשתי, וכמוהו הרחמים.
לדמיין בכל בוקר אחת שתמתין על השביל. לדלות ידיעות על
הקשר המוזר, איך נוצר ומתי. ואני אגבב פרטים לזכות בחיבתה של
זו שאולי יהיה השם סימנהוייז שבסיפורים של נועה. אולי צוקרמן.
ואת העצות שתלחש לי באוזן, להדגיש שכל הגברים ואפילו איש
טוב כמוך.

כמה רשעות שטעמתי ולא פסגת הרוע זו השכנה לעומת
ההתלחשויות והרמיזות שבלתי-ראויה. בגלל הצליעה, בגללך,
בגלל השם שמקודם.

ואמרת, דיבורים סתם, להרגיש שמחפשת.
לפני שעושים. מפני שאחר-כך כבר לחפש מקום לברוח.
והסברתי לו שיכולה להאריך ימים ליד אפריאט וטוויל. אפילו
לגלות בקיאות בסוגי המשנה. אחרת לגמרי האנשים החשובים.
שנפוח הצוואר שלהם מרוב כבוד לעצמם. לדעת שאם השם
שטראוס או חיימזון כבר מגיע לגור בקומה מעליך.

או מנטבר, אמר.

או מנטבר, הסכמתי.

או שפיצר.

וצחקתי. למחוק את הסעיף הזה.
זיכרון השיעור הראשון שמתחיל בתגרה על מקומות הישיבה.
אומרים זה וזה שלנו ואתם איפה שנשאר. ומציין בי עומדת ליד
הקיר, וכל שלבדה בספסל אומרת תפוס, אומרת שייך לזו או לזו.
עד שהורה באצבע ותיכף התרוממה מי ששם, להצטרף אל אחרת,
ונתפנה השולחן כולו.

השם שלך, ביקש המורה.

היה כהה השיער שלו ועגול בפנים. אולי שמן יותר מהנכון, ולא
בחזה שנפול לגמרי וגם הזרועות. צורה שאומרת חולשה. ומתבונן

בי כאילו בחינה, לשאול אם אכפת שלכד. והצחוק בגלל הקריאה
מאצל הבנים, אחד מכריו שמתנדב, ותיכף גווע כי הניד אצבע
לסמן אל הדלת. להיות קר ומתוח השקט עד שאומר, איתי, לכן לא
לבד.

להיות חי המרָאָה. שתפסו את החלק הטוב, ושלנו בשוליים
ומאחור, נזהרים שלא להפנות את הגב אל הסכנה. לנחש מאיפה
יבוא ואם יפרוץ. ולא קרה. רק הערות שבעיקר לגלוג, למשל
שאמרה זילפה את השם שלו נבות מיזרעאל, או שצאלח מול
המפה, לחפש שם של עיר בשטח שצבוע ים. כי לא מזמן ירדו
מהעצים, הכריו גדעון אסנין, לכן לגלות סבלנות והבנה.

בזכות הפנים, חייך שפי, שעדינות ונאות וגם רִזָה בגוף, להיות
המידה הנכונה ליתומה מסכנה. ואם מצטרף גם כשרון ושכל טוב
כבר כבוש כולו.

ללעוג לאביך, כעסתי.

ואומר, מתוך חיבה.

.ד

להשוות מה שממלאים בתיקים ואת התיקים עצמם. בעיניים של
שיפרה אגלרוב שמשמיעה קולות ביקורת נִי וי. וכששאלתי נגד מי,
הרימה למעלה לשמיים, הרבה הרבה מקודם, הסברתי, לא יודעת
איפה מתחיל.

אִישה שמנה שמגדלת שישה משלה. לא כוללת במניין את
התאומים שנפטרו.

אם יכולה להבין את הכאב. בגיל שכבר מושיטים ידיים,
מייבבים לחיבוק. ושנגמר הראשון תיכף ידעתי שדי, שאבוד גם
האחר.

היו כמו מחוכרים, ספרה שיפרה. אם התעורר אחד תיכף איתו.
ויחד מחייכים ובוכים ומרטיבים, וכשהתנפחו הגרונות. לכן ביקשה
להמתין עם הקבורה, יודעת שמעט זמן עד שיצטרף.
לפרוס את המפיות, הייתי מכריזה.

כאלו שרוקמות בשוליים וציוור של אגס או אשכול ענבים.
ואחרים שסתם ריבועי בד גזורים מסדין ישן או שמלה. ושיפרה
עוברת ביניהם לראות איך מקלפים מהאריזות ומניחים לפנייהם. לא
להתחיל, היתה גוערת בקול צועק, כי צריכים ביחד, לאחר שאברך
בתיאבון.

ארוחת עשר.

ועכשיו שמסתיים יום הלימודים יהיו נוטלים כל אחד את שלו
לתלות על הצוואר, ומי שממתין שיבואו לקחת, ומי שבעצמו את
הדרך הביתה, לא צריך ליווי, ומכריו שלום דינה, שלום שיפרה. גם
כאלה שסתם בשקט ובשאלה אתריהם לקרוא מה שכחתי.
ומי שבא להתיישב לידי, למתוח את היום.
מה נשמע ילד, אני מחייכת ובאצבעות את השיער שלו כמו
מגרפה.

כי לא אל חגיגה שם בבית.

ואמרת לשיפרה שיכול להשאיר כאן את התיק שקנינו, ובבוקר
למלא בפרוסה ובפרי, ומוטב שתיים כי גם את ארוחת הבוקר.
אמא שלו צִבְיָה סבֵּחַ.

לא שמצב מרנין בטרם הסתלקה. מין זיווג כלאיים וגם בגיל
שכפול לעומתה. ומזדרזים להביא תינוק עד שמוליד לחשושים.
כבר מן ההתחלה צעקות וקורפות שמגיע לכל אוזן ברחובות
הסמוכים. עד שקמה והסתלקה, משאירה פעוט בידי מי שבעצמו
חלל ריק, לא מסוגל לשאת באחריות גם יום אחד.
אמרו שנערת הפקר, ומה שחיפשה, מסתור מגשם ובית ללדת

את מה שכבר בתוכה, והרבה לחישות על מה שלפני-כך.
בכל זאת טוב שייקח איתו, אמרתי. ללכת עם תיק כמו כולם.
מה ששחתי לשפי, שמזכיר את אבא אבולפיה, מתאים שממנו.
לשער שכזה המראה שלו עצמו כשהיה בגיל רך.
חידוד לשון שרף נשאר לתמיד.
לפי הצורה, רחב ונמוך. ואיך מצטבר בשר מהמעט שמוצא
בצלחת.

הבט, אמרתי לשפי, שמחוץ למעגל המצטופפים. מנסה לראות
מה באמצע, ומי שקטן או ילדה, להדוף הצדה. הבט.
כי הצטרף דווקא אחד נמוך, דוחף בידיים וזזים לפנות דרך.
מהחבורה של חורי, הסברתי, שמטילים פחד. אם זוכר את סלים
חורי, שנגד החיילים ונגד הממשלה. אחר-כך גם נגדי.
בסוף מת, סיפרתי, סתם בתאונה כשחצה את הרחוב, ויכולתי
להתבונן מכאן כשהובילו לקבורה. להיות צוחקת אחרונה.

ה.

הכי קשה עניין הרחמים.
רק משפי, ונועה להיפך, דוקרת ישר ובכוח. דווקא לגבי המורה
שפירר שלא מוותרת בעניין הביקורים. וכשביקשתי, אנא. דבר
שכבר נאמר ולמה לחזור שוב ושוב. ומתבוננת בי כמעט בתימהון.
לכנות בגידה.
אולי בגלל הגשם שמה יכולות. רק להנעל בחדר, לבד מאז צהרי
אתמול, ואיתנו המבחנים שכתבו החיילים, לבדוק יחד. וגם מלים
שהרכנו על קוביות קרטון, וארוחות, ומה שמספרות. לכן שאלתי
אם מזה.
ולא. דווקא שימח הגשם, ומיהרה לכאן כי נפלא בעיניה.

וכמין וידוי על אבא שפי שכבר בלי שום טינה אצלה בלב ורק
הצער.

רק עניין סבא.

כי מכתים את המצח. לשייך אל המוצצים וכשמתרוקן הבקבוק
מפנים עורף. ומין סיפור שצץ ועולה בזיכרון שלה, לצטט בלשונו,
שמצא רימון, תוכו אכל, קליפתו זרק. ואיך אפשר. צל על הפנים
שלה.

פתאום אמרתי, לברוח מן החרפה.

היה בערב, בחושך. ומעבר לוילון החלון צללים בתנועה
שמשתוללת לזרוע קור של פרידה כי חלפה השבת. לכן בשקט,
שלא כתמים בלבד כל הכתונת, ומה שעוטף ומקיף מיני קטנות
שאולי בקושי תבחיני. להזכיר את הלטאה שעל גדר האבן, ממש
ליד סבתא. ורק עכשיו מהרהרת איך רבצה ללא פחד.

חרדון, אמרה נועה, שם שמבטא התנהגות. ועניתי שממש
להושיט ולגעת. לפעמים להגיד, איך המצב, אם די מזון שמצליחה
לצוד. וסבתא מניחה מתוך הפירות את הפסולת למשוך זבובים
וחרקים. למשוך בשבילה.

גם שממיות.

עדין הגוף שלהן ונוצץ, ויודעת איך לזנק ולכסות בכף היד. ואז
באצבעות שתיים משני צדי הגוף זהיר זהיר ומרימה, לעטוף
באגרוף רפוי והראש מבצבץ מלמעלה. אחר-כך להשיב למקומו.
לא הייתי מעיזה, היא מחייכת. ובשאלה אם לא מגעיל כי
מפרפר, מתנועע.

להיזכר בקמי שמהדק את האצבעות בכוח ואז מטיח בקיר לישר
את מה שכולט. ולא אמרתי.

גם נמלים שעניין אחר לגמרי.

ופוסקת, חזקים לעומתנו, ילדי טבע. לחוש קנאה.

וצחקתי. לבחור הרים שעושים שרירי רגליים, ומי שמשתזף בשמש למחוק את החיוורון. מה שמחליט ויכול לחדול לפי הרצון. לא אם נולדת במקום הזה, שאף פעם לא תצא. הנה יצאת, היא מחייכת.

ואמרתי, אף פעם.

לשוב אל הביטוי מקודם, שאיך מתחבר אל סבא. את זה מבקשת להבין. וגם אני כי קשה מדי ולא הוגן. איש יקר, התנצלתי, ומה שכניתי חרפה, מתוך מגרש אחר לגמרי. לנחש הרגשה של בעל חיים, חתול או כלב שמלקק יד מלטפת. אסיר תודה אבל למטה.

לא יכולתי, היא אומרת.

שותקות שתינו. וכמה שעוברים קולות של ערב, חולפים ולא נוגעים. מכונית שצופרת ונביחה רחוקה, וצריחה של אחת גברת זאנו לגעור בילדים שלה. במין עצבנות שאולי מפחידה שומע זר, וגם אותי בחודשים הראשונים. עד שמבינים שסתם. ואז מדקלמת, לברוח מהחרפה, ונוטלת את היד שלי, להסביר שלברוח מעצמך, מה שאי-אפשר. ומחככת אצבע בבשר שלי כאילו ליטוף, ובחיוך. לתת שנה תמורת מה שחולף בראש שלי. וחייכתי גם אני. הנה חינם, את ההרהור שלא בת שלו, של אבולפיה. דבר בטוח.

.1

שיפרה אמרה, איך משאירים הפוך, לא יודעים לאסוף. ונאנחת עם כל כפיפה. מרוב שומן, מרוב משקל. לכו לעזור לשיפרה, אמרתי. כבר מגיעים המאחרים, פרידה דרגילוב ואוסנת פינחסוב ופרדי שנכנס בשריקה רעשנית להכריז הנה האחרון. יכול מוקדם יותר, לא כמו שתי אלו שממש בריצה כי יותר מקילומטר מהמרכול

שעובדות, לא יכולות להקדים את היציאה, ומוכרח להגיש מים שתחזור הנשימה.

לא בריא המאמץ הזה, אני אומרת, גם אם נערות צעירות, כי בשיא החום. ומסבירות שביקשו שבכל יום אחת מהן, להקדים לסיים עשר דקות. עניין פעוט, ולא הסכים. כי דווקא בשעה שמתרכזים הקונים בקופות וטוען שלא יכול.

לחכות עוד חמישה רגעים, אני אומרת, שזה ההפרש בין ריצה להליכה. ומתנצלות שמאחרות גם כך, אומרות תודה. בין כה וכה יוצא הזמן הזה לחכות שתתאוששו, אני צוחקת.

נערות שמנמנות, הצורה שאוהבים במשפחות שלהן, שחושבים יפה ללידות, גם יפה לאחוז, לצבוט בחושך. כמה שנים חמש שש עד שכבר נבולות מרוב עמל, ולגברים כבר רק כדי לקבל פינוק, אוכל וכביסה וניקיון ולהשתיק את הקטנים שלא יפריעו לאבא. להתראות, הן מנופפות ביד.

אפרסקים בשלים, שולח פרדי מצמוץ של תענוג, ואני מסמנת ביד להסתלק גם הוא. מחפש מציאות, רוטנת שיפרה, ובקול אחר אל נפתלי, להגיד, יפה יפה איך שסידרת את כל הקוביות. הביטי, היא קוראת אלי, לראות שעוזר ממש, הכי טוב מכולם.

להתבונן מהצד, צורה שמקופחת, כבר ולא גמיש. יהיה זו אל השוליים וגם שם תשיג היד שלהם. להכאיב סתם. לבעוס על הבגד שלובש, שלא במידה המתאימה.

מין גזרה נלעגת שאולי מהמחסן לנזקקים. בלי לקצר בכתפיות, לקפל את השוליים. בוא ילד, אני אומרת, בכל זאת מוכרחים לחזור הביתה. ומושיט את היד לאחוז בשלי וכך ללוות.

